

knjiga za mladež
AIFA

Anto Gardaš

IZUM PROFESORA LEOPOLDA

Anto Gardaš
Izum profesora Leopolda

PRVO POGLAVLJE

PRIPREME ZA PUT - I MAMA JE ZASLUŽILA ODMOR - DJECA ĆE OSTATI SAMA

U stanu profesora Leopolda u Mureseku nedjeljni je ručak bio pri kraju. Melita se već povukla u svoju sobu. Miron i Bakreni Petar još su strugali ostatke nabujka sa svojih tanjurića. Majka je posuđe sa stola odlagala u sudoper.

Ubrzo je i profesor Leopold završio s objedom. Obrisao je bradu i prešao u sobu za dnevni boravak. Spustio se u naslonjač i počeo puniti lulu suhim kamiličinim cvijetom. Pripalio ju je srebrnim upaljačem i s velikim užitkom povukao nekoliko dimova.

Profesor Leopold nije pušio duhan. Sažaljivo je gledao ljude koji su početkom svakog mjeseca kupovali gomile cigareta za svoje jednomjesečne potrebe. Ne, on nije podlegao nikotinu.

Ali kamilici nije mogao odoljeti. Iz biljne je apoteke donosio gomile paketića suha cvijeta te dragocjene biljke. Ne za čaj, nego za svoju lulu.

Sada je zadovoljno ispuštao oblačiće plavkastog dima i čekao poslijepodnevnu kavu.

-Molim te - reče kad je njegova žena na stol stavila šalice za kavu - pričvrsti mi srednje dugme na sivom kaputu, hoćeš li?

-Sivom? Pa to je novo odijelo. Samo si ga jednom imao na sebi. Nikako mi nije jasno kako ta dugmad naprosto bježi s tvoje odjeće.

-Bježi? Zar si rekla da bježi?

-Nisam to mislila doslovno, ali ne znam kako bih drukčije nazvala tu pojavu. Nestaje na zagonetan način. Nije mi jasno, zaista.

-Nije ni meni. Jednostavno nestanu, to si baš dobro rekla. Kao da u zemlju propadnu. Već sam pomišljao da kupim jaknu s patentnim zatvaračem. Neki dan sam u robnoj kući vidio jednu takvu. Mislim da bi mi dobro pristajala uz bradu. A, opet, ne znam... možda bi mi zatvarač čupkao bradu. Ne, ne, to ipak ne bi išlo, takve su jakne za mladež.

-Majčice - pozove Melita iz svoje sobe - znaš li gdje je moja llonkica?

-Otkud bih ja to znala, djevojko? O svojim bi lutkama sama morala voditi brigu.

Majka je nalila kavu i donijela kartonsku kutiju s priborom za šivanje. Iz ormara je izvukla očevo sivo odijelo. Srednje dugme na kaputu visjelo je o jednom končiću.

-Ipak sam ga sačuvao, he! - reče profesor Leopold slavodobitno. - Ovo se nije otkinulo, samo je pokušalo pobjeći.

Majka se prihvatila posla. Još jednom je rekla:

-Samo si jednom obukao ovo odijelo.

-Dvaput! - ispravi je profesor Leopold. - Prvi put kad sam ga isprobavao u prodavaonici, a drugi put, prekjučer, bio sam u njemu na svečanoj sjednici znanstvenog vijeća.

-Da. I?

-I baš kad sam se vraćao s te sjednice i prelazio ulicu...

-Oh, Leo - nasmije se majka - prelazio si ulicu i onda je sigurno naišao neki pretovaren kamion i zapeo za ovo jedno dugmašce.

-Toga se ne sjećam - zaniječe profesor Leopold i srkne gutljaj vrele kave. - Ipak, kad malo bolje promislim, dolazim do zaključka da ne bi moglo tako biti, jer sam prelazio na obilježenom pješačkom prijelazu. Mislim da mi tu nije moglo zapeti. Što bi kamion radio na obilježenom prijelazu?

Majka je spretno provlačila iglu s koncem kroz rupice na dugmetu. Imala je ona u tome velikog iskustva. Odjednom je zastala i zagledala se u gornje dugme.

-Oho, a što je ovo?

-To je također dugme - nedužno reče profesor Leopold.

-To i ja vidim. Ali, čovječe, prišiveno je zelenim koncem!

-Je li? - Profesor Leopold se nagne da vidi o čemu se radi. Kad se uvjerio da je gornje dugme doista prišiveno zelenim koncem, slegne ramenima i nedužno se osmjehne. - To mi se valjda otkinulo dok sam sjedio na sjednici znanstvenog vijeća. Točno je, sada se sjećam. Jučer sam ga prišio. Htio sam srediti i ovo srednje, ali više nisam imao vremena. Zar nije dobro prišiveno?

Majka se sažaljivo nasmiješi.

-Pa, spetljao si ga nekako, ali to nisi smio učiniti zelenim koncem.

-Nisam smio? Zašto, tko mi brani? Ili, zar zeleni konac nije jednako dobar kao i drugi?

-Ne radi se o tome. Na sivo odijelo i sivu dugmad mora ići sivi konac.

-Je li? E, to nisam znao. Mislio sam, konac je konac.

Tako to ponekad biva. Profesor Leopold bio je veoma ugledan znanstvenik, poznat u cijelom svijetu. Predavao je atomsku fiziku na muresoškom sveučilištu i bio cijenjeni suradnik Instituta za eksperimentalnu fiziku, počasni doktor nekoliko sveučilišta i počasni građanin nekoliko gradova u zemlji i inozemstvu. Znao je sve o pretvaranju materije u energiju, a kretanje svemira imao je u malom prstu. U Uredu za patente prijavio je mnoge svoje fantastične izume. Kao krunu svega u svom je kabinetu u Institutu upravo dovršavao stroj za putovanje kroz vrijeme. I eto, zamislite, taj sjajni znanstvenik nije znao tako važnu stvar da se sivo dugme na sivom odijelu prišiva sivim koncem.

Majka je otkinula i gornje dugme i počela ga prišivati sivim koncem. Pitala je ne podižući glavu:

-Zar nekamo putuješ?

-Putujem. Sutra započinje trodnevno savjetovanje o utjecaju kretanja svemira na vrijeme. I ja sam prijavio referat. Imam nešto što će svakoga uvjeriti u moje postavke, nešto sasvim opipljivo...

-Lijepo - upadne mu majka u riječ - imam i ja nešto sasvim opipljivo. To su usisavač, glačalo, hrpa rublja.

-Dobro, dobro - zaustavi je profesor Leopold - što ja tu mogu? Zar ti nisam govorio da uzmeš ženu za pomoć u kući?

-Jesi. Ali nikada nisi rekao čime bih je plaćala.

-Oh, kao da je to važno! - Profesor Leopold obriše brkove na kojima se zadržalo nekoliko mrvica kave. - Čini mi se da kava nije dobro samljevena.

-Morali bismo kupiti novi mlinac za kavu.

-Upravo sam se nečega sjetio! - usklikne profesor Leopold ne mareći mnogo za mlince. - Zašto ne bi i ti pošla sa mnom!

-Nemam prijavljen referat.

-Govorim sasvim ozbiljno. Savjetovanje se održava u hotelu "Raketa". Hotel je A kategorije, ima dva bazena za kupanje, trim-stazu, prostorije za rekreaciju.

-Ja ću se rekreirati uz glačalo i onu hrpu rublja u kupaonici.

Miron je čuo razgovor i s Bakrenim Petrom nahrupio u dnevnu sobu. Usput je na brzinu pokušao zagladiti čuperak kose što mu je stršio navrh tjemena. Žustro je prišao majci.

-Pođi s tatom i odmori se - započe gorljivo. - Mislim da si to zaslužila.

-I ja mislim daje zaslužila - podrži ga Melita, koja se u času stvorila kraj njega.

-Dobra mamina djeca - pomiluje ih majka pogledom i toplim glasom. - Ali kako bih vas mogla ostaviti same?

-O, pa snaći ćemo se mi nekako - odmah doskoči Miron. - Čitat ćemo nešto i - malo ponavljati gradivo. Nije na odmet ponekad osvježiti znanje. Je li tako, Melita?

-Tako je, nije na odmet, osobito nekima - značajno ga pogleda Melita. U rukama je držala llonkicu kojoj je upravo u kosu stavila uvijače. - Ti bi morao ponavljati fiziku, a ja ne moram ništa jer sam prošla s odličnim. Malo ću urediti lutke, nisam ih čestito okupala od Nove godine.

Bakreni Petar je stajao kod vrata i osmjevivao se.

-Dok ja budem u dvorani za savjetovanje - govorio je profesor Leopold - ti se možeš odmarati. Ili se kupati u bazenu i šetati po svježem zraku, to će ti činiti dobro.

-Zvuči dosta primamljivo. Još mi samo reci što će djeca jesti dok ja budem šetala po svježem zraku.

-Ne brini se, mama - Miron se opet utrpa u razgovor-pa hladnjak je pun svega! Uz to možemo kupiti i nekoliko gotovih obroka. Ima svinjskih nogica i sarme... a mi baš to volimo. To će ti potvrditi i Melita i Bakreni Petar. Ma kažem ti, samo ti pođi, svima će nam biti drago da nas već jednom... ovaj, da se malo provedeš s tatom. Lijepo je od njega što te pozvao, znaš.

-Vrlo lijepo! - potvrdi Melita i nastavi: - Sva si nekako blijeda, mamice, imaš nezdravu boju lica. Morala bi se malo izvući iz kuhinje.

Da bi potvrdila svoje zapažanje u pogledu majčina izgleda, mala je ljepotica odskakutala u kupaonicu i ubrzo se vratila sa zrcalom. Držala ga je pred majčinim licem i govorila:

-Pogledaj samo te podočnjake, kao da tri noći nisi spavala. Mislim da bi žene sveučilišnih profesora, ovaj... Puno radiš u kući i... tako. Svakako otiđi, nećeš se pokajati!

Majka je preko ruba zrcala promatrala Melitu i smijuljila se.

Još je tu bilo nagovaranja i uvjeravanja. I gornje je dugme bilo prišiveno sivim koncem i odijelo je odavno visjelo u ormaru.

-Kada polaziš? - napokon majka zapita oca, i to je bio prvi znak njezina popuštanja.

-Danas poslije podne, dok se malo odmorim.

-Autom?

-Da. Ima oko tri sata lagane vožnje.

Još je oklijevala. Miron i Melita pronalazili su nove i sve jače razloge daje uvjere u neophodnost odlaska na taj put. U tome im je malo pomagao i otac. Bakreni Petar je uglavnom šutio i smijuckao se podupirući leđima dovratak. Poznavao je on dobro Mironovu i Melitinu strategiju.

Kad se majka počela raspitivati može li se i za nju još osigurati smještaj u hotelu, koliki bi bio trošak za njih dvoje, i sve tako, a pogotovo kad je zapitala hoće li biti zgodno da ponese i svoj ručni rad, to je već bio siguran znak da se napokon odlučila.

-Ja još moram u Institut po neke svoje papire - reče otac, a ti se dotle spremi.

Pred Institutom je profesor Leopold mahnuo čuvaru na ulazu i uputio se hodnikom prema svome kabinetu. Otključao je vrata i počeo pažljivo odabirati svežnjeve papira ispunjene formulama i zapisima. Složio ih je u kožnatu torbu, a zatim izašao i za sobom zaključao vrata. S polovice hodnika vratio se da provjeri jesu li dobro zaključana.

Kod kuće se majka već naveliko spremala za put. Profesor Leopold je iz džepova povadio sve što je bilo u njima i izvađene predmete odložio na komodu. Presvukao se i provjerio dugmad koju je majka pričvrstila. Zadovoljno je kimnuo glavom, pomislivši valjda da će ovako pričvršćena dugmad moći izdržati savjetovanje. Zatim je predmete s komode počeo trpati u džepove sivog odijela. Na kraju je s posebnom pažnjom napunio vrećicu suhim cvijetom kamilice i pozvao majku.

-Jesi li gotova?

Majka je upravo zatvarala kovčeg. Ali još je ponešto imala reći djeci. Bakrenom Petru je stavila ruku na rame.

-Bakreni, u tebe imam najviše povjerenja. Njima što god kažem, na jedno im uho uđe, a na drugo izađe. Molim te, pripazi na sebe i na njih! Nemojte nipošto ulaziti u one podzemne hodnike u starom Mureseku, to te posebno molim.

-Dobro, mama, nećemo - obeća dječak ozbiljnim glasom. Otkako su ga posvojili, Bakreni Petar je Melitine i Mironove roditelje oslovljavao kao svoje, i to s takvom toplinom i ljubavlju kao da se doista radi o njegovim pravim roditeljima.

-Mirone - majka je sada opet govorila sinu - nemojte ići u vikendicu! Tamo nemate što tražiti.

-Kad se tata i ja vratimo, otići ćemo na nekoliko dana u Treskavac...

-Zar ti i tata sami? - priupita Miron.

-Otići ćemo svi petero, shvatio si dobro. Nemoj se uvijek praviti suviše pametan.

-U redu, mama. Jedva čekam da odemo.

-U slučaju potrebe - umiješa se otac - nazovite hotel "Raketu". Ovdje ću vam napisati telefonski broj hotela.

U blok na komodi napisao je telefonski broj i ime hotela. Ali već je i Miron nešto pisao.

-Mama - reče istrгнуvši iz bloka papirić i tutnuvši joj ga u ruku - ako osjetiš neodoljivu potrebu da nekoga savjetuješ, ovdje imaš naš telefonski broj.

-Čuješ ti, zar misliš... - poče majka strogo, ali tada pomisli da ne bi trebala biti gruba s djecom uoči polaska na put, pa brzo promijeni temu i završi rečenicu sasvim drukčije -... zar misliš da ja ne znam naš telefonski broj?

-Pa i ja znam našu adresu, a ti mi je ipak napišeš na nekoliko mjesta kad idem na izlet.

-Dobro, sine. Budite dobri! Stalno ćemo misliti na vas.

-I mi na vas - svečano obeća Melita.

Tada se pozdraviše.

DRUGO POGLAVLJE

TELEFONSKI RAZGOVOR - MELITA PRONALAZI
ZABORAVLJENI KLJUČ - U KABINETU PROFESORA LEOPOLDA
- SVJETLUCAVI PLAVI KRUG - PROPADANJE U PONOR BEZ
DNA

U nedjelju poslije podne, nakon odlaska roditelja, djeca nisu ni izlazila iz stana. Navečer ih je nazvala majka iz hotela.

Najprije je na majčino bezazleno pitanje - Što radite? - Melita još bezazlenije odgovorila - Tako... ništa...-A onda je zapljuštalo: ništa, kako ništa, pa čitajte nešto, igrajte domino ... Melita, dušo, ti si sada jedina žena u kući... i domaćica, da, da ... pazi na stan i na ta dva muškarca... stavi papigici hranu u kavez... već jesi, o, zlato mamino... u hladnjaku još ima paprikaša od današnjeg ručka, sutra ga podgrij, ali pazi da ti štednjak ne ostane uključen, to dobro pazi... prije spavanja provjeri jesu li sve slavine zavrnutе... možeš, možeš onu spavaćicu s ružičastim cvjetićima, mislim da je u srednjem ormaru, na dnu... evo ga, tu je kraj mene, priprema se za sutrašnje predavanje... dobro, pozdravit ću ga... možete gledati TV, naravno, danas na drugom programu imate crtiće... što radi Miron... tušira se, dobro, neka zavrne slavinu... pa i ne mislim da je odmah zavrne, nego kad bude gotov s tuširanjem... jesmo, dobro smo se smjestili... soba broj 26... da, vrlo je lijepa, a nije ni skupa kako sam se bojala... Melita, srce, pa nije sada važno kakav je pogled s balkona... ma što to krčka u aparatu, okreni nulu... dobro, dobro je sada...čuj, djevojko mamina, zalij onaj fikus kraj prozora, sjetila sam se da njega jučer nisam zalila... halo, halo, opet krči, čuješ li me... ja tebe čujem... što si rekla... da, sve drugo sam zalila... što to braco dovikuje iz kupaonice, čujem ga.... o, pa otkad se to on brine koliko ću platiti telefonski razgovor... što radi Bakreni... pozdravi ga... budi dobra, sunašce mamino, cmok, cmok ... evo i za Mirona, cmok, cmok... nazvat ću opet sutra prije podne... cmok... cmok... cm...

Klik! Tu-tuuu ... tu-tuuu ... tu-tuuu...

Telefon je sve to junački izdržao.

Ujutro oko osam sati nazvao je tata i pitao kako su spavali. Obavijestio ih je da upravo polazi u dvoranu za savjetovanja, a majka u hotelski bazen na kupanje. I to je bilo sve. Tata Leo uvijek je bio kratak u telefonskim razgovorima. To je Miron kod njega posebno cijenio. Ali tada se telefona opet dočepala majka. Imala je ona još ponešto reći. Nakon toga je, iako od nje nisu tražili nikakvo obećanje, obećala da će nazvati i poslije ručka. Takva je ona. Svaki put kad bi ih nazvala, odmah je najavljivala i sljedeći telefonski razgovor.

Kad su završili s telefoniranjem, Melita je prostrla stol za doručak. Poslije doručka dala se na veliko spremanje. Usput je razmišljala što bi sve trebala napraviti da obraduje majku. Ima toga dosta, zaključila je, ali pred njom su tri dana.

Dječaci su još neko vrijeme ostali za stolom. Dobro su se najeli toga jutra! Ta mala Melita, u lipnju je navršila tek deset godina, a kuha kao odrasla. Ispržila je šunku s jajima, i to je bio doručak da prste obližeš. Odali su joj zaslužen priznanje, na što je ona ozbiljno kimnula glavom i nastavila sa spremanjem.

-Drži! - reče Miron i na stol položi desnu ruku savijenu u laktu. Bakreni Petar prihvati.

Dohvatili su se malo na mornarski način. Bili su podjednake jakosti pa nikad nisu mogli jedan drugome oboriti ruku.

Ni ovaj put nitko nije nadjačao. Dohvatiše se ljevicama.

-Reci tilumpa-tup! - prostenje Miron dok su mu od naprezanja počelu izbijale plave žilice.

-Tilumpa-tup - procijedi Bakreni Petar s naporom.

-Reci još jednom!

-Tilumpa-tup!

-Dobro je - reče Miron kad su miroljubivo otpustili ruke. I s ljevicama je bilo neriješeno. - Hajdemo u našu sobu!

Izađoše iz kuhinje i prijeđoše u desno krilo stana.

Mironovi su roditelji Bakrenog Petra smjestili u sobu s Mironom. Bilo je tu dosta prostora za obojicu. Miron je bio pažljiv dječak i doskorašnju svoju sobu nije više nazivao "svojom" nego "našom". Na taj način isticao je da Bakrenog Petra smatra ravnopravnim sustanarom.

Bakreni Petar dopremljen je u Muresek s jednog veoma udaljenog planeta. Među žitelje toga planeta uvukla se neka opasna bolest i zaprijetila potpunim uništenjem stanovništva. Tada su njihovi znanstvenici odlučili da se u neka mjesta na Zemlji uputi nekoliko zdravih predstavnika te umiruće civilizacije, uglavnom djece, kako bi barem oni izbjegli katastrofu i održali svoju vrstu. I profesora Leopolda zamolili su da primi jednog dječaka, što je on spremno prihvatio. Tako se Bakreni Petar jedne noći našao u njegovu kabinetu, prenesen s rodnog planeta sistemom elektroenergetske transmisije.

Profesor Leopold skrivao je dječaka u svom kabinetu oko godinu dana, kako pojava posjetitelja s drugog planeta ne bi izazvala uznemirenje u Mureseku. Ali dječak je slučajno saznao da u Mureseku postoji družina dječaka, zaljubljenika u arheologiju i arheološke nalaze, koji sebe nazivaju Amaterima. Iskrao se jedne noći iz kabineta i posjetio ih u njihovu podzemnom skrovištu u starom dijelu Mureseka, a potom bio i primljen u društvo. U nedavnom okršaju između Amatera i suparničke družine, Ukikanaca, bilo mu je ozlijeđeno rame. Tu je ozljedu još i sada osjećao. Sve se to dogodilo prije otprilike mjesec dana.

Nakon toga Mironovi su ga roditelji posvojili i doveli da stanuje kod njih.

Nadimak Bakreni Petar dao mu je Tajanstveni Ivan, vođa muresoških Amatera, zbog crvene kose i riđih pjegica što su mu preplavile lice i sjatile se oko nosa. Doista se činilo kao da mu je netko, na spavanju, istresao pregršt tih pjegica na nos, a one se potom razbježale kamo je koja stigla i zalijepile se za lice. Najviše ih se zadržalo oko nosa, ah su neke odskakutale i na ramena i spustile se niz ruke.

Evo ga sada s Mironom u njihovoj sobi. Melita je pospremila kuhinju i počela povlačiti usisavač kroz predsoblje.

-Mirone - odjednom poviče, nadjačavajući zujanje usisavača - tata je zaboravio ključ!

-Kakav ključ?

-Od svoga kabineta.

Stajala je kraj komode i u ruci držala ključ. Znali su da ga je otac ljubomorno čuvao i uvijek nosio sa sobom.

-Što da radim s njim? - pitala je Melita.

-Daj ovamo, ja ću ga čuvati!

Miron uzme ključ i strpa ga u džep.

-Trebali bismo javiti tati da ga je zaboravio - napomene Melita. - Kad primijeti da ga nema... znaš ti njega.

-Znam, ali budi bez brige. Javit ćemo mu daje ključ ovdje kad nas nazovu poslije ručka.

-Ipak bi bilo bolje da mu javimo odmah.

-Rekao sam ti da se smiriš. Samo ti pospremaj stan, mama će te pohvaliti kad se vrati.

-Misliš da će joj biti drago?

-Još kako! Bit će oduševljena!

-Ti mene malo zafrkavaš, čini mi se.

-Ne, zašto bih? - reče Miron obješenjački i vrati se Bakrenom Petru.

Melita je nastavila pospremati stan. Osjećala se ponosnom što joj je majka povjerila ulogu domaćice, pa makar samo na tri dana. Uredit će ona stan da će sve blistati i majka će se obradovati kad se vrati. Tako je razmišljala i za sobom vukla teški usisavač.

Kao i obično, Miron nije bio raspoložen za kućanske poslove. Neko je vrijeme s Bakrenim Petrom razgledao zbirku starog novca.

Bakrenom Petru, kao novajliji u društvu Amatera, mnogo toga još nije bilo jasno. Eto, baš to sa starim novcem. Nikako nije mogao shvatiti da se za stari novac ne može ništa kupiti. Miron mu je dugo objašnjavao da taj novac ima samo numizmatičku vrijednost, ali da se za nj u prodavaonici ne bi mogla dobiti ni kutija šibica.

Povijest je, međutim, shvaćao veoma dobro. Pročitao je sve Mironove povijesne čitanke i poznao ih gotovo jednako dobro kao i Miron.

Kad su im već prsti pozelenjeli od patine s bakrenog novca, Miron pokupi sve komade i strpa ih u kožnatu vrećicu, a vrećicu spusti u džep. Volio je da mu rimski bakrenjaci i srebrnjaci zveckaju u džepu. Neka ih tu, mislio je, neka mu malo i otežu džep, ne smeta. Kad god poželi, može ih izvaditi iz džepa i razgledati.

Bakreni Petar protrlja pjegice oko nosa.

-I kažeš da se za sav taj novac ne bi mogla dobiti ni kutija šibica?

-Da - potvrdi Miron - ali ovo što imamo u vrećici ne bih dao ni za jedan dobar bicikl.

-Znači da taj novac ipak ima vrijednost?

-Naravno da ima.

-Veću od bicikla?

-Za mene, da.

-A manju od kutije šibica?

-Da, za one kojima nije stalo do starog novca.

-Otuda nekako izlazi daje kutija šibica vrednija od jednog dobrog bicikla - zaključio Bakreni Petar nakon kraćeg razmišljanja.

-Nije, Bakreni. Ovaj je novac vrijedio u doba Rimskog Carstva. Razumiješ?

-Ne razumijem, ali u redu je, Mirone. Nemoj mi dalje objašnjavati, molim te. Da odigramo partiju šaha?

-Vrijedi.

Kutije s figurama nije bilo na uobičajenom mjestu. Potražili su je i na nekim neuobičajenim mjestima, ali je, začudo, ni tamo nije bilo.

-Melita - pozove Miron sestru - znaš li gdje je šah?

-Mislim da ga je tata odnio u Institut. Trebao mu je zbog onog... ne znam kako se zove.

-Kompjutora?

-Da, da.

Profesor Leopold je obećao Mironu izraditi mali kompjutor za rješavanje šahovskih problema. Bio je to jedan od usputnih poslova slavnog profesora, kao što, na primjer, postolar koji izrađuje cipele može kao od šale izbušiti rupicu na remenčiću za sat.

Već je on za Mirona izradio nekoliko sličnih "sitnica". Nedavno mu je poklonio džepnu spravicu za prevođenje s latinskog jezika, kako ga dječak ne bi morao svaki čas zapitkivati ovo ili ono. Sad mu je ta spravica, koju je on nazvao "Ciceron", prevodila natpise na kamenim spomenicima ili ugravirane na starom rimskom novcu. Miron bi glasno pročitao latinski natpis, a "Ciceron" bi mu nakon kratke stanke izgovorene riječi preveo na njegov materinski jezik. A kad bi dječak nešto rekao na svom materinskom jeziku, "Ciceron" bi to preveo na latinski. Spravica je imala još poneku namjenu. U nju su se mogle ulagati minijaturne kasete, snimati i reproducirati ono što je snimljeno. Bila je to sjajna stvarčica u svakom pogledu, vrlo dragocjena i korisna. Uza sve to nije bila veća od dlana i lako se mogla smjestiti u džep.

Ipak su sve to bili beznačajni izumi u odnosu na ono što je profesoru Leopoldu donijelo velik ugled u znanstvenim krugovima. Nedavno je "Glas Mureseka" donio vijest da je Visoko znanstveno vijeće odlučio da se Institut za eksperimentalnu fiziku u Mureseku ubuduće zove po imenu slavnog profesora. Već su naručili veliku ploču sa svjetlećim natpisom PROFESOR LEOPOLD - INSTITUT ZA EKSPERIMENTALNU I ATOMSKU FIZIKU, koju će u povodu godišnjice osnivanja Instituta postaviti na pročelje iznad ulaznih vrata.

Nakon bezuspješnog raspravljanja o vrijednosti starog novca dječaci su s gramofonskih ploča na "Ciceronovu" kasetu snimili nekoliko popularnih pjesama Beatlesa.

-Idem ja po šah - iznenada odluči Miron.

-Idem i ja - spremno priklopi Melita i ostavi vrč s vodom. Upravo je zalila fikus kraj prozora.

Bakreni Petar reče:

-Tati neće biti pravo da bez njegove dozvole ulazite u kabinet.

-Samo ćemo uzeti šah - reče Miron. - Idemo! - Pođi i ti s nama, Bakreni!

Bakreni Petar neko je vrijeme oklijevao, ali je na kraju popustio.

Miron je uzeo svoj nožić na sklapanje s koricama od jelenskog roga i u džepove potrpio još neke sitnice. "Cicerona" je smjestio u džep na košulji.

-Hajdemo, Melita!

-Samo trenutak, da stavim ukosnicu.

Zaključali su stan i uputili se prema Institutu.

-Ja mislim - govorila je Melita poskakujući za dječacima-da nam čuvar neće dopustiti da uđemo u Institut.

-To prepusti meni - reče Miron.

Čuvaru je pokazao ključ i rekao da ih je tata poslao po nešto što je zaboravio u kabinetu. Slagao je, a da nije ni trepnuo.

Bakreni Petar je, međutim, skrivao pogled a Melita se crvenjela iza bratovih leđa. Miron je ponekad donosio ocu užinu u Institut, pa ga je čuvar poznavao. Sada im je samo glavom pokazao prema kabinetu, što je značilo da mogu proći. Kad je Miron vidio da je sve tako lijepo prošlo, zapita usput čuvara:

-Kako su vaši golubovi?

I profesor Leopold katkada se raspitivao za čuvarove golubove. Miron je pomislio da će čuvaru biti drago ako i on pokaže zanimanje za njegove ljubimce. I doista. Čovjek je odmah zadovoljno počeo pričati o golubovima. No sada je to moglo potrajati prilično dugo, pa se Miron uljudno ispriča i reče da moraju požuriti, obećavši da će jednom pogledati ptice.

Otključali su i ušli u kabinet. Miron je iznutra ponovno zaključao i ključ ostavio u bravi.

Ugledali su šah na stoliću u predsoblju. Bakreni Petar uzme ga i okrene se da pođe.

-Čekaj malo, Bakreni! - zadrži ga Miron. - Zavirit ćemo na trenutak ovamo.

-Ne.

-Zašto ne?

-Tati neće biti pravo kad sazna da smo ulazili.

-Pa neće saznati, čovječe! Samo ćemo malo priviriti što je iza ovih lijevih vrata.

Bakreni Petar još se pokušavao oduprijeti. Reče:

-Znaš da nitko iz Instituta ne ulazi u kabinet bez njegova dopuštenja.

-Znam, ali mi nismo iz Instituta - bilo je sve što je Miron rekao.

I već je ušao. Na nekoliko koraka slijedili su ga Melita i Bakreni Petar.

Stupili su u prostranu i vrlo neobičnu prostoriju. Nije imala nijednog prozora. Unatoč tome bila je dobro osvijetljena. Nije se moglo uočiti iz kojeg izvora ta svjetlost dolazi. Činilo se da dopire odasvud, da je isijavaju svi predmeti koji se nalaze u prostoriji.

Zidovi su bili prekriveni raznim uređajima kojima, osim profesora Leopolda, teško da bi itko mogao naslutiti pravu namjenu. Djeca su se ovdje osjećala kao u nekom drugom svijetu u koji su prvi put zakoračila. Sve to još je neobičnijim činio jednoličan zvuk koji je podsjećao na daleku, potmulu grmljavinu.

Posebno se isticao lijevi zid. S njega su, poput očiju golemog čudovišta, svjetlucale stotine raznobojnih žaruljica. Po sredini, na uzdužno postavljenoj sjajnoj ploči, bile su u nekoliko vodoravnih nizova ispisane brojke na četvrtastim zelenim pločicama. Tu i tamo

svjetlucali su poneki natpis ili oznaka, zatreperila neka od signalnih žaruljica, ili bi se, sama od sebe, pomakla neka polužica.

Ispred zida nalazilo se postolje kružna oblika. Naizmjenično je isijavalo blijedoplavu i zelenkastu svjetlost. Boje su se lagano prelijevale jedna u drugu i neosjetno se mijenjale, tako da su svi predmeti u prostoriji poprimali isto takvu boju.

Nedaleko od postolja stajao je drveni pisaći stol. I baš taj običan stol bio je najneobičniji predmet u ovoj prostoriji, jer je bio jedina stvar za koju se znalo čemu služi. Kao kad biste u košari punoj voća, kakvo nikada niste vidjeli, ugledali običnu crvenu jabuku.

Na stolu se nalazilo nekoliko svežnjeva ispisanih papira, rezervna lula profesora Leopolda s vrećicom kamiličina cvijeta i nekakav sjajni duguljasti predmet veoma glatke površine.

Miron uđe u svjetlucavi plavi krug i popne se na postolje...

-Mene je strah - tiho reče Melita. - Mirone, izađimo odavde!

-Dođi ovamo - pozove je Miron s postolja, ne obazirući se na ono što je rekla. Glas mu se odjednom nekako čudno promijenio, postao nešto oštrije nego obično, ali drhtav i prigušen. - Dođi i ti, Bakreni! Ovdje je tako lijepo! Neki mi žmarci prolaze kroz koljena, kao da se vrtim na vrtuljku.

I ono dvoje popnu se na postolje. Bili su privučeni Mironovim čudnim glasom, ali i željom da budu na okupu.

Bakreni je Petar pod rukom držao šah. Melita je, prije nego što se popela, s pisaćeg stola uzela onaj sjajni duguljasti predmet.

-Što je ovo?

-Ne znam - reče Miron i ne osvrnuvši se.

Svi troje sada su na postolju. Blijedoplavi, zelenkasti i uplašeni.

Miron užarenim pogledom bulji u nizove brojki na uređaju u zidu.

-Hajdemo van! - proštenje Bakreni Petar osjećajući čudnu toplinu u tijelu.

-Nismo trebali ni ulaziti. Tata Leo će se...

-Nnešto mmmi tressse koljenna! - vikne Melita cvokoćući.

-I mmmenni... - promuca Bakreni Petar - ...sssve mmmi ssse vrrr... vrrrti...

I Mironu se koljena tresu, ali on više kao da ne zna za sebe. Usne mu se iskrivile, drhte, kao da bi nešto htio reći, ali se glas ne čuje.

Očito je da on više ne upravlja svojim kretnjama. Podige ruku prema zelenoj pločici s brojkom 351... sad će je pritisnuti... ako ga netko ne spriječi.

Bakreni Petar shvatio je da se s Mironom događa nešto čudno. S naporom pokušava podići ruku kako bi ga osujetio u namjeri da dotakne pločicu.

-Nnne, Mmmironnne! - zaviče panično. - Nnne...

Glas mu se slomi.

Sada je sve bilo kasno.

Mironov je prst već na pločici.

Bljesne zasljepujuća crvena svjetlost. Ona potmula grmljavina pretvori se u urlik, eksploziju, od koje zadrhtaše zidovi Instituta.

... I tada više nije bilo postolja. Ni djece. Nije ih bilo u toj prostoriji, ni u kabinetu, ni u Institutu ih više nije bilo.

Ni u Mureseku.

Nigdje više nije bilo Mirona, Melite i Bakrenog Petra.

Kao da su propali, kao da su potonuli u nešto tamno i duboko, u nešto bez dna.

Kao da nikad nisu ni postojali.

Bio je ponedjeljak, 9 sati i 36 minuta.

Ponedjeljak. Devet sati i trideset šest minuta.

U dvorani za savjetovanja hotela "Raketa" profesor Leopold je baš u to vrijeme pošao prema katedri da započne svoje predavanje.

TREĆE POGLAVLJE

O KRETANJU SVEMIRA - PREKINUTO PREDAVANJE- LUDA JURNJAVA U MURESEK - PROFESOR LEOPOLD SE HVATA ZA GLAVU

Kad je toga ponedjeljka, u 9 sati i 36 minuta, profesor Leopold ustao i pošao prema katedri, u dvorani se začuo žamor divljenja, koji je, kako se slavni znanstvenik približavao katedri, postajao sve jači i prelazio u burno klicanje. Najveća je buka dopirala iz nekoliko zadnjih redova u kojima su sjedili studenti.

Svi su prisutni čuli za ime i dostignuća slavnog profesora, ali je većina njih tek danas imala priliku da ga vidi i čuje njegov glas.

Profesor se popne na katedru i izvadi lulu iz brade. Pažljivo istrese pepeo pokraj kristalne pepeljare i pokloni se. Iz kožnate torbe izvuče nekoliko svežnjeva papira i poslaže ih po stolu.

Zatim stade pred veliku kartu svemira što je visjela kraj ploče na zidu i raširi ruke.

-Svemir je beskrajan! - reče.

-Tako je! - poviče neki student iz zadnjeg reda, a ostali iz njegova susjedstva prihvatiše: - Tako je! -Tako je!

Onaj koji je prvi uzviknuo, ohrabren podrškom svojih kolega, prodere se sada snažnim glasom:

-Živio profesor Leopold!

-Dobro, dobro - reče profesor dajući im rukama znak da se umire. Zatim nastavi: - Svemir je velik i pun zagonetki, a mi smo samo zrnca prašine u vihoru koji u njemu bjesni.

-Tako je! Živio profesor Leopold! - čuo se opet glas onoga galamdžije, a jedan od njegovih golobradih kolega gurne ga laktom u rebra i reče šapatom: - Šuti, budalo!

Profesor Leopold se zagleda u tog raspoloženog veseljaka.

-Čujte, vi - reče polako i upre prstom u nj - zar mislite da ste na nogometnoj utakmici? Ako me još budete prekidalim takvim smiješnim uzvicima, bit ću prisiljen isprazniti zadnje redove. Jasno?

Galamdžija obori glavu i zakloni se za kolegu ispred sebe. Bio je to student treće godine kojemu je profesor Leopold predavao atomsku

fiziku. Slabo mu je išao taj predmet. Bilo je očito da je došao u "Raketu" kako bi se malo dodvorio profesoru, nadajući se da će ovaj imati u vidu njegovo navijanje kad mu bude upisivao ocjenu.

Profesor Leopold opet raširi ruke u pravcu sjever-jug i nastavi svečanim glasom:

-I taj zagonetni svemir, ta beskrajna beskrajnost, taj ogromni prostor, kreće se određenom brzinom. Ali to kretanje nije onakvo kakvim ga mi poimamo u svakodnevnom životu, brzina nije brzina koja bi se mogla mjeriti uobičajenim mjerilima. Taj prostor se kreće na dva načina - širenjem i vrtnjom, rotacijom. Kreće se sa svim svojim galaksijama, crnim rupama, zvijezdama i maglicama, planetima i repaticama, prazninama. Kreće se zajedno sa svim onim što je u njemu.

Malo je pročistio grlo i nastavio:

-U svemiru je kretanje opća pojava, prva i osnovna zakonitost. Kretanje, razumijete li! Kretanje svega, svačega i ničega! Odnosi u tom kretanju veoma su zamršeni. Posljednjih sam se godina bavio tim problemom i uspio izračunati relativne odnose među tijelima u kretanju, kao i odnose u kretanju tih tijela prema kretanju svemira, dakle prostora u kojemu se nalaze. Danas ću vam pokazati do kakvih sam rezultata došao. Upozoravam vas da me neće smetati ako mi tijekom izlaganja budete postavljali pitanja.

Zavirio je u papire na stolu, uzeo krelu i prišao ploči.

-Uzmimo jedno tijelo, na primjer svemirsku letjelicu, koja se brzinom svjetlosti kreće u suprotnom smjeru od vrtnje svemira...

-To je nemoguće! - čulo se više glasova. - Brzina svjetlosti ne može se postići!

-Mislite? - reče profesor Leopold zagledavši se u ulaštenu cipelu jednog znanstvenika u prvom redu. - Vidite, kad sam prije nekoliko godina bio na Sanonu, ljubičastom planetu, moj prijatelj u tamošnjem Institutu za međuplanetarnu suradnju rekao mi je jednom prilikom da iza svjetlosti postoji sve i ništa. Ovo "sve i ništa" ima se shvatiti tako da mi za sada ne znamo što bi se događalo kad bi se prestigla brzina svjetlosti, dakle iza svjetlosnog zida. Postoji li išta iza toga zida? Nekakav antisvijet, antisvemir?

-Ne znamo - reče prošlogodišnji dobitnik Nobelove nagrade za atomsku fiziku. -A da bismo to saznali, morali bismo, kao što ste i

sami rekli, postići pa čak i preći brzinu svjetlosti. Otkud nam pogonska energija za to?

-Iz crnih svemirskih rupa, dragi kolega!

-Možda bi teoretski i bilo moguće, ali kako zagospodariti tom strahovitom energijom?

-Nikako. Mi tu energiju ne moramo stavljati pod svoju komandu, ali je možemo iskoristiti - odgovori profesor Leopold - baš kao što ni vjetar ne stavljamo pod komandu, ali on sasvim dobro pokreće naše jedrenjake i vjetrenjače.

Nekoliko je trenutaka zamišljeno šutio i lijevom rukom gladio bradu. Zatim reče:

-No, dobro. U pozivu za ovo savjetovanje najavljeno je da ću govoriti o praktičnim mogućnostima gradnje stroja za putovanje kroz vrijeme. Ali prije toga moramo razjasniti neka teoretska pitanja. - Pogledom zaokruži po dvorani, a potom upre prstom u jednog studenta i reče: - Znete li da je Marija Antoaneta (Marie Antoinette) osuđena na smrt i da joj je 16. listopada 1793. godine odrubljena glava?

Upitani izbeći oči u profesora. Nije mogao shvatiti kakve veze ima sudbina nesretne žene Luja XVI. s energijom iz crnih rupa.

-Znam, tako nas uči povijest - reče nesigurnim glasom.

-Biste li željeli vidjeti njezino smaknuće?

-Vi se šalite, profesore!

-Ne šalim se, nikako. Kao što danas možemo putovati u sva mjesta na kugli zemaljskoj, sutra ćemo moći šetati kroz našu povijest, pa čak i budućnost. Ili: prošlost i budućnost postat će sadašnjost. Mnogi će pojmovi dobiti drukčija značenja. Danas možete kupiti avionsku kartu i otići pogledati Knežev dvor u Dubrovniku, sutra ćete moći kupiti kartu i otići uživo pogledati Napoleonov poraz kod Waterlooa. Usput, kažu da je veliki osvajač bio niska rasta. No, dobro, to je njegov problem. Vratimo se sada vremenskom stroju!

-Vremenski stroj - nastavi kad se stišao žamor smijeha u dvorani - taj stoljetni san znanstvenika širom svijeta, može se izraditi. To tvrdim. Za njegovo ubrzanje koristit ćemo energiju iz crnih svemirskih rupa, a u samom kretanju stroja pomoći će nam fantastična privlačna snaga tih rupa i rotacija svemira. Ali ovdje može doći do jedne ozbiljne smetnje, koju ipak, kako ću vam kasnije pokazati i dokazati,

možemo otkloniti. Neprilika je u tome što bi za putnike kroz vrijeme putovanje predugo trajalo. Oko deset milijardi godina.

-Oooo! - uzdahne dvorana.

-Duge bi im brade narasle za to vrijeme - izdvoji se jedan glas.

-Ne bi, čut ćete malo kasnije. Za one, međutim, koji ostaju i koji su ispratili stroj-letjelicu, ona bi se vratila na polazište prije samog polaska, prije lansiranja. Mogla bi, na primjer, biti lansirana poslije podne, a vratiti se istog dana prije podne. Ili bi se vratila jučer, ili godinu dana prije polaska, ili sto godina prije polaska, ovisno o brzini kojom se kreće i smjeru u kojemu je upućena. U takvim bi slučajevima putnik u letjelici star 25 godina (nasmiješio se prema zadnjim klupama u kojima su sjedili studenti), kad bi se ona vratila deset godina prije polaska, mogao sebe vidjeti kao petnaestogodišnjeg dječaka. Ako bi se letjelica vratila sto godina prije lansiranja, vidio bi svoga pradjeda kao mladića, dječaka ili dijete. Idući tako još dalje u prošlost, putnici bi mogli vidjeti rađanje naše Zemlje i nastajanje našeg planetarnog sustava. Ako bismo pak letjelicu usmjerili u pravcu kretanja svemira, putnici bi otišli u budućnost. Mogli bi vidjeti svoju još nerođenu djecu, ili sami sebe kao starce. U koji dio prošlosti ili budućnosti želite otići, vi ćete sami odabrati i kupiti odgovarajuću kartu. I baš kao što je skuplja avionska karta do udaljenijeg mjesta u zemljopisnom smislu, tako će biti skuplja i karta do udaljenijeg dijela prošlosti ili budućnosti.

-Dao bih i posljednji groš da me odbace tri i pol godine unatrag, u prošlost - zamišljeno je mrmljao jedan student.

-Zašto, kolega? - šaptom ga zapita susjed naginjući se k njemu.

Onaj prvi uzdahne i reče:

-Ostavila me djevojka prije tri godine. Kad bih se vratio u ono blaženo vrijeme dok smo bili skupa, eh... znao bih kako bih se ponašao.

Profesor Leopold nagnuo se nad svoje bilješke. Za to su vrijeme u dvorani počeli raspravljati o njegovoj tvrdnji. Jedni su se slagali s takvom mogućnošću, a drugi je potpuno osporavali. Najveću je podršku profesor imao među svojim studentima.

-Oprostite - podsjeti ga onaj nobelovac - obećali ste da ćete nam objasniti što će se događati s putnicima. Rekli ste da bi za njih

putovanje predugo trajalo. Bojim se da od njih ne bi ostalo ni zrnce prašine.

-Dobro - reče profesor Leopold podižući glavu - imajte strpljenja! Sve što sam rekao, sada ću potkrijepiti dokazima, matematičkim dokazima, a takvi su dokazi najjači za koje znam. Na kraju, već je i vrijeme da rasvijetlimo praktičnu stranu ovog problema i da vam iznesem ono zbog čega sam i došao na ovo savjetovanje.

Nakon tih riječi počeo je pisati na ploči zamršene matematičke formule. U dvorani su svi u svoje blokove bilježili ono što je pisao. Samo se čulo škripanje krede i šuškanje papira. Čim bi profesor Leopold zastao, da pogleda u svoje papire, prestalo bi i šuškanje, a kad bi nastavio s pisanjem, nastavilo bi se i šuškanje.

Neki su u međuvremenu prestajali bilježiti, jer im nije bilo jasno ono što je profesor pisao po ploči. Samo bi odgurnuli blok od sebe, odložili olovku i prekrižili ruke na prsima.

-Ako dođete u muresiški Institut - govorio je profesor Leopold ne prestajući pisati - moći ćete vidjeti i pokusni vremenski stroj koji sam izradio u svom kabinetu. Moći ćete ga čak i iskušati ako budete željeli.

-Hvala lijepa! - reče onaj što bezuspješno studira tri godine, ali tako tiho da ga profesor nije mogao čuti. Nije više bio navijački raspoložen.

-Zar ste već izradili takav stroj? - zapita netko.

-Da, pokusni. Možemo ga nazvati strojem u tehničkom smislu, ali to zapravo nije stroj. S određenog mjesta može se lansirati materija u obliku energetskog snopa, jednom ili višekratno. Povratak je malo zamršeniji i na tome ću morati još dosta raditi.

Sedam puta je profesor Leopold brisao ploču, a još nije stigao do konačnog rezultata. Još je samo nekoliko najupornijih znanstvenika držalo korak s profesorom i u svoje blokove unosilo beskrajni niz brojki i znakova koje je profesor ispisivao na ploči. Njima je sve polako postajalo jasnije, rasvjetljavalo se i bistrilo, te se činilo da i oni već naziru velik rezultat koji će na kraju ostati na ploči.

Nakon devetog brisanja ipak je još samo onaj nobelovac bilježio u svoj notes. No kad je profesor Leopold i deseti put obrisao ploču, i on je digao ruke od svega. Gotovo je ljutito odgurnuo notes i bacio olovku. Prekrižio je ruke i rastreseno gledao u ploču.

U dvorani je sada vladao muk.

Nakon jedanaestog brisanja svi su o kretanju svemira, pretvaranju materije u energiju i vremenskom stroju znali otprilike koliko i prije dolaska na savjetovanje.

Na ploči je sada stajala jedna formula, jedna genijalna spoznaja do koje je profesor Leopold došao nakon višegodišnjeg rada i primjene svih dostignuća suvremene znanosti s područja fizike, atomistike i astronomije.

Dvaput je profesor Leopold zaokružio formulu. Onda se, sav ozaren, okrenuo prema slušaocima s komadićem sedme krede u ruci.

-Prvi dio zagonetke vremenskog stroja je riješen! - uzviknuo je slavodobitno. - Sada ću vam pokazati ključ za rješenje njezina drugog dijela, pokazat ću vam ključ...

Odjednom se ukoči. Onaj komadić krede ispade mu iz ruke. Počne se pipkati po džepovima.

Neprestano je mrmljao: - ključ... ključ...

Zatim uzvikne:

-KLJUČ!

U trenu obriše onu formulu s ploče, potrpa svoje papire u torbu, zgrabi lulu i siđe s katedre.

-Nastavit ću drugi put - reče žurno prolazeći između klupa.

Istrčao je iz dvorane.

Svi su ostali zapanjeni.

Sjurio je niz stubište do sobe broj 26. Zatražio je telefonsku vezu s Muresekom i nazvao svoj stan. Nitko se nije javio. Zatim je nazvao broj u svome kabinetu. Ni odande nije bilo nikakva glasa.

Jednim je zamahom strgnuo haljine svoje žene iz ormara i strpao ih u kovčeg. Pohitao je prema hotelskom bazenu. Njegova je supruga upravo izlazila iz vode.

-Oh, dragi Leo, voda je divna! Hvala ti što si me poveo. Zar si već gotov s predavanjem?

On je pograbi za ruku i povuče za sobom.

-Brže! Idemo kući! - reče zadahtalim glasom.

Ostali kupači počeli su šaputati jedan drugome, a jedna žena reče svome mužu u uho: - Vidiš, dušo, kod njih sigurno nešto nije u redu.

Gospođa došla da se provede, pa je muž ukebao. Ali tvoja ženica... -
Zatim, mazeći se, poljubi svoga muža u ogoljelo tjeme.

-Što je, pobogu! -vikne majka. - Zar se nešto dogodilo?

-Ne znam. - Profesor Leopold ugura je u auto.

Majka je bila još u kupaćem kostimu. Voda se s nje cijedila na
sjedalo. Nije se bila ni smjestila, a auto jurne munjevitom brzinom.

-Reci, Leo, jesi li zvao djecu? Što se to događa?

Četvrta brzina, 140 kilometara. Profesor Leopold je desnim
stopalom pritisnuo papučicu do daske.

Auto juri strahovitom brzinom. Telegrafski stupovi promiču poput
letvi na seoskoj ogradi.

-Zaboravio sam ključ od svoga kabineta - govori profesor Leopold
veoma uzbuđenim glasom, ne smanjujući brzinu. -Ako djeci padne
na pamet da odu u kabinet, moglo bi se svašta dogoditi. Oh! - reče
hvatajući se za lijevu stranu grudi. - Oh, samo da nisu ulazili!

-Leo, zaboga, što to pričaš? Misliš li da im se nešto dogodilo?

-Svašta se moglo dogoditi ako su aktivirali stroj!

Za jedan sat bili su pred Institutom. Majka je ostala u autu. Profesor
Leopold utrčao je u zgradu i usplahireno stao pred čuvara.

-Jesu li moja djeca bila tu? - pitao je bez daha.

-Bila su, profesore, u vašem kabinetu. Miron je rekao da ste ga
poslali po nešto, pokazao mi je ključ.

-Kada je to bilo?

-Prije više od dva sata.

-Jesu li izašli?

-Nisam vidio. Možda su izašli dok sam obilazio generatore. U
jednom su trenutku tako zagrmjeli da mi se učinilo da će se Institut
raspasti.

-Oh!

Pokušali su otvoriti kabinet. Nije išlo. Čuvar je donio sveotvarač i
uvukao ga u bravu.

-Ključ je s unutrašnje strane - reče uznemireno.

-Oh!

Kad su napokon uspjeli otvoriti vrata, profesor Leopold kao bez
duše uleti u lijevu prostoriju.

Zastao je na ulazu i pogledao na mjesto gdje se nalazilo
svjetlucavo postolje.

Sve mu je bilo jasno.

-Oh! -jekne i treći put i uhvati se za glavu.

Čuvar ga pridrži da se ne sruši.

Morat ćemo sada ostaviti profesora Leopolda u njegovu kabinetu i vratiti se glavnim junacima naše priče, jer se njima događa nešto veoma neobično.

ČETVRTO POGLAVLJE

POD ORAHOVOM KROŠNJOM - KVINTILIJE DONOSI LOŠE VIJESTI - UZMAK PREMA ŠUMI - UKRŠTENNA KOPLJA

Miron je stajao s podignutom rukom i kažiprstom pritiskivao... što? Zeleno dugme s brojkom 351? Ne. Pritiskivao je sivu koru orahova stabla.

I ruka Bakrenog Petra još je u zraku. Crvenokosi dječak je, kao što se sjećamo, u posljednjem trenutku pokušao spriječiti Mirona da pritisne zelenu pločicu s brojkom 351 u kabinetu profesora Leopolda. Nije u tome uspio, jer je Miron spustio prst na pločicu prije nego što je Bakreni Petar dotaknuo njegovu ruku.

Evo ih sada obojice, ruke su im ostale u tim pokretima.

Bakreni Petar pod lijevom rukom još drži šahovsku kutiju.

I Melita je kraj njih. Na licu joj začuđen i uplašen izraz, a u ruci zagonetni dugoljasti predmet koji je uzela s očeva radnog stola u kabinetu.

Ali više nema kabineta ni svjetlucavog postolja. Umjesto potmule grmljavine koju su čuli u kabinetu, sada u krošnji nad njihovim glavama veselo cvrkuću ptice.

Nema više ni Instituta.

Ni Mureseka više nema.

Još su neko vrijeme stajali kao ukočeni. Zatim se malo sabraše. Dječaci spustiše ruke. Melita spremi onaj predmet u džep svoje haljine.

Pogledaše okolo.

Imali su što i vidjeti!

U dužini od preko pola kilometra pred njima se pružao visoki kameni zid. Njegovim gornjim rubom kretali su se ljudi s metalnim kacigama na glavi i dugim kopljem i štitom u ruci. Bili su raspoređeni na svakih dvadeset koraka. Odmjerenim su se koracima približavali jedni drugima, zatim se ukočeno okretali i išli natrag, pa se opet okretali, i sve tako. Moglo se zaključiti da su to stražari na gradskim bedemima. Nisu bili suviše udaljeni od oraha, moglo ih se dozvati. Melita se upravo spremala da to i učini, ali joj Miron stavi dlan na

usta i tako je ušutka. On je mislio da će biti najbolje pritajiti se dok ne saznaju o čemu se ovdje radi. Krošnja je nisko spuštala grane, gotovo do zemlje, pa ih oni sa zida nisu mogli vidjeti.

Iznad bedema nazirali su se vitki ukrasni stupovi i blještave kupole nekog nepoznatog grada.

-Gdje smo mi, Mirone? - šapne Melita kad joj je ovaj spustio dlan s usta.

-Ne znam - slegne dječak ramenima. - Bili smo u tatinom kabinetu, toga se dobro sjećam. Ne znam što se zatim dogodilo. Stajali smo tamo i koljena su mi se tresla, vas dvoje ste odjednom počeli zamuckivati, a onda...

-... a onda si ti pritisnuo dugme - podsjeti ga Bakreni Petar. - Poslije toga više se ni ja ničega ne sjećam.

Razgrnuše lišće na najbližim granama. Oko njih je bilo još nekoliko orahovih stabala, a tamo otraga vidjela se šuma, duboka i tajanstvena. Vršice krošnja kao da su gorjele u žaru zalazećeg sunca.

-Oni tamo na bedemu - reče Miron pokazujući stražare - ne djeluju baš miroljubivo. Naoružani su do zuba. Bolje da im se za sada ne pokazujemo.

- Pođimo prema onoj šumi - predloži Bakreni Petar. Ovdje bi nas mogli otkriti.

U tom trenutku iz šume izjahaše tri konjanika i uskoro poput vihora protutnjaše između orahovih stabala. Djeca čučnu i pribiju se jedno uz drugo. Konji pod jahačima bijahu pokriveni plamenocrvenim pokrivačima koji su im sezali do koljena, poderanim i promočenim znojem, poprskanim pjenom što se otkidala s njihovih gubica. Jahači su se jedva držali na konjskim leđima. Svaki je od njih na glavi imao kacigu, a u ruci štit i kratki mač široka sječiva. Odjeća od sjajnih metalnih pločica pripijala im se uz tijelo poput ribljih krljušti. Kad su projurili kroz orašnjak, čulo se kako na njima sve zvekeće.

Dojahaše do gradskih vrata i spuznuše s konja. Jedan od njih zalupa alkam na vratima.

Stražar na bedemu nešto uzviknu, a potom, kao odgovor, uzviknuše i ona trojica. Moguće je da je to bila lozinka.

Gradska se vrata širom otvoriše. Ispod lučnog zasvođa pojavi se raskošna nosiljka. Na ramenima su je nosila osmorica nosača, po

četvorica sa svake strane. Kraj nosača stupali su vojnici u sjajnim odorama. Pridošlice, ona tri konjanika popadaše ničice čim ugledaše nosiljku. Dva stasita pratioca razgrnuše zastore na nosiljci.

Unutra je sjedio starac s krunom na glavi. Srebrnasta mu je brada padala na prsa. Preko ramena bilo mu je prebačeno i oko tijela omotano bijelo platno protkano zlatnim nitima. Kad su zastori na nosiljci bili razgrnuti, stražari na bedemu, nosači, pratnja i ona tri konjanika ukočiše se poput kipova. Okrunjeni starac mahne rukom, na što srednji od one trojice što su klečala podiže glavu, a desnu ruku s dubokim poštovanjem prinese lijevoj strani prsa i uzvikne:

-Salve, magne Vetranie.

Nekoliko trenutaka kasnije iz Mironova džepa na košulji začu se slabašan metalni glas:

-Zdravo, veliki Vetranije!

Bio je to glas džepnog prevodioca "Cicera". Miron nije ni znao da je ostao uključen. Brzo pojača ton.

-Govore latinski - reče Meliti i Bakrenom Petru. - "Cicero" ih razumije.

Pozdravivši okrunjenog starca, čovjek i dalje ostade klečati.

-Ustani, vjerni moj Kvintilije! - naredi starac. - Kakve mi vijesti donosiš?

-Vijesti nisu dobre, premudri Vetranije - reče onaj srednji postoje ustao. - Odmetnik Magnencije - neka mu se zatre otrovno sjeme! - razruši utvrđenu Sisciju. Ni kamen na kamenu ne ostade u njoj. I Sirmium nesavladivi već drhti pred njim. A on, o, slavni Vetranije, sa silnom vojskom krenu prema Mursi. Dolazi dolinom Savusa, južne rijeke panonske, čije se vode zamutiše i rumenom krvlju obojiše. Ni jedna travka ne ostade uspravna u poljima kojima prodoše kopita konja njegovih. Plač i tuga pregolema zavlada u selima i gradovima.

-Koliko vojske ima Magnencije?

-O, presvijetli Vetranije, tko će izbrojati zrnca pijeska u pustinji nepreglednoj! Tko zna broj kišnih kapi za najvećih olujina! Čuo sam kako zemlja drhti pod njima, vidio sam oblake prašine što se do neba uzdižu s putova kojima prodoše. Ima ih oko četrdeset tisuća, možda koja tisuća više ili manje.

Nakon ovih riječi glasonoša klecne i gotovo se sruši pred nosiljkom.

-Zar si ranjen, hrabri moj Kvintilije?

-Jesam, najsvjetliji među svijetlima! Ali to su rane koje ne bole i koje s velikom radošću nosim, jer ih zadobih služeći tvome carskom veličanstvu!

-Rane ti se posvetile, junački moj Kvintilije! Nisi mi donio ugodne vijesti, ali sam ti ipak zahvalan za sve što mi reče. Neka te Eskulap čuva! I neka svojom preblagom rukom dotakne i iscijeli rane tvoje! Reci mi još kada ih posljednji put vidje?

-U vrijeme kada je veliki Mitra - neka mu je slava! - svoje sjajno lice podigao iznad moje nedostojne glave. A prije nego što ga sakrije u svoje skute, nepregledne će Magnencijeve legije biti pod bedemima mursijanskim. Ni krv se još nije osušila nakon posljednje bitke na kopljima legionarskim. Neka veliki bogovi čuvaju tebe, o, slavni Vetranije! Neka te čuva moćni Jupiter, jer on je najveći među bogovima, kao što si ti, dični moj care, najveći među carevima! I neka se smiluje Mursijancima!

-Hvala ti, sine moj! Hvala svemoćnom Jupiteru, bogu nad bogovima i ljudima, što mi na tvoja usta izreče upozorenje o nailasku neprijatelja, Magnencija nedostojnog, koji moj mirovni prijedlog ne htjede prihvatiti. Junački ćemo ga dočekati!

-A kada krvoločni Magnencije sa svojim legijama stigne pod zidine mursijanske, neka veliki Jupiter, bog nad bogovima i ljudima, uperi vaša blistava koplja u grudi neprijateljske, neka moćni Mars podari sigurnost vašemu oku i snagu mišici vašoj!

Od šume se približavao još jedan konjanik na bijelu konju. Nedaleko od nosiljke upropanj zaustavi konja i sruči se na zemlju.

-O, veliki Vetranije - govorio je isprekidano - sine bogova i care nad carevima, silne se Magnencijeve legije približavaju zidinama mursijanskim!

Djeca pogledaše u smjeru iz kojega je dojahao glasnik na bijelu konju. No tamo je bila samo šuma koja je u večernjem smiraju izgledala pitomo i mirno.

Kad su ponovno pogledali prema gradskim vratima, ona su se upravo zatvarala. Još su samo vidjeli kako se nosači s nosiljkom, pratnja i sva četiri glasnika udaljavaju popločanom stazom prema ulazu u prelijepu palaču s vitkim bijelim stupovima pokrivenim rascvalim ružama penjačicama.

-Ovdje bi uskoro moglo biti bitke - reče Miron i isključi "Cicerona". - Bilo bi dobro da se povučemo dok je još vrijeme.

-Kamo ćemo? - strepeći zapita Melita.

-U šumu, najbolje.

-Ali iz šume dolazi onaj... - reče Bakreni Petar - kako se ono zove... Magnencije! Ne bi bilo dobro da se sretnemo s njegovom vojskom. Čuo si što o njima govori onaj Kvinto.

-Kvintilije - ispravi ga Melita. - Rekao je da im se još ni krv nije osušila na kopljima...

-Izgleda da oni dolaze donjim rubom šume - govorio je Miron pokazujući oblačak prašine koji se tamo vidio. - Mi ćemo ući u šumu i odmah skrenuti udesno.

-Uskoro će mrak - reče Melita tjeskobno.

Miron je razmišljao.

-Pa što onda? - reče malo kasnije. - Ništa pametnije ne mogu smisliti. Hajdemo!

-Mirone - povuče ga Bakreni Petar za rukav- stalno mislim o tom Vetraniju i Magnenciju... kao da sam nekad čuo za njihova imena...

-I mene to kopka. Ta su mi imena poznata, u to sam siguran, samo se ne mogu sjetiti odakle. Možda ću se ipak sjetiti. Idemo sad! - Zatim doda tiho: - Ako je ono što mislim...

Probijali su se kroz šikaru koja ih je dijelila od šume. Tu i tamo naišli bi na poneku kuću. Nisu htjeli svraćati ni u jednu od njih dok ne utvrde gdje se nalaze. Ljudi koje bi vidjeli u dvorištu pogledali bi ih sumnjičavo i užurbano nastavljali svoje poslove. Činilo se da se svi pripremaju za selidbu.

U jednom trenutku u grmlju nešto snažno zalupa. Melita jekne i čučne poput uplašene grlice.

-Ne boj se, seko - utješi je Miron kad je čuo lepet krila. - To je neka ptica koju smo uplašili.

Zagaziše među prva stabla. Šuma je bila gusta, duboka i tajnovita. Kretanje među stablima i povijušama bilo je znatno teže nego kroz šikaru.

Već se sasvim smračilo. Skrenuli su udesno i držali se prednjeg ruba šume.

Bakreni Petar zastade.

-Da se ipak vratimo i uđemo u jednu od onih kuća kraj kojih smo prošli? - predloži. - Nema smisla da ovako tumaramo kroz šumu. Ne znamo uopće kamo idemo.

Miron htjede nešto reći, ali mu se riječ zaustavi u grlu.

Jer u tom času, kao da su iz zemlje izronili, pred njima iskrsnuše dva kopljanika. Ukrstiše koplja i zapriječiše im prolaz.

Melita vrisne i nasloni se na Mirona i Bakrenog Petra.

PETO POGLAVLJE

"CICERON" ILI GLAS BOGOVA - MELICIJA BOŽANSKA OD DOBRE VOLJE I PETRONIJE -BAKRENI, GOSPODAR VATRE - PROROČANSTVO - HOĆE LI DJECU BACITI DIVLJIM ZVIJERIMA - ZATOČENIŠTVO - BIJEG POKRAJ USNULIH ČUVARA

Miron je samo uspio šapnuti Meliti i Bakrenom Petru:

-Nemojte ništa govoriti dok vam ne dam znak.

Robusni ratnici poguraše ih kopljima. Dječaci su pomagali Meliti koliko su mogli. Kad su prelazili preko jednog izvaljenog stabla, Melita se spotakne i padne. Dok su joj dječaci pomagali da ustane, Miron šapne Bakrenom Petru:

-Sjetio sam se... sada znam tko je Magnencije, on je osvajač... zapalit će gradska vrata na Mursi, ali će požar biti ugašen... onaj grad, to je stara Mursa...

-Sjetio sam se i ja. Čitao sam u onoj tvojoj knjizi...

Osjetio je vrh koplja na debelom mesu i ušutio.

Izbiše na šumski proplanak. Tu je bilo svjetlije nego u šumi. Na čistini se sleglo mnoštvo vojnika pod ratnom spremom. Na više mjesta gorjele su vatre i volovi se pekli na ražnju. Mirisalo je ugodno i djeca osjetiše glad.

Na čistini ugledaše golem šator. Iskrsnuo je pred njima poput raskošno osvjetljenog broda ili neke cirkuske šatre prije početka večernjeg programa. Pokrivao je prostor veličine košarkaškog igrališta. Bio je bogato ukrašen s bezbroj luči, koje su svojim plamsanjem naširoko osvjetljavale okolicu i vojnike načičkane na proplanku. Pred ulazom, do kojega je vodila staza pokrivena šarenim sagom i omeđena svilenim konopcima, u dva su reda stajali stražari pod punom ratnom spremom. Ogrnuti su crvenim plaštem, perjanice im ponosno vijore na kacicama.

Stražari istupiše po jedan korak i podigoše koplja. Ona dvojica koja su dovela djecu rekoše nešto stražarima, na što se koplja razmaknuše i oslobodiše im prolaz.

Uvedoše ih u šator.

Vanjski izgled ove čudne nastambe bio je tek blijeda slika prema raskoši koja je vladala u njoj. Stijenke šatora obložene su iznutra svilom. Sve pliva u svjetlu koje dolazi od stotina uljnih svjetiljaka u crvenim glinenim posudicama. Nekoliko brončanih kipova stoji ukrug. Jedan od njih malo popravi koplje što gaje držao na ramenu i tada se vidjelo da to nisu kipovi nego živi ljudi u brončanim oklopima.

U dubini šatora, na širokom ukrašenom prijestolju, sjedi krupan ratnik guste riđe brade. Preko koljena mu je blistav mač s drškom optočenom dragim kamenjem što se jarko svjetluca i prelijeva u svim duginim bojama.

Do njegovih nogu kleči dječak, plavokos i ljepuškast, s madežom na lijevom obrazu.

Kad su ušli u šator, dječarac je podigao glavu i blijedim osmijehom pokušao prikriti razmrljane suze na licu. Riđobradi ga presiječe pogledom i on uplašeno obori glavu.

-Ave, potens Magnentie! - uzviknuše pratioci i desnom šakom dodirnuše lijevu stranu grudi. Rekoše još nešto.

Miron neprimjetno uključi "Cicerona" u džepu. Onaj s prijestolja pogleda djecu ubojitim pogledom i zavika nekoliko nabusitih riječi, a "Ciceron" ih prevede:

-Što radite ovdje, crvići ništavni?

Čim je čuo "Ciceronov" metalni glas, ljudina se iznenađeno osvrne, a zatim se prodere:

-Tko se usuđuje govoriti bez moga dopuštenja, i to jezikom koji ne razumijem!

Miron je mnogo puta bio u opasnim situacijama. Znao je da ne smije podleći strahu i da se mora držati što hrabrije, jer hrabre sreća prati. Podiže glavu i odvažno istupi.

-To je glas bogova! - drmne muški, a spravica prevede njegove riječi na latinski. - Preveli su nam ono što si rekao.

-Moje su riječi jasne i bogovi se tu nemaju što petljati! - Riđobradi gnjevno sijevne očima. - Ili se možda usuđuješ reći da nisi čuo što sam pitao?

Dječak s madežom pogleda Mirona i pokuša mu očima dati nekakav znak, ali se velmoža baš u tom času okrene k njemu i jadnik se odmah pretvori u grudicu straha ogrnutu bijelom tunikom.

Miron nastavi hrabro:

-Čuo sam, ali nisam razumio, jer mi ne govorimo tvojim jezikom. Zato su nam bogovi preveli tvoje riječi, kao što i tebi prevode ono što ja govorim.

Melita se nije mogla snaći od iznenađenja. Ma što li to Miron trabunja? Čas bi pogledala brata, čas Bakrenog Petra. U međuvremenu riđobradi reče:

-Kakve trice i kućine! A odakle dolazite? Iz Murse?

-Odozgo - mahne Miron rukom. - Došli smo voljom bogova i želimo ti pomoći.

-Ma nemoj! - počne se smijati Magnencije. - Želite mi pomoći, ha, ha, ha, ha! A tko kaže daje meni potrebna pomoć! Meni, Magnenciju osvajaču, koji je pregazio Sisciju i Panoniju i zavladao Italijom, Afrikom i Galijom! Ne vjerujem mnogo u vaše bogove i ne trebam njihovu pomoć! Ali, čekaj malo! Ako su tako dobri, zašto mi nisu pomogli kod Sirmiuma, a?

-Jer nisi čekao njihovu pomoć zbog prevelike žurbe prema Mursi - lagao je Miron da je milina.

-A, to! Dobro govoriš, mali! Moguće je, da, žurio sam se pokoriti Mursu. Pa, onda u redu, osvojit ću ja i pokoriti i Sirmium. A sada neka mi malo pripomognu kod Murse, ako baš hoće.

Riđobradi nakon tih riječi priđe Meliti.

-A kako se ti zoveš?

-Ja sam... - započe Melita, ali se tada sjeti Mironova upozorenja da šuti dok joj on ne da znak da može govoriti, pa pregrize riječ i čvrsto stisne usne.

-To je moja sestra, Melicija Božanska Od Dobre Volje - bubne Miron prvo što mu je palo na pamet.

Djevojčica se malo nakloni Magnenciju. Držala je da uljudno ponašanje nikad nije na odmet. Istovremeno je u sebi odala puno priznanje Mironu na tim divnim lažurijama.

-Kažeš božanska, pa još k tome od dobre volje, hm... - kimao je glavom riđobradi. - Nešto ti meni mutljaš, mali.

-Ne mutljam, časna riječ!

-A onaj crvendać sa šarenom kutijom pod rukom, je li i on božanskog podrijetla?

-Ne nazivaj ga crvendaćem, silni Magnencije! - reče Miron jer mu je u tom trenutku sijevnula sjajna misao. - Jer on jest božanskog

podrijetla, najbožanskijeg. Zove se Petronije Od Bakra i sin je boga Vulkana i božice Ire. Nitko sa zlom namjerom ne smije pogledati u presvijetlo lice njegovo, jer će ga u istom trenu sažeći munje nebeske i srdžba majke njegove izlit će se na njega. U Petronijevoj božanskoj kosi - pokaže Miron na razbarušenu kosu Bakrenog Petra - rađaju se i umiru plamenovi, a ljuti oganj iz očiju mu se rasipa.

-Hm... - promrmlja vladar i zagleda se u oči Bakrenom Petru - nisam znao da Vulkan i Ira imaju sina. Možda je ovaj nekakvo njihovo posvojče, pa me sada želite prevariti i ponukati da budem milostiv prema vama.

Ni Miron nije znao imaju li ni jesu li ikada imali sina Vulkan i Ira, ali nešto je morao reći. Nije to ni ispalo tako loše, jer, po svemu sudeći, ni Magnencije se nije razumio u rodbinske veze među rimskim bogovima i božicama. Dječak je osjetio da je krenulo nabolje. U glasu velmože kao da više nije bilo one malopredašnje nadmenosti i samouvjerenosti.

Bakreni Petar zbunjeno je gledao oko sebe. U njegovim nedužnim plavim očima nije bilo ni traga od nekog sijevanja munja. Miron mu se malo približi i šapne:

-Gledaj ga malo oštrije, Bakreni, ne boj se! Nemoj se držati tako gnjecavo! Zatrepći malo, prevrni očima, pokušaj sijevnuti na njega...

-Što mu to šapućeš, je li? - izdere se riđobradi.

-Zamolio sam ga da tvoje riječi ne uzme za zlo i da milošću svojom prijeđe preko uvreda koje si izrekao. Ne, veliki Magnencije, nije on po svoj će i nismo te došli prevariti. On je mladi gospodar vatre i njegova je moć prevelika. Ne bi bilo dobro da ga razbjesniš, silni vladaru!

Bakreni Petar kolutao je i prevrtao očima, ali je sve to ispadalo prilično jadno. Samo mu je strah virio iz očiju.

-A kakva je to njegova moć?

-Može poslati vatru tamo gdje je ne očekuješ i ugasiti onu za koju želiš da se razgori - reče Miron, a Bakrenom Petru brzo šapne: - Pazi, ovaj će zapaliti gradska vrata na Mursi, ali će Mursijanci ugasiti vatru. To piše...

-Uvuci jezik! - zagrmi riđobradi, a onda se počne smijati. - Makar šta, uopće ne vjerujem u to što govoriš. To su samo priče. Uostalom, neka dokaže! I nemoj samo ti blebetati, neka i on nešto kaže!

Bakreni Petar shvatio je na što Miron cilja. Točno, pročitao je i on u Mironovim knjigama daje Magnencije uoči bitke zapalio gradska vrata na Mursi, ali je vatra bila ugašena. Skupi svu hrabrost i podiže ruku.

-Ti si sluga Jupiterov-reče svečanim glasom, koji je ipak malo zadrhtao - a ja sam gospodar vatre!

-Pazi ti, mali, što klepećeš! - ražesti se riđobradi. - Ja da sam nečiji sluga, a ti gospodar, zamisli, molim te! Nisam ničiji sluga, zapamti to! Ja sam Magnencije nepobjedivi! Čuvaj se da me ne uvrijediš, jer onda teško vama! A sada dokaži što znaš o vatri! Baš sam se mislio poslužiti njome...

-Znam kakva se misao rodila u tvojoj glavi - upade mu u riječ Bakreni Petar. - Želiš baciti vatru na bedeme mursijanske, zar ne?

-Gle, Jupitera mi, pogodio si! - trgne se Magnencije. - Točno je to što si rekao! Otkud znaš? Zar su ti nebesa rekla?

-Bogovi i njihovi sinovi sve znaju! - uskoči Miron.

-Ti drži jezik za zubima, zar ti nisam već rekao! - obrecne se na nj Magnencije.

-Rekao je istinu - pomogne Bakreni Petar Mironu. - Bogovi i njihovi sinovi sve znaju!

-Neka znaju, ali ja ipak ne vjerujem mnogo u te vaše bogove! Ha, ha, ha, ha! - smijao se riđobradi da se sav šator tresao. Dječak do njegovih nogu spustio je glavu i gledao u svoja koljena. Jedan od brončanih kipova premjestio se s noge na nogu. Magnencije se prestao smijati i nastavio ljutitim glasom, bijesno mašući razbarušenom bradom: - Gorjet će Mursa strašnim plamenom, a u njoj i oni psi, Konstancije i izdajica Silvanus, koji se u posljednji čas drznuše priskočiti u pomoć Mursijancima!

-Neće gorjeti! - ustvrdi Bakreni Petar.

-Neće? Rekao si da neće gorjeti? Kako se samo usuđuješ, ti, pjegava njuško!

-Rekao sam. Mursa neće gorjeti! Plamen te neće poslušati jer se bogovima silno odupireš i ne vjeruješ u njihovu moć. Bit će to slab plamen, jedva plamićak, koji će Mursijanci s lakoćom ugasiti.

-Ma gledaj ti njega! Zar ti da proričeš moj poraz! Razrušio sam Sisciju, a sada ću i Mursu! Poslije Murse sravnit ću sa zemljom i Sirmium! Zagospodarit ću čitavim carstvom, drhtat će preda mnom

sve pokrajine! A ti se usuđuješ... - Bijesno se okrene ratnicima koji su zarobili djecu i zapovijedi: - Bacite deriščad divljim zvijerima! Neka se životinje najedu božanskog mesa! Ha, ha, ha, ha!

Vojnici pograbiše djecu i povedoše ih prema izlazu. Ali riđobradi zaviče za njima:

-Čekajte malo! Strpajte ih u prazan šator i dobro čuvajte! Sutra ću spaliti Mursu, Jupitera mi! Ako u tome uspijem, značit će to da je ovaj crvenokosi klip lagao, jer je malo prije tvrdio da će Mursijanci ugasiti moju vatru. Onda ćemo ih baciti zvijerima. Do tada ne dajte lavovima nikakvu hranu. Neka dobro ogladne pred sutrašnju gozbu! Vodite ih!

-A ako se proročanstvo ispuni, hoćeš li nas pustiti? - uspio je zapitati Miron.

-Hoću - smijao se riđobradi Magnencije.

Dječak s madežom počeo je tiho plakati.

Ne obazirući se nimalo na "božansko" podrijetlo svojih zarobljenika, vojnici ih grubo izvedoše. Strpali su ih u jedan manji šator i ostali uz njih na straži.

Uskoro vojnicima koji su ih čuvali donesoše nekoliko velikih komada pečenog mesa. Oni se ispružiše i nalaktiše, pa počеше halapljivo jesti, odgrizajući snažnim zubima lavovske zalogaje. Sok s pečenja curio im je niz bradu. Djeci udari slina na usta.

Jedan od one dvojice spusti pogled na šah što ga je Bakreni Petar sveudilj držao pod rukom. Ustane i grubo mu ga istrgnu.

-Hej, gromovi te spalili! - zaviče Miron i pođe prema otimaču.

Odjednom se predomisli i umjesto šaha drsko pograbi ispred legionara komad mesa. Nijedan od one dvojice nije se obazirao na to. Razgledali su šahovske figure i smijali se iz sveg glasa. Za to su vrijeme djeca utažila glad.

Dok su jeli, ona su dvojica neprestano prevrtala figure i smijala se kao lude na brašno. Očito da nikada nisu vidjeli šah. Sjedili su pred ulazom s unutarnje strane. Malo kasnije jedan od njih, onaj koji je oteo šah Bakrenom Petru, pokupi ostatke mesa i stavi ih pred djecu. Miron mu kimne u znak zahvalnosti. Legionar mu se malo nasmiješi. Kad su pojeli meso, Miron priđe onoj dvojici i poslaže šahovske figure na ploču.

Uključio je "Cicerona" i počeo im objašnjavati pravila igre. Oni su ga pažljivo slušali i pratili što čini na ploči, ali su ga u više navrata sumnjičavo zagledali sa svih strana, jer im nije bilo jasno odakle dopire taj dvostruki glas. Za neko vrijeme moglo se reći da su svladali osnovna pravila šahovske igre.

Bakreni Petar zaspao je u svom kutu. Melita je skupila kosu i pričvrstila je ukosnicom, a zatim se sklupčala na prostiraču i počela duboko disati. Uskoro im priđe i Miron. U neko doba noći Melita ga lagano povuče za rukav i šapne:

-Mirone, probudi se!

-Još nisam ni zaspao.

Već je i Bakreni Petar bio budan.

-Oni su zaspali - šaptala je Melita pokazujući legionare koji su sada hrkali punom parom. - Mislim da bismo trebali bježati.

-Zašto? - neodlučno će Miron. - Sutra će nas i tako pustiti kad Magnencije vidi da se obistinilo proročanstvo Bakrenog Petra.

-A hoće li se obistiniti? - pitala je Melita. - Nabacali ste tamo gomilu laži. Odakle znate da će on zapaliti gradska vrata i da će požar biti ugašen?

-Bit će ugašen, budi bez brige - reče Miron. - Sve ću ti objasniti kasnije.

-Dobro, ali ako i bude tako - govorila je djevojčica prigušenim glasom - to znači da će oni u gradu ugaziti vatru koju podmetnu vojnici toga Magnencija. U tom će slučaju riđobradi biti strašno ljutiti i svu krivnju svaliti na nas. Nitko ne voli biti pobijeđen. A ako se ne obistini i grad izgori, nama se i tada zlo piše, jer će nas proglašiti lašcima i baciti zvijerima. Najbolje je da bježimo.

-Melita ima pravo - složi se Bakreni Petar. - Ni u jednom slučaju neće biti dobro za nas.

Vojnici su još hrkali iz sve snage. Djeca tiho pođu prema izlazu, prekorače usnule čuvare i išuljaju se iz šatora.

Vani je bila mjesečina. Svuda unaokolo ležali su umorni ratnici. Proplanak je podrhtavao od njihova hrkanja. Vatre su bile dogorjele, samo se na nekim mjestima još vidjela žar.

Uputili su se preko proplanka prema šumi. Melita u jednom trenutku nagazi na nogu nekog ratnika. Ovaj samo nešto promumlja i okrene

se na drugu stranu. Dobro je. Svi troje odahnuše i nastaviše se šuljati. Evo ih, zašli su među prva stabla.

Kad su se dovoljno udaljili od proplanka, pođoše malo slobodnije.

-Ja mislim da je već prošlo pola noći - reče Melita. - Mirone, uključi tranzistor na "Ciceronu" da uhvatimo vijesti i čujemo točno vrijeme!

Nisu uhvatili vijesti ni čuli točno vrijeme. Ni jedna se radiostanica nije javljala. Miron je i pretpostavljao da će tako biti.

-Ne mogu uhvatiti ni jednu radiostanicu - reče i spremi "Cicerona" u džep.

ŠESTO POGLAVLJE

MIRON SE POKUŠAVA PRISJETITI - GDJE JE SADA MURESEK -
JE LI SE PROFESOR LEOPOLD ZABUNIO - MELITA POSTAVLJA
PITANJA - KORACI U ŠUMI

Morali su se što više udaljiti od Magnencijeva šatora. Miron nije prestajao razmišljati o opasnosti iz koje su se izvukli. Tek sada je, zapravo, shvaćao koliko su uistinu bili blizu lavljem kavezu kojim je riđobradi prijetio.

Moglo bi se reći da mu je poznavanje povijesti ovog puta zaista pomoglo. Jer on je znao da Magnencije neće uspjeti s paljenjem Murse. Čitao je negdje o tome i to mu se znanje javilo u nekom kutku podsvijesti. I to baš u pravom trenutku. Iako Magnencije, kao i svi napadači i osvajači, nije htio vjerovati da će doživjeti neuspjeh, ipak ga je "proročanstvo" Bakrenog Petra malo pokolebalo.

I Bakreni Petar, svaka mu čast, odmah je shvatio što Miron smjera i držao se baš onako kako treba.

Šuma se prorijedila. Miris barske trave i vode nagovještavao je da se približuju močvarnom zemljištu. Uskoro su među grmljem i busenjem trave ugledali svjetlucanje vode. Ovaj komad zemljišta morali su naširoko zaobići. Zato su opet zašli dublje u šumu. Tu je vidljivost bila slabija, ali i tlo pod nogama čvršće i sigurnije.

Koračali su šutke. Noć je već uvelike bila odmakla i oni odlučše zanoćiti u šumi.

Dječaci su natrgali granja. Odlomljene krajeve pozabadali su u meku zemlju kraj jednog stabla, a vršice spleli i omotali divljom lozom. Koliba ih je imala štititi od noćne rose i komaraca. Pogotovo od komaraca, koji su uporno nasrtali na njih. Melita se neprestano grebla i tjerala napasnike. U kolibi su napravili ležajeve od suha lišća i sklupčali se na njima.

Noć je bila topla pa nisu osjećali hladnoću. Miron je ipak svukao jaknu i pokrio sestru.

Granje i suho lišće ugodno su mirisali. Takav se miris može osjetiti samo u šumi. S vremena na vrijeme čuo se huk sove ili šuškanje lišća i pucketanje grančica pod nogama neke sitne šumske životinje.

Šuma pliva u mjesečini. Kroz spleteno granje, visoko, visoko gore, bistre i sjajne, ljupko trepere zvijezde. A preko čitava svoda, poput rasuta srebrnog praha, svjetluca Kumova slama.

Polako odmiče noć.

Miron je budan. Samo žmiri, ali mu san nikako ne dolazi. Kad bi otvorio oči, više je volio gledati gore, kroz granje kolibe i krošnju, jer bi svaki pogled u duboku i tajnovitu šumu u njemu izazivao tjeskobu.

U glavi mu se roji bezbroj misli i pitanja na koja nije znao odgovore. Sjetio se one pričice o čovjeku koji je zaspao i sanjao da je leptir, a kad se probudio, nije bio siguran je li on čovjek koji je sanjao daje leptir, ili je leptir koji upravo sanja da je čovjek.

Nekako se slično i on sada osjećao.

Pokušavao se prisjetiti svega što se dogodilo od trenutka kad su ušli u kabinet. Stao je na sjetlucavo postolje i osjetio čudno ushićenje i drhtavicu u koljenima. Onda su k njemu prišli Melita i Bakreni Petar. Počeli su zamuckivati. On je pritisnuo dug me u obliku zelenkastog kvadratića s brojkom 351. Nije očekivao da će se išta važno dogoditi. Bakreni Petar pokušao ga je spriječiti, ali nije uspio, jer je njegov prst već bio na pločici s brojkom 351... Čekaj malo... 351... 351... tu mu misao zavruda u povijesnu knjigu. Sjeti se velike bitke kod Murse o kojoj je čitao. Čudno, kao da se sada sve nekako ponavlja.

Misli mu se spetljale u nerazmrsivo klupko. Pokuša opet iz početka.

Pritisnuo je zelenkastu pločicu, odatle je sve počelo. Da, razmišljao je Miron, pritisnuo sam dugme... a prst mi se istog časa našao na kori orahova stabla. Znači da nije bilo vremena ni za kakvo putovanje. Ali kako smo se onda našli pod onim orahom?

I kakav je to grad čije su zidine vidjeli? Je li doista Mursa? Koješta! Mursa je zbrisana s lica Zemlje prije jednog i pol tisućljeća! U Mureseku arheolozi još čeprkaju po zemlji, raskapaju je i na dubini od nekoliko metara traže moguće ostatke zidina kao dokaz o postojanju Murse. To je on dobro znao, više puta im je i sam pomagao u poslu.

A opet... oni ratnici, bili su baš kao na crtežima koje je gledao u knjigama. Pa Vetranije, Magnencije... sve mu se nekako u nešto uklapalo. Misli mu se opet vrata u povijesnu čitanku, zalutaju u mureseški muzej, u njegove numizmatičke zbirke...

U sjećanju se ponovno prenese u očev kabinet. Negdje duboko u podsvijesti osjećao je da se u kabinetu nalazi rješenje zagonetke. Očevi izumi i najave velikih otkrića, hm... uoči polaska na savjetovanje rekao je majci da za nešto ima opipljive dokaze. Za što li on to ima opipljive dokaze? Skrivao je ključ svoga kabineta kao zmija noge, a onda ga je zaboravio na komodi. Melita ga je našla... pošli su u kabinet po šah, ušli u lijevu prostoriju, stali na postolje, on je pritisnuo dugme... jedna mu se nit u onom spetljanom klupku prekide, ali on je brzo pokupi i nadoveza, uhvati započetu misao, oh... sijevne mu sada ona prava misao, jeziva, strašna misao, presiječe ga, zimica mu se počne penjati uz kičmu...

-Mirone - šmrčne Melita iz svoga gnijezda.

-Molim? - trgne se. - Još si budna?

-Ne mogu zaspati. Stalno mislim... - zastane.

-Što misliš?

-Ne znam ni sama. Bojim se. Objasni mi sve to!

-Što da ti objasnim, seko? - zapita Miron i pomisli kako bi i on želio da mu se ponešto objasni.

-Kako smo stigli ovamo, i to. Nešto se dogodilo s nama.

-Nije se ništa dogodilo.

-Jest, jest, kažem ti. Znaš ti, nemoj skrivati preda mnom!

-Ništa se nije dogodilo, spavaj!

-Kako da nije, Mirone! Bili smo u tatinom kabinetu i onda smo odjednom bili ovdje, tamo pod orahom. To mi objasni!

-Svoje sumnje i slutnje nije smio otkriti sestri. To bi je još više uzemirilo i uplašilo. Ali nešto joj mora odgovoriti, jarca mu roगतog! Inače će do jutra zapitkivati.

-Mislim daje sve to neka tatina šala, u tome je stvar. A sada spavaj i ništa se ne brini!

-Melita je zašutjela. Miron se ponadao da je zaspala. Ali nije.

-Misli ti što hoćeš, ali ja sam sigurna da se tata ne bi s nama šalio na ovakav način.

-Pa dobro, vratit ćemo se i bit će sve u redu.

-Kako ćemo se vratiti? Znaš li put do Mureseka?

-Muresek!

-Dok je malo prije razmišljao o Mureseku, nije to izgledalo tako teško. Ali sada, kad je Melita izgovorila tu riječ, nešto ga štrečne oko

srca. Odjednom se u njemu probudi čudan osjećaj da Mureseka više nema ili daje milijardama kilometara daleko od njih. Osjeti se vrlo, vrlo tjeskobno. Znao je da svoju tjeskobu ne smije pokazati pred sestrom.

-Znaš li put do Mureseka, Mirone? Reci mi!

-Ne znam - priznade - ali pitat ćemo nekoga.

-Koga?

-Molim te, seko, pa kako bih ti mogao odgovoriti koga ćemo pitati? Netko će već znati.

-Nisam vidjela nijedan autobus, ni automobil, čak ni ceste nisam vidjela. Ako nema autobusa ni ceste, kako ćemo se vratiti? Mama je obećala da će nazvati danas poslije ručka... čekaj, pa vrijeme za ručak već je odavno prošlo! Ušli smo u kabinet prijepodne, odmah poslije doručka... napravila sam vam dobar doručak, a, slažeš se?

-Bio je izvrstan, to se mora priznati. Spavaj sada, seko!

-Čekaj, nisam još sve rekla. Ušli smo u kabinet odmah nakon doručka, a onda smo odjednom bili pod onim orahom i sunce je zalazilo i više nije bilo Instituta, ni Mureseka...

-Malo prije lice joj je zasjalo od pohvale, ali sada opet počne šmrcati.

-Nemoj plakati, kažem ti da je sve to nekakva tatina šala, znaš ti njega! Kad vidi da nas nema kod kuće, on će sigurno znati kako treba postupiti.

-Melita je šmrkala, šmrkala i zatim prestala. I Mirona počne hvatati san.

-Još bih ti nešto rekla -javi se malo kasnije Melita.

-Molim?

-Još bih ti nešto rekla, nemoj se ljutiti!

-Dobro, reci!

-Kad ti je tata izradio "Cicerona", čula sam kako je rekao da on prevodi s latinskog, ali da se taj jezik više nigdje ne govori. A ovi ovdje govore baš tim jezikom i "Ciceron" ih dobro razumije.

-Eto vidiš da se latinski ipak govori. Tata se sigurno zabunio. I sama si čula da su latinski govorili i oni glasnici, i Vetranije, i Magnencije. Znači da se govori, zar ne?

-Da, tako izlazi. Bio si hrabar kad si razgovarao s onim Magnencijem. A bio je hrabar i Bakreni Petar.

-Pa, bili smo hrabri, priznajem. Morali smo biti. Kad se nađeš u škripcu, najbolje je ne pokazivati strah.

-Kako si samo smislio sve one lažurije! Rekao si da se ja zovem... kako ono?

-Zaboravio sam. Bubnuo sam što mi je prvo palo na pamet.

-Melicija Božanska Od Dobre Volje - javi se Bakreni Petar.

-Zar ni ti ne spavaš, Bakreni? - začudi se ono dvoje.

-Malo sam spavao, ali sam se probudio.

-Bakreni, bi li mi ti znao objasniti kako smo iz kabineta dospjeli pod orah? - vrati Melita razgovor na početak.

Bakreni Petar je šutio. Zatim uzdahne i reče:

-Ne bih. A i suvišno je. Maloprije je Miron dobro rekao, tata Leo znat će što treba učiniti kad bude vidio da nas nema. Sada treba da se odmorimo i naspavamo, a sutra ćemo vidjeti što ćemo.

-Zaspali su.

Kad je Bakreni Petar ponovno otvorio oči, mjeseca više nije bilo. Samo su zvijezde još treperile na svodu. Dječak se nije mogao sjetiti što ga je probudilo. Neki jači šušanj ili slomljena grančica? Bio je uvjeren da se nije probudio tek tako. A sada se ne čuje ništa. Samo neka ptica pjeva u šumi.

San ga opet svlada.

Odmah potom ponovno se trgne. Čulo se sada sasvim jasno. Do uha mu je dopiralo ujednačeno šuškanje i pucketanje grančica pod nečijim koracima.

U prvi mah pomisli da probudi Mirona. Ipak odustane od te namjere. Sigurno bi se probudila i Melita i pomislila kako se uplašio nekakvog šuškanja. I on je hrabar dječak, to je Melita maloprije rekla. Pokušat će sam riješiti to sa šuškanjem.

Opet se čuje. Dječak se zagleda u tamu, napregne vid koliko je mogao. Nema ništa. Ali koraci i dalje tapkaju. Prigušuje ih sloj suha lišća.

Ona je ptica prestala pjevati. Šuma je zloslutno utihnula.

Koraci su sve bliži.

Čekati ili im poći u susret?

Bakreni Petar polako izvuče "Cicerona" iz Mironove jakne kojom je Melita bila pokrivena. Razmakne granje i izvuče se iz kolibe.

Negdje u blizini hukne sovuljaga. Dječak se strese.

Odmakao je već pedesetak koraka od kolibe. Sada se čulo mumljanje i nerazgovijetne riječi.

Hrabrost ga je napuštala. Odluči se vratiti.

Ali bilo je kasno.

Iz grmlja iskrsne ljudska prilika. Visok, koštunjav čovjek u bijeloj odjeći stajao je pred njim. Sijeda mu brada seže do pojasa.

Bakreni Petar trgne se iz ukočenosti. Hitro se okrene i htjede potrčati prema kolibi.

-Našao sam te, napokon! - reče sjedobradi i unese mu se u lice. Dječak krikne.

Melita i Miron trgnu se istog trenu.

SEDMO POGLAVLJE

**ŠTO JE HTIO SJEDOBRAZI - FUGITE! FUGITE! FUGITE! -
METEŽ NA CESTI - DOLAZAK U MURSELLU**

Miron pograbi jaknu kojom je bio pokrio Melitu i povuče sestru za sobom. Potrče u pravcu uzvika Bakrenog Petra.

Ugledaše ga kako stoji kraj grma. Čovjek u bijeloj odjeći je bježao. Pucketanje grančica pod njegovim nogama postajalo je sve tiše i uskoro se više nije čulo.

-Bakreni, jesi li ozlijeđen? - zapita Miron.

Bakreni Petar je šutio.

-Čuješ li me, Bakreni? Jesi li ozlijeđen?

Bakreni Petar je šutio.

Miron ga zgrabi za ramena i prodrma.

-Bakreni, čovječe, reci tilumpa-tup!

-Tilumpa-tup! - tiho istisne Bakreni Petar.

-Tako, Bakreni! Reci još jednom!

-Tilumpa-tup! - tiho istisne Bakreni Petar.

-Dobro je. Jesi li ozlijeđen?

-Mislim da nisam.

-Tko je to bio?

-Ne znam. Nabasao sam na njega...

-I? Kako si ga natjerao u bijeg, Bakreni? - zapita Melita.

-Vraga sam ga natjerao! Pogledao me u lice i nešto promumljao. Mislim da je rekao: - Našao sam te, napokon! Onda je jednostavno pobjegao.

-Kako si čuo da se šulja naokolo? - pitao je Miron. - Zar nisi spavao?

-Spavao sam. Kroz san mi se učinilo da čujem nečije korake. Pošao sam vidjeti tko je, a on je odjednom iskočio iz grmlja. Bio je to neki starac sijede brade.

-Zašto me nisi probudio?

-Htio sam najprije vidjeti tko je. Plašio sam se da će otkriti našu kolibu.

-Kako si se samo usudio, Bakreni? - zgražala se Melita. - Zar te nije bilo strah?

-Bilo me je strah, naravno - priznade Bakreni Petar.

Miron je navukao jaknu. Znao je da od spavanja više neće biti ništa.

-Hajdemo, odavde - predloži Melita. - Mogao bi se on još i vratiti.

Nisu ni ulazili u kolibu. Pošli su nasumce kroz šumu. Razgovarali su šaptom.

-Hej! - Miron zastade i počne se pipkati po džepovima. - Moramo se vratiti. Izgubio sam "Cicerona".

-Kod mene je - utješi ga Bakreni Petar predajući mu spravicu. - Uzeo sam ga kad sam pošao vidjeti tko se šulja oko kolibe.

Na desnoj strani nebo je postalo svjetlije. Zvijezde su gubile prvotni sjaj, a stabla postajala rjeđa i bolje se razaznavala. Bio je to znak da se približavaju rubu šume. Još su gazili po suhu lišću, ali su sve češće nailazili na busene trave.

Ptice su započele svoj jutarnji koncert.

Zora je bila blizu.

Naišli su na potočić i s lakoćom ga pregazili. Malo potom izadoše iz šume i izbiše na tvrdnu kamenitu cestu. Bila je pusta i bijela pod prvim zrakama sunca.

Neodlučno su zastali. Ako bi pošli desno, prema istoku, osjećali su da bi se opet približili utvrđenom gradu. A oni su željeli da budu što dalje od njega. Zato su okrenuli lijevo.

Sunce ih je grijalo u leđa i bilo im je sada prilično ugodno, ako se o takvom osjećaju u ovoj prilici moglo govoriti. S lijeve im je strane bila šuma, a s desne obrađena polja s kojih se isparavala jutarnja rosa.

Malo kasnije kraj ceste su ugledali vinograd.

Ni časa nisu oklijevali. Bobe grožđa bile su sočne i krupne, pokrivene plavkastom maglicom i vlažne od rose. Jeli su do iznemoglosti i ne pomišljajući da bi netko mogao imati što protiv ovakva načina samoposluživanja.

Potom su se popeli na cestu i nastavili put. Hodali su sporijim koracima, vukući nogu za nogom, jer su im želuci bili puni grožđa.

Odjednom iza njih netko zaviče:

-Fugite! Fugite! Fugite!

Za njima je iz petnih žila trčao dječak u bijeloj halji. Sijevnuvši mimo njih, prodere se iz svega glasa:

-Fugite! Mursa incendit! Magnentius incendio portas urbis dedit!
Fugite! Fugite! Fugite!

Miron brzo uključi "Cicerona" i u njegovo plastično uho ponovi dječakove riječi. Iz metalne kutije za nekoliko se trenutaka začuje: - Bježite! Mursa gori! Magnencije je zapalio gradska vrata! Bježite! Bježite! Bježite!

-Oho - reče Miron - znači da je riđobradi ostvario svoju zamisao i zapalio Mursu.

-Dobro je što smo pobjegli iz njegova logora - reče Bakreni Petar. - To možemo zahvaliti Meliti.

-Prvi se dio tvoga proročanstva obistinio - podsjeti ga Miron.

-Da, na žalost. A hoće li se obistiniti i drugi dio?

-Hoće, u to možeš biti siguran - reče Miron.

-Mursijanci će ugaziti požar. - Zatim doda tišim glasom: - Sve se događa onako kako je zapisano u starim knjigama.

Sustigli su onog dječaka dok je pomagao nekoj starici uprtiti zavežljaj na leđa. Zaputila se u Mursu, ali se na dječak ovo upozorenje odmah okrenula i vratila.

Pogledaše ga malo pažljivije. Bio je smeđokos momčić od dvanaest-trinaest godina, odjeven u bijelu tuniku, oko struka utegnutu pojasom. Na bosim je nogama imao sandale s kožnatim remenčićima. Kad dječak vidje da je izazvao njihovo zanimanje, podiže glavu i reče ponosno:

-Ja sam Plinije, sin centuriona Oktavijana. Najbrži sam glasonoša u Mursi!

-Drago nam je - uzvratu Miron, a zatim, oponašajući dječaka, predstavi sebe i svoju družinu:

-Ja sam Miron, sin profesora Leopolda s mureskog Instituta za eksperimentalnu fiziku, a ovo je moja seka Melita ili Melicija Božanska Od Dobre Volje. Ovaj s crvenom kosom, to ti je Petronije Od Bakra, ali se neće ljutiti ako ga budeš zvao Bakreni Petar.

-Zašto trčiš okolo i vičeš? - zapita Melita najbržeg mursijskog glasonošu.

-Tata me poslao da obavijestim građane Murselle da je Magnencije zapalio gradska vrata na Mursi i da upravi grada prenesem poruku Mursijanaca.

-Zašto ih je zapalio?

-Želi uništiti Vetranija i preuzeti vlast u Mursi. To će mu sigurno i uspjeti, jer Konstancije još nije stigao iz Cibala sa svojim legijama. Ako stigne na vrijeme, kod Murse bi se mogle sukobiti vojske triju careva. I u tom se slučaju starom Vetraniju loše piše, jer će mu tada Konstancije skinuti krunu s glave, a s krunom i glavu, po svojoj prilici. O tome ne smijete nikome pričati, jer su sve to strogo povjerljive državne tajne. A zašto ste vas troje tako smiješno odjeveni?

-Smiješno? - gotovo se uvrijedi Melita koja je uvijek pazila da bude ukusno odjevena. - Ovako se od ljetos nosi u Mureseku. Čini mi se da mnogo smješnije izgleda ta tvoja noćna košulja podvezana svilenim konopom.

Već su ga svrbjeli tabani. Zatezao je remenčice na sandalama i spremao se da ponovno jurne. Miron reče:

-Zaista nam je drago što smo se upoznali, Plinije. A što se tiče požara, možeš biti miran. Mursijanci će ga ugaziti. I Konstancije će uskoro stići, ako se ne varam. - Malo se nasmije i dometne: - Ali o tome ne smiješ nikome pričati, to su strogo povjerljive državne tajne.

-Kako znaš sve to? - Plinije izbeči oči.

-Tako, znam.

-Bilo bi dobro da ga ugase. Moj otac, centurion Oktavijan, odgovoran je za čuvanje gradskih vrata. Ipak, bježite koliko vas noge nose! Ako vas uhvati Magnencije, mogao bi vas pretvoriti u robove. A to bi bilo vrlo, vrlo loše. Ja mrzim ropstvo.

-Mrzimo i mi.

-Moj otac, centurion Oktavijan, uvijek je govorio...

Nisu čuli što je to uvijek govorio centurion Oktavijan, jer je dječak pritegnuo remenčice na sandalama i odmaglio.

I oni su ubrzali korak.

Iza sebe začuše štopot kotača i topot konjskih potkovic. Sustizala ih je jedna dvokolica. Kočijaš je, u polustojećem položaju, uzvikivao na konje i razmahivao bičem iznad njihovih zapjenjenih sapi. Kad su ih prestizali, kočijaš je doviknuo djeci: - Fugite! Fugite! Mursa incendit!

Dvokolica je nestala prema Murselli.

Za njom su naišle još dvije dvokolice, pa nekoliko teških zaprežnih kola. Iz lake jutarnje magle izranjale su sada iz smjera Murse nepregledne povorke bjegunaca. Djeca su se kretala rubom ceste

kako se ne bi našla na putu kolima koja su jurila u velikom broju, kao na utrkama, prestizala jedna druge i grabila koliko su brže mogla. Samo što dalje od Murse!

Neki su seljaci već bili izašli u polje na posao, ali čim su čuli povike "Fugite!" i "Mursa incendit!", ostavljali su oruđe i bježali prema Murselli.

-Ovamo, Melita! - prodere se Bakreni Petar i povuče je ispred jednih zaprežnih kola, koja odmah potom protutnjaše mimo njih.

Iz Murse kuljaju gomile kola i pješaka. Mnogi su za stražnji dio kola privezali stoku ili pred sobom gonili svinje. Ako bi svinjče ili govedo skrenulo s ceste, vlasnici bi ih jednostavno napuštali, gledajući samo kako bi spasili svoju glavu.

Bilo je mnogo žena koje su u naručju nosile djecu i plačući posrtale po cesti.

Melita, Miron i Bakreni Petar zahvaćeni su tom uspaničenom gomilom. Nisu mogli ići ni brže ni sporije od ostalih i osjećali su se kao u riječnoj struji koja ih nosi onako kako teče.

Samo što dalje od Murse!

Na cesti vlada neopisiv metež. Uzvici, psovke, dozivanja i zapomaganja, plač i vriska djece, njiska konja i drndanje kotača, sve se to stapa u dugu, neprekinutu jadikovku.

Jedna se kola izvrnuše u jarak kraj ceste. Iz njih je ispao namještaj i prosulo se mnoštvo glinenog posuđa. Kočijaš je uspio na vrijeme skočiti sa sjedala. Ispred prevrnutih kola izvukla se žena s djetetom u naručju i počela zapomagati. Kočijaš je uzaludno molio ljude da mu pomognu podići kola. Nitko se nije obazirao na njihovu nevolju.

Miron i Bakreni Petar nisu mogli samo tako proći kraj uplakane žene s djetetom koja moli pomoć. Prišli su kolima i pomogli kočijašu da ih uspravi, a zatim su utovarili u njih namještaj i posuđe koje se nije razbilo. Čovjek ih, pun zahvalnosti, pozove da se povezu s njim. Oni to rado prihvatiše.

Drndaju se po kamenitoj cesti. Žena s djetetom sjedi im nasuprot. Iako još uplakana, nije skidala pogled s njihove odjeće. Svi su u povorci bili slično odjeveni, u bijele haljetke podvezane pojasom, a ponajčešće su na bosim nogama imali samo sandale. Zato su ovo troje predstavnika posljednje mureske mode izazivali čuđenje kod svakoga tko bi ih pogledao. Melitina haljina, Mironove traperice, pa

jakna i traperice Bakrenog Petra - sve je bilo Levi's, s tim da je kožnata jakna Bakrenog Petra bila crne boje, što je izazivalo pravo zaprepaštenje njihove suputnice.

U susret im nailaze vojnici, nepregledne kolone legionara s kopljima i štitovima i s kacigom duboko navučenom na čelo, raskošnim perjanicama i lepršavim plaštevima, u sjajnim limenim oklopima, kao da će svakog časa navaliti na neprijatelja.

Stupali su u grupama po stotinjak ratnika, oštro, nezadrživo.

Izbjeglice su skrenule u jarak kako bi vojnici mogli proći. Jer vojnici se nikome ne sklanjaju s puta, oni bi bili u stanju pregaziti svakoga tko im se ispriječi na cesti.

U gomili nastaje komešanje, a uskoro se začuše i radosni povici:

-Živio naš car Konstancije!

-Smrt Magnenciju osvajaču!

-Spasite Mursu i Mursijance!

Činilo se da kolonama vojnika nema kraja. Među njima su se kretala i borna kola s četiri upregnuta konja, okićena zvoncima i praporcima, tako daje sve zvonilo i zveckalo. U bornim su kolima stajali strijelci s napetim lukovima, spremni da svakog časa ispuste ubojite strijele.

-To dolazi Konstancijeva vojska-vikne Miron u uho Bakrenom Petru.

- Ne bih želio biti u koži onog Magnencija.

-Jen-dva... jen-dva! Jen-dva... jen-dva!

Stupaju vojnici otresitim korakom, zemlja se trese pod njima. Na onom dijelu lica koji im nije bio pokriven zaštitnom limenom maskom svjetluca znoj, oči im prijeteći sijevaju kroz proreze. Teško neprijatelju koji im se suprotstavi!

Nailaze i kola s carskom nosiljkom. Vuče ih dvanaest krupnih konja pokrivenih svilenim pokrivačima crvene boje. Na nosiljci su spuštene zastori, ali se raskoš njezine unutrašnjosti mogla

lako naslutiti već i po vanjskom izgledu. Duga je oko osam metara. Središnji dio je povišen, pod njim je vjerojatno carsko prijestolje i na njemu car Konstancije. Blista zlato na nosiljci, svjetluca drago kamenje kojim je ukrašena.

Prošla je carska kočija, ali kolonama vojnika kao da nikad neće biti kraja. Vojskovođe uzvikuju naredbe, poravnavaju redove vojnika u pokretu... jen-dva... jen-dva...

Napokon su vojnici prošli. Kočijaš potjera konje u trk. Iza njih se nakupilo mnogo onih koji su također čekali da prođe vojska i sada su svi htjeli biti prvi. Kola su se sudarala i prevrtala, sa svih su se strana čuli jauci i zapomaganja. Svi su se željeli što prije dokopati Murselle i skloniti u sigurnost gradskih bedema.

U jednom trenutku Miron na desnoj strani ceste ugleda kameni stupčić s natpisom "Mursella". Tu su, dakle. Na drugoj strani ceste bio je također stupčić na kojemu je napisana udaljenost Murse od Murselle - 9 milja.

Zaustaviše se pred gradskim zidinama. Ispred bedema, koji nisu bili onako debeli i utvrđeni kao mursijanski, bio je kanal preko kojega je podignut most prema ulaznim vratima. Rijeka kola i pješaka usmjerila se na most, nastojeći se što prije domoći gradskih vrata. Tu su stajali vojnici i pravili red, kako se kola ne bi zaglavila na mostu ili na gradskim vratima.

Kroz otvorena vrata vidio se gradski trg pokriven mnoštvom ljudi i kola. Ali i izvan bedema, oko Murselle, bilo je mnogo kola i izbjeglica.

Napokon su i oni uspjeli ući u utvrđenu Mursellu. Kočijaš je imao sreću i našao komadić slobodnog prostora na trgu. Tu je zaustavio kola.

Djeca siđu i zahvale čovjeku što ih je povezao. Kad je čuo Mironove nerazumljive riječi, a malo potom i glas "Cicerona" iz njegova džepa, na licu inu se pojavi izraz straha.

Kuće u Murselli bile su zbijene jedna uz drugu, građene uglavnom kamenom i širokim opekama, sa zasvođenim lukovima i vitkim potpornim stupovima, a ulice uske i popločane kaldrmom.

Čim su se iskricali, djeca se počеше probijati prema rubu trga, kako bi se uvukli u neku vežu i tako izvukli iz gužve. Miron i Bakreni Petar pazili su da Melita stalno bude između njih.

Gomila se iznenada zaljulja i oni se nađoše opasno pritiješnjeni uza zid neke kuće. Odupirali su se koliko su mogli, ali je pritisak ljudskih tijela postajao sve jači. Nedaleko od njih jedna se žena onesvijestila. Njezin se muž očajno borio da odgurne one najbliže bojeći se da će je pregaziti. Na drugoj strani izbila je tučnjava. To se moglo razabrati po ljutitim uzvicima i prijetnjama što su dopirali iz gomile.

Bakreni Petar bolno jekne. Miron ga pogleda i odmah uoči bljedilo na njegovu licu posutom hrđastim pjegicama. Zaključio je da mu se

otvorila rana koju je zadobio u nedavnoj tučnjavi s Ukikancima. Upne se iz sve snage da ga nekako zagradi svojim tijelom. Noge mu dršću od naprezanja. Osjećao je da neće moći još dugo odolijevati pritisku, popustit će mu ruke i sve će ih prilijepiti uza zid.

Melita zaplače.

Tada Miron s olakšanjem osjeti da pritisak na njegova leđa popušta. Netko je dahtao kraj njega.

Sagne glavu i krajičkom oka ugleda kraj svoga stopala nečiju sandalu utegnutu remenčićima i bosu nogu u toj sandali, ne baš zavidne čistoće. Podiže pogled da vidi tko mu to pomaže.

Kraj njega je Plinije, sin centuriona Oktavijana. I on se odupire rukama o zid i pokušava pomoći Mironu da zaštiti prijatelja.

Nasmiješiše se jedan drugome i novim snagama počеше otiskivati one iza sebe.

OSMO POGLAVLJE

PLINIJE NUDI POMOĆ - STARI NOVAC IPAK VRIJEDI -
NAPUŠTENA KUĆA - NEŠTO SE DOGADA NA TAVANU -
BAKRENI PETAR JE NESTAO

Val ljudskih tijela koji ih je pritiskivao počeo se povlačiti. Dok se borio da zaštiti Bakrenog Petra, Miron je strepio i za "Cicerona". Plašio se da će se osjetljiva spravica u toj gužvi oštetiti, što bi, s obzirom na njihov položaj, moglo biti vrlo neugodno.

Čim je spustio ruke sa zida, uključio je "džepnog prevodioca" i zabrinuto šapnuo u svoj džep:

-Što radiš?

-Quid agis? - čulo se potom iz džepa šaptom izgovoreno isto pitanje na latinskom jeziku. Dječak s olakšanjem odahne. S "Ciceronom" je sve u redu. I on se izvukao "zdrav" i neoštećen.

Gomila na trgu prilično se prorijedila. Neki od izbjeglica smjestili su se kod svojih rođaka, neki su ostali na trgu ili potražili smještaj u šumarku izvan grada.

Pregledali su rame Bakrenom Petru. Na sreću, nije bilo nikakve nove ozljede. Dječak je samo ozlijedio staru ranu zadobivenu u Mureseku. Iscurilo je nekoliko kapljica krvi i to je bilo sve.

Miron zahvali Pliniju što im je pritekao u pomoć kad im je ona bila najpotrebnija. Kad je najbrži mursijanski glasonoša čuo "Ciceronov" glas iz Mironova džepa, uznemireno je pogledao Mirona.

-Kad smo razgovarali dolje na cesti, čuo sam da nekako čudno govoriš - reče, a zatim upre prstom u Mironov džep iz kojega se čuo metalni glas i zapita: - Zar tu u džepu imaš još jedna usta?

-Nemam - nasmije se Miron. - Ja ne razumijem tvoj jezik, a ti ne razumiješ onaj kojim mi govorimo. Zato tu imam jednu spravicu koja razumije i govori oba jezika i prevodi ono što čuje.

Izvadio je iz džepa "Cicerona" i pružio mu ga. Plinije ustukne dva koraka i sakrije ruke iza leđa, dajući time do znanja da ne bi želio bliže poznanstvo s "Ciceronom". Po njegovu se držanju moglo zaključiti da nije mnogo shvatio od onoga što mu je Miron rekao o "Ciceronu" i njegovim prevodilačkim sposobnostima.

-Odakle ti to? - zapita.

-Tata mi je napravio. Uzmi slobodno i pogledaj, neće te ugristi.

-Pa... - Plinije je tražio nekakav izgovor da se ne primakne Mironu - nemam sada vremena za razgledanje, znaš. Moram otići u gradsku upravu i predati im Vetranijevu poruku, a zatim opet u Mursu. Stalno me šalju nekamo, jer ja sam najbrži glasonoša - doda ponosno.

Izgleda da mu je hvalisanje izrazita osobina, toliko istaknuta da bi mu se morala unijeti u osobni opis. Ali pogled i osmijeh bili su mu otvoreni i poštteni.

-A vi - doda malo kasnije - ostajete li u Murselli ili ste na proputovanju?

-Kako se uzme - slegne Miron ramenima. - Možemo ostati u Murselli ili otići bilo kamo.

-Dakle, niste odavde? - Plinije ih odmjeri od glave do pete. - Tako sam i mislio. Ne znate naš jezik i nekako ste čudno odjeveni.

-Tako se nosi u Mureseku, rekla sam ti već - reče Melita.

-A mi smo iz Mureseka, ako te tako silno zanima. Znaš li put do Mureseka?

-Muresek, hm... ne znam. Nikad nisam čuo za to mjesto, iako se zove slično kao naša Mursa. Ovdje ste valjda u posjetu rodbini?

Ni radoznalost mu nije strana osobina, pomisli Miron.

-Nismo - reče glasno. - Nemamo rodbine ni ovdje ni u Mursi.

-Aha, sada znam! - nasmije se Plinije i pokaže dva reda zdravih zuba. - U Murselli ste na izletu!

-Tako nekako - potvrdi Miron kako bi izbjegao daljnje objašnjavanje.

-Gdje ćete prenoćiti?

-Hm, razmišljao je Miron ovaj se doista ponaša kao voditelj kviza, a nas drži nespremim kandidatima kojima mora postavljati gomilu pitanja i podpitanja. Htjede mu odgovoriti malo oštrije, ali kad ga još jednom pogleda u oči, u njima vidje samo prijateljsko iskrenje i trunku radoznalosti. Zato reče:

-Još ne znamo. Možda u Murselli ili okolici. Nismo o tome razmišljali.

-O tome moraš razmisliti, čovječe! Mursella je sada puna izbjeglica. Mnogi su Mursijanci došli da se ovdje sklone. - Malo je promislio, pa doda: - Poveo bih vas sa sobom u Mursu i tamo biste bili moji gosti. To bi tati Oktavijanu, centurionu, bilo vrlo drago. Ali to je sada

nemoguće, na žalost. Mursa je opkoljena i ne može se unutra, a uz to su Magnencijevi legionari zapalili gradska vrata. I ja se teško provučem, iako sam ja... no, rekao sam ti već. Tata i ja ćemo pokušati izvesti iz Murse moju majku i sestru i dopremiti ih ovamo, tetki.

S mosta pred gradskim bedemima podiže se neka graja i začuše se radosni povici. Gomilom se pronijela vijest da su Mursijanci uspjeli ugasiti požar. Pliniju se lice ozari.

-Eto, vidite! - usklikne ponosno. - Moj je tata ugasio Magnencijevu vatricu!

Miron i Bakreni Petar brzo razmijeniše poglede. I drugi se dio njihova proročanstva ispunio.

-Da vas ipak povedem u Mursu? Možete li brzo trčati?

-Možemo - odgovori Miron - ali zasad ćemo ipak ostati u Murselli. Nekako ćemo se već snaći.

Plinije bijaše od onih dobrih dječaka koji bi pošto-poto htjeli učiniti dobro djelo i pomoći svakome tko se nađe u nevolji. Iako mu se žurilo u Mursu, još je stajao tu i češkao se iza uha.

-Sjetio sam se! - reče. - U blizini ima jedna napuštena kuća. Mogli biste se privremeno smjestiti u njoj, ako je do sada netko već nije zaposjeo.

-Je li daleko ta kuća?

-Nije. Dolje je kraj rijeke, izvan grada. Odvest ću vas onamo čim predam poruku. Čekajte me ovdje!

Rekavši to, izgubi se u jednoj uskoj ulici.

Trg je opustio. U njegovu sjevernom dijelu, gdje je bila gradska tržnica, po kaldrimi je bilo rasuto i izgaženo mnogo voća i povrća. Većina je prodavača napustila prodajna mjesta, ali su neki ipak ostali kraj svoje robe i pozivali kupce. Između kamenih stolova motalo se nekoliko goluždravih dječaka. Skupljali su ono za što su smatrali da nikome ne pripada.

-Što ćemo sada? - zapita Melita.

-Pričekat ćemo toga dječaka, Plinija - odgovori Miron. - Negdje bismo se doista morali smjestiti i pošteno se odmoriti. Noćas gotovo i nismo spavali. Misliš li i ti tako, Bakreni?

-Da.

Bakreni Petar čupkao je rukav svoje kožnate jakne i o nečemu razmišljao.

-Gladna sam - reče Melita.

-I ja sam, ali što možemo - slegne Miron ramenima. - Moramo se malo strpjeti.

Bakreni Petar još je čupkao rukav i još je razmišljao. Iznenada reče:

-Mirone, kad smo pošli u Institut po šah, ti si stavio u džep vrećicu sa starim novcem. Imaš li je još?

-Mislim da imam - odgovori Miron i počne tražiti po džepovima. Izvukao je kožnatu vrećicu.

-Evo je!

-Daj mi je malo!

-Što će ti? - zapita Miron predajući mu vrećicu.

-Vidjet ćeš.

Vrećica je bila puna starog novca, patiniranog i znatno oštećenog od tisućugodišnjeg ležanja u zemlji. Bakreni Petar je odvagane u ruci i spusti u svoj džep.

-Vratit ću se brzo - reče i ode nekamo.

-Kamo će? - zapita Melita. - Nije dobro da se razdvajamo.

-Vratit će se on, bez brige.

Vratio se ubrzo. U rukama je nosio svjež kruh krušne peći i velik komad sira.

-Odakle ti to? - Melita ga pogleda prijekorno -

-Nisi valjda... znaš da se to ne smije, Bakreni.

-Nisam, ne boj se. Pošteno sam platio.

-Čime?

-Novcem, naravno.

-Nisi imao novaca.

-Tko kaže? Zar nisi vidjela da mi je Miron da?

-Vidjela sam. Ali on ti je dao stari novac koji više ne vrijedi.

-E, pa vidiš da vrijedi.

Razlomio je kruh i sir na tri jednaka dijela.

-Ma hajde, Bakreni! Nećeš valjda reći da si to kupio za novac koji se nalazio u vrećici!

-Baš to hoću reći. Miron je uvijek govorio da se za taj novac ne može ništa kupiti i da ga cijene samo numizmatičari. Sad si vidjela da ga cijene i murselski prodavači.

-Mi smo taj novac iskopali u starom Mureseku, s dva metra dubine! Star je gotovo dvije tisuće godina.

-Znam. Za jedan srebrnjak kupio sam ovo. Još su mi vratili i ostatak, tri mala bakrenjaka.

Miron je razmišljao držeći u rukama svoj komad kruha i sira. Zapita Bakrenog Petra:

-Je li te prodavač što ispitivao o ovom novcu?

-Govorio je nešto, ali ga nisam razumio. "Ciceron" je ostao kod tebe. Gledao je srebrnjak i sumnjičavo klimao glavom, kao da mu nešto nije bilo jasno. Zatim ga je protrljao o rukav i pokazao prodavaču koji je stajao pokraj njega. I taj se drugi čudio. Već sam se htio izgubiti i ostaviti im taj komad novca, ali tada mi dadeše kruh i sir i uzvратиše ostatak, ova tri bakrenjaka. Onaj sumnjičavi pažljivo je zamotao naš srebrnjak u neku krpu i spremio ga u džep. Ja sam se za svaki slučaj povukao čim sam dobio kruh i sir.

Predao je Mironu vrećicu s novcem i tri bakrenjaka koja je dobio kao ostatak. Novčići su bili novi kao da su upravo dopremljeni iz kovnice.

Miron je promatrao bakrenjake na svom dlanu. Tako sjajnih još nikada nije vidio. Znao je da se u vrećici nalazi još nekoliko baš ovakvih bakrenjaka, ali su bili nagriženi korozijom, stari i pozelenjeli od patine. Na njima se jedva razaznao lik rimskog cara u čije su vrijeme kovani, a slova je morao čitati povećalom.

-Znači, ipak je istina... - prošapće za sebe.

-Što je istina, Mirone? - upita Melita preko zalogaja.

Bakreni Petar gurne Mirona laktom i odgovori umjesto njega:

-Istina je da ovaj novac vrijedi. No, sada šuti i jedi. Važno je da je sve pošteno plaćeno, zar ne?

-Pa, jest - potvrdi Melita.

Pojeli su kruh i sir i sve se opet činilo mnogo bolje. Nedaleko su ugledali kamenu česmu iz koje je izbijao mlaz vode. Pili su sve dok im zubi nisu utrnuili od hladnoće.

-Meni tu ipak ništa nije jasno - pijukala je Melita zatežući haljinicu. - Možete vi pričati što god hoćete, ali meni nije jasno. Pitam vas...

Jarca joj ženskog, pa dokle će zapitkivati, pomisli Miron, a glasno reče:

-Dobro, seko, pa što je sad opet? Zar ti nije neugodno da stalno nešto zapitkuješ?

-Zašto bi mi bilo neugodno? Ništa ne razumijem od svega toga što se događa.

-A zar je netko od tebe tražio da razumiješ? Jesam li ja tražio, ili, možda, Bakreni? Reci.

-Pa... niste tražili, znam... - Malo se zbunila i nije znala što bi rekla, a zatim pokaže prstom prema ulici u kojoj je nestao Plinije. - Eno Plinija!

Mursijanski glasonoša hitao je prema njima.

-Hajdemo - reče kad je stigao do česme. - Pokazat ću vam onu kuću, a onda moram požuriti u Mursu. Konstancije je stigao s velikom vojskom. Uz pješake, doveo je oklopljenu konjicu i orijentalne strijelce. Izgleda da će starom Vetraniju pokloniti život, ali će mu oduzeti krunu i sam preuzeti obranu Murse. Magnencije je svoje najjače legije postavio duž zapadne utvrde. Uskoro će se zbiti veliki događaji.

Moglo je već biti podne. Izašli su kroz gradska vrata i zaputili se uz istočni bedem s njegove vanjske strane. Uskoro su naišli na uski puteljak i počeli se spuštati prema rijeci.

Na obali su ugledali osamljenu kuću. Oko nje je bilo nekoliko prastarih stabala. Grane su se spuštale niz krov i djelomično skrivale kuću od pogleda. Izgrađena je na malo povišenom mjestu. Dvadesetak metara iza nje obala se strmo obrušavala prema rijeci.

Na prvi se pogled moglo zaključiti da u njoj duže vrijeme nitko ne stanuje. Ulazna su vrata na ogradi bila otrgnuta, a dvorište obraslo visokom travom i korovom.

Plinije podigne kračun na ulaznim vratima. Iznutra ih zapahne težak, ustajali vonj.

-Ima tu mnogo prostorija - govorio je. - Odaberite jednu i smjestite se dok ja ne dođem. Vratit ću se sutra ujutro. Trebate li novaca?

-Ne, hvala-zahvali Miron. - Imamo dovoljno.

-Onda dobro. Ako vam što zatreba, možete otići na tržnicu i kupiti, prodavači su tamo cijelog dana. Osjećajte se kao kod kuće.

Nasmiješio im se prijateljski i otišao.

Nekoliko se hodnika pred njima granalo i vodilo dublje u unutrašnjost. Sada nisu bili raspoloženi za razgledanje. U nogama

su osjećali umor, a neprospavana noć ostavila je traga i u njihovim očima. Iz glavnog su hodnika skrenuli u prvu prostoriju.

Po namještaju i zidovima nahvatala se paučina. Zapravo, od namještaja bili su tu samo niska postelja prekrivena prostirkom i stol od grubo tesanih dasaka. Kraj stola je stajala široka klupa koja je također mogla poslužiti kao ležaj.

-Vas dvoje lezite - reče Bakreni Petar - a ja ću čuvati stražu. Nisam jako pospan.

Miron je znao da je i Bakreni Petar umoran i pospan, ali je isto tako znao da netko mora ostati na straži. Nije se protivio prijedlogu svoga prijatelja. U sebi je odlučio da će ga zamijeniti čim se probudi.

Legao je s Melitom u postelju. Bakreni Petar sjeo je na klupu i naslonio se laktovima na stol.

Miron je brzo utonuo u san. Kad se probudio, bila je noć. Odmah se sjeti da od Bakrenog Petra mora preuzeti stražu. Sjedne na postelji i protrlja oči.

Vjetar je žestoko puhao i mlatio granama po krovu. Melita je spavala kao daje u svojoj postelji u mureseškom stanu. U snuje nešto mrmljala.

U sobi je bilo mračno. Jedva se nazirao četvrtasti prozorski otvor.

Sijevne munja i osvjetli prostoriju. I u Mironovoj glavi sijevne misao od koje se sav naježi. Tamo, na klupi kraj stola, kad je sijevnula munja, on nije vidio Bakrenog Petra. Kamo li je nestao? Ili je možda legao na klupu i zaspao, a on ga ne može vidjeti iza stola?

Na tavanu se iznenada začu lupa, kotrljanje, grebanje i nekakvo čudno toptanje... to ne mogu biti zvuči koji bi dolazili od vjetra.

Opet sijevne munja. Odmah potom zagrmi kao da se kuća ruši. U blizini prasne grom. Sruči se kiša kao iz kabla.

Na tavanu ponovno zalupa. Mirona prođoše trnci i kosa mu se malo podiže.

Tiho zazove Bakrenog Petra.

Nije se odazvao. Bit će da ipak spava, tamo na klupi iza stola, pomisli Miron i malo se osokoli.

Priđe stolu i nadviri se preko njega, rukama opipa klupu. Ne, tu nema Bakrenog Petra, nema nikoga.

U sobi je samo Melita koja spava i Miron koji nasred prostorije dršće od straha....

DEVETO POGLAVLJE

POTRAGA U NAPUŠTENOJ KUĆI - JESU LI RIBE UŠLE KROZ PROZOR - MELITA JE NEŠTO ČULA - TKO JE TAJANSTVENI NOĆNI POSJETILAC

Miron je, pun tjeskobe, stajao u mračnoj prostoriji. Osjećao je kako mu se nešto ledeno i bockavo penje uz leđa.

-Bakreni, javi se - pozove tiho, molećivo, jedva razdvajajući od straha osušene usne. - Znam da si tu negdje, hajde, nije sada vrijeme za šalu.

Uzastopce zatreperi nekoliko bljeskova munje, a grmljavina, jača od pređašnje, iz temelja potrese trošnu kuću. Komadi crepovlja skotrljaše se niz krov i s treskom padoše pod prozor. Kiša se u slapu slijevala s ruba krovišta.

-Vraže crveni! - počne sada Miron ljutito. - Javi se ili ću ti razbiti tu pjegavu njušku kad te uhvatim!

Ne, doista ga nije bilo u prostoriji.

Na tavanu opet zatopće... nešto se prevrne, staklo zazveči kao daje eksplodirala staklena bomba.

Melita se promeškolji na ležaju i nešto promrmlja. Zatim se umiri, ali već sljedećeg časa ustade i sjedne u postelji.

-Koga to dozivaš, Mirone? - zapita sneno.

-Bakreni je nestao.

-Možda je izašao. - Melita je dotapkala do brata i stala uza nj.

-Zašto bi izlazio po ovakvu vremenu?

-Ih, pa možda je načas morao izaći, znaš na što mislim. Puno smo pili vode na onoj česmi.

-Ma, nije. Otkad sam ja budan, već je to na što misliš mogao triput obaviti i vratiti se. Bojim se da tu nešto neće biti kako treba.

Prišli su teškim ulaznim vratima okovanim bakrenim zakovicama. Zasun je na njima bio spušten s unutaršnje strane.

-Zatvorena su iznutra - reče Miron - a to znači da je Bakreni negdje u kući.

-Ali gdje, pomisli. Nije ga samo tako mogla progutati tama.

Miron je za svoje godine bio hrabar dječak, u nekim prilikama čak ludo hrabar. Ali sada mu je hrabrost naglo pala. No to nipošto nije smio pokazati pred sestrom. Najviše ga je plašila pomisao da je u kući još netko osim njih i da je taj netko svladao Bakrenog i odvuкао ga tko zna kamo.

Na tavanu opet zalupa. I kao da se rasprsnu još jedna staklena bomba. Miron se strese. Lako ti je prosipati mudrost pred Magnencijem, jer on je čovjek od krvi i mesa, ali ovo lupanje na tavanu i tajanstveni nestanak Bakrenog... uh! Ogrli sestru oko ramena i počne je hrabriti:

-Ne boj se, seko, nije to ništa... - Nije znao što bi još rekao.

-Što nije ništa, Mirone?

-To što si čula gore... znaš... - uzmucao se.

-Kako da nije ništa! To su miševi!

-Pa da, miševi, jarca im mišjeg, pomisli Miron, baš sam budalast! Za nos bih se mogao ugristi od jeda! Ali umjesto toga samo reče:

-To sam ti baš i htio reći. Čuo sam ih još dok si spavala. Ne moramo se na njih obazirati.

Pljusak je u međuvremenu prestao. Oblaci su se brzo razilazili. Ukazaše se zvijezde, a uskoro i mjesec otkri svoje sjajno lice. Mjesečina osvijetli prostoriju.

-Hajdemo potražiti Bakrenog - predloži Melita.

Kada su po danu ušli u kuću, Miron je zapazio da središnji hodnik vodi prema sjeveru i da se lagano spušta. Za danjeg svjetla nisu se upoznali s rasporedom prostorija, pa su zato, htjeli-ne htjeli, to morali učiniti sada, jer je sve upućivalo na to da se Bakreni Petar još nalazi u kući. A oni su morali pronaći prijatelja i priteći mu u pomoć ako bude potrebno.

-Hajdemo - prihvati Miron.

Izašli su u hodnik popločen okomito poslaganim opekama. Vrata na prostorijama u koje se ulazilo iz hodnika bila su otvorena, na nekima i nije bilo vrata, tako daje i u hodnik ulazilo dosta svjetla kroz prozore. To i nisu bili prozori nego dosta visoki duguljasti otvori u zidu s ugrađenim rešetkama. Mirona pogodi neugodna misao kako se, u slučaju potrebe, kroz te otvore ne bi mogli izvući iz kuće. Mjesec je još bio nisko i svijetle su se četvrtine prozorskih okvira kroz otvorena vrata ocrtavale čak i u hodniku.

Vjetar je još mahnitao. Grane drveća nad krovom bijesno su mlatile po krovu, a taj se zvuk u unutrašnjosti kuće još i pojačavao.

-Bakreni! Bakreni! - zovne Miron.

Nitko se nije odazvao. Samo je jedan štakor strugnuo pokraj njihovih nogu, uzverao se uza zid jedne od soba, zastao trenutak u oknu i šmugnuo u dvorište.

Ušli su u tu prostoriju. Pod je i ovdje bio od crvenih mozaik-pločica kao i u sobi iz koje su izašli, po čemu je Miron zaključio da je kuća po svoj prilici pripadala nekom bogatijem čovjeku. U kutovima se nalazila neka starudija pokrivena slojem prašine, što se i pri ovako škrtom mjesečevu svjetlu moglo primijetiti.

U sljedećoj su sobi našli ognjište na kojemu je još bilo pepela. Na nekoliko zidnih polica poslagano je glineno posuđe, a na podu, u jednoj od takvih posuda, ugledali su ostatke ribe koju je netko pojeo. Miron se sagne i gurne ruku u pepeo.

-Što tražiš u pepelu? - zapita Melita.

-Ništa - odgovori Miron.

-Nije joj htio reći daje kamen ispod pepela još topao...

Pod njihovim nogama nešto lupne i počne se trzati. Uplašeno odskočiše prema vratima. Tu zastadoše i osvrnuše se. Ribe! Doista, tu, nasred prostorije, pod svjetlom mjesečine ljeskale su se ribe! Bile su žive i praćakale se kao da su netom izvučene iz vode.

-Mirone... - započe Melita, ali je dječak stisne za ruku i reče:

-Šuti! Ne bojiš se valjda tih riba?

-Netko ih je donio ovamo, to sam htjela reći.

-Pa znam da ih je donio. Valjda nisu same uskočile kroz prozor!

-Povukao je sestru u drugu prostoriju.

-Joj! - vrisne Melita i pribije se uz brata.

U jednom kutu stajao je čovjek sa štitom i kratkim mačem uperenim u njih. Mironu klecnuše koljena. Sada su u klopci... Brzo se osvrne da vidi ima li mjesta za uzmak. Prinese ruku džepu da uključi "Cicerona" i pokuša pregovarati s onim u kutu, ali onda sve shvati i reče s olakšanjem:

Kip! To ti je običan kameni kip nekog ratnika.

Na ovoj strani više nije bilo prostorija. Hodnik je, međutim, i dalje prodirao dublje u unutrašnjost, prema rijeci, a uz to se počeo spuštati. Provukli su Me kroz nekakvo zasvođe ozidano kamenim

kockama i spustili se niz nekoliko stepenica. Bili su u tunelu. Mrak je sada bio kao u rogu. Osjetili su da gaze po vlažnom tlu, mekom i kliskom, pa su se morali primiti za ruke kako se ne bi okliznuli i popadali.

-Da se vratimo? - prošapće Melita. - Bakreni sigurno ovamo nije silazio.

-Možda i jest, znaš da on voli tumarati podzemljem.

-Što bi ovdje tražio?

-A što je tražio u podzemlju starog Mureseka? Poznavao je sve prolaze i snalazio se bolje od nas.

-Znam. Kamo vodi ovaj tunel?

-Ne znam, valjda prema rijeci. Nekamo mora voditi, inače ga ne bi prokopali. Ići ćemo još malo, a onda ćemo se vratiti.

Glina pod njihovim nogama bila je sada sasvim mokra, noge su im propadale u blato. Šljapkali su po lokvama koje nisu mogli vidjeti. Držali su se stijenki tunela gdje nije bilo toliko blata.

Miron zastane.

-Imaš pravo, seko, bolje da se vratimo.

Melita ga čvršće stisne za ruku.

-Jesi li čuo nešto? - šapne.

-Nisam. A ti?

-Učinilo mi se...

Nešto zalepeće u tunelu i na licu osjetiše blag, lagašan vjetrić.

-Ne boj se, to je sigurno šišmiš - reče Miron. - U podzemlju ih uvijek ima.

-Čuješ li sad? Kao da netko doziva.

Ovaj put je čuo i Miron.

-To nas Bakreni zove! - obraduje se, a zatim poviče: - Bakreni, gdje si?

Javio se s dna tunela. Požurili su prema njegovu glasu, ne pazeći više na blato i lokve.

-Mirone! Melita! - dozivao je Bakreni Petar. - Jeste li to vi?

Glas je dopirao iza jednih vrata ugrađenih u zid tunela. Miron podigne zasun i otvori ih. Škripa zahrđalih šarki zapara tamu u tunelu.

-Jesi li tu, Bakreni?

-Tu sam! - Bakreni Petar pohrli k njima i stisne ih za ruke. - Dobro je što ste došli, uh, već sam pomislio...

-Mirone, to nije Bakreni! - vrisne Melita i pokuša se istrgnuti.

Onaj ih je držao zaruke kao kliještima. Bio je gol do pojasa. Melita mu je dotakla vlažna leđa i vrisnula. Znala je da bi Bakreni Petar na sebi morao imati košulju i kožnatu jaknu.

Miron ga snažno gurne, zgrabi sestru za ruku i trgne je prema izlazu. Onaj se stropošta u blato.

-Što vam je, koji vrag! - čuo se glas iz tame.

Miron i Melita neodlučno zastadoše. To je ipak glas njihova prijatelja.

-Gdje ti je jakna ako si ti Bakreni Petar? - zapita Melita.

-Tamo, na onoj klupi. Malo sam prilegao i stavio jaknu i košulju pod glavu. Ostale su tamo, možete mi vjerovati.

-Reci... - zausti Miron.

-Tilumpa-tup! - dopre glas iz blata i sada su bili sigurni da je to Bakreni.

-Zašto si silazio ovamo? - zapita Miron, a Melita dometne: - Napustio si stražarsko mjesto.

-Učinilo mi se da sam nešto čuo u hodniku - reče Bakreni Petar i priđe im. - Onda sam pošao vidjeti o čemu se radi i ušao u ovaj tunel. Tamo, na drugom kraju, tunel izlazi na rijeku. Dolje je malo pristanište za čamce, ali je obala sa strane veoma strma, tako da se u nj može stići samo ovim tunelom. Postajao sam malo kraj rijeke. Mjesečina je bila jaka, vidjelo se čak do druge obale. Iz vode su iskakale ribe...

-Joj, Bakreni - prekide ga Melita - zar misliš da nas sada zanimaju ribe koje skaču iz rijeke!

-No, dobro. Dakle, pošao sam natrag, kad odjednom...

-Što?

-Čujem nečije kašljanje i udar vesla o čamac. Netko se upravo iskrcavao dolje, u pristaništu. U tom času zatekao sam se pred ovim vratima. Htio sam potrčati k vama, kadli onaj izađe iz čamca s buktinjom u ruci. Osvijetlio je cijeli tunel. Šmugnuo sam u ovu prostoriju i pritajio se. Kad je onaj naišao pokraj vrata i vidio da su otvorena, zastao je trenutak, a ja sam sav premro. Mislio sam da će ući ovamo. U jednoj je ruci držao buktinju, a u drugoj prutić na

kojemu su bile nanizane ribe. Nešto je promrmljao i pritvorio vrata. Odahnuo sam. Tada još nisam znao da sam u klopci i da je on izvana navukao zasun. Inače bih vikao, ma tko on bio. Tek kad sam malo kasnije htio izviriti, osjetio sam da su vrata izvana zaključana. Vikao sam, ali me onaj nije čuo. A možda je i čuo, tko zna, ali u svakom slučaju nije se vratio da mi otvori. Ne znam što bi bilo sa mnom da me vi niste pošli tražiti.

-Hej, pa onda je taj još negdje u tunelu ili gore, u kući, jer je zasun na ulaznim vratima spušten s unutaršnje strane - zaključa Miron.

-Zar nije dolazio k vama?

-Nije, ali smo u jednoj prostoriji vidjeli svježe ribe.

-Još su se praćakale - primetne Melita.

-Hm... - razmišljao je Bakreni Petar - možda je gore ostavio ribe i vratio se u pristanište.

-Da se vraćao ovim tunelom, čuo bi te kad si dozivao - reče Miron.

-Pa, nisam baš stalno dozivao. Svladao me san.

-Bakreni, čovječe, kako si u takvoj prilici mogao zaspati? - čudila se Melita.

-Eto, što mogu. Zadrijemao sam stojeći. Možda je baš tada prolazio ovuda.

-Dobro, idemo sada - reče Miron. - Meni se više ne ostaje u ovoj kući. Uzet ćemo jednu od onih riba, dobro će nam doći. A i tvoju jaknu i košulju. Ostatak noći provest ćemo vani, u šumarku kraj rijeke.

-Mirone, ali ta riba nije naša - opomene Melita.

-Nemoj govoriti gluposti, seko!

Uspinjali su se tunelom, kadli Bakreni Petar reče:

-Zar vas ne zanima tko je bio onaj što me zatvorio?

-Sigurno ne znaš ni ti. Nikoga ovdje ne poznaješ.

-Varaš se. Nekoga sam ipak upoznao.

Glas mu je malo zadrhtao. Nisu mu mogli vidjeti lice, ali se po glasu osjetilo daje uzbuđen.

-Tko je bio? - Miron spusti glas. - Nije valjda Plinije?

-Nije. Lice mu je bilo osvjetljeno buktinjom i dobro sam ga vidio. Bio je onaj starac s kojim sam se sukobio u šumi.

Ubrzali su korak da što prije izađu iz ove čudne kuće.

DESETO POGLAVLJE

NA RUBU ŠUME - CRVENI SEMAFOR ZA NEBO - NEZNANČEV ODRAZ U VODI

Istočno od Murselle nalazila se šuma divljeg kestena. Za prenoćište su odabrali malu čistinu s osamljenim stablom kestena na povišenom dijelu riječne obale. Trava je tu bila dosta gusta, ali još mokra od kiše.

I ovdje se obala strmo spuštala k rijeci. Čitavi komadi ilovače bili su noću odronjeni i otplavljeni. Samo je uski pojas uz vodu bio pjeskovit.

Dok su se iz napuštene kuće kretali obalom nizvodno, Bakreni Petar navukao je košulju i jaknu. U šumarku su vidjeli mnogo izbjeglica. Bili su to Mursijanci koji u Murselli nisu mogli naći smještaj. Jedni su noćasnje nevrjeme dočekali pod šatorima, drugi su se sklonili pod kola, ali je bilo i takvih kojima su kestenove krošnje bile jedina zaštita od pljuska. Kad je kiša prestala, na nekoliko su mjesta bile zapaljene vatre. Kraj njih je bilo razastrto pokislo rublje. Naviše su mjesta vidjeli kako majke s djecom u krilu sjede kraj vatre i čekaju zoru.

Bakreni Petar spustio je u travu ribu koju je ponio iz napuštene kuće.

Poslije kiše noć je postala prilično svježja. Melita je stajala po strani, uz kestenovo stablo, i drhturila. Miron je ogrne svojom jaknom. Iz džepa zatim iščeprka nožić na sklapanje s koricama od jelenskog roga.

-Ja ću se pozabaviti ribom - reče. - Bakreni, ti bi mogao donijeti žar. Tamo, u šumi, neke vatre još gore. Uzmi "Cicerona" i požuri!

-Ne treba mi "Ciceron". Jednostavno ću uzeti nekoliko žeravica, to će mi valjda svatko dati i bez posebne molbe.

-A ja? - zapita Melita.

-Ti čekaj dok se riba ne ispeče - reče Miron, ali onda dometne: - Ili, još bolje, pokušaj pronaći suha lišća i grančica za potpalu!

Bakreni se Petar udaljio u smjeru izbjegličkog logora. Melita je tražila suho lišće. Bilo je teško pronaći, jer je nakon noćasnje kiše

sve bilo vlažno. Berala je lišće i grančice s površinskog sloja koje je vjetar već malo posušio.

Miron je odsjekao dva prutića i zašiljio ih.

Uskoro se Baren i Petar vratili s komadom drveta koje je na jednom kraju još tinjalo. On i Melita uspjeli su ga razgorjeti. Suho lišće je zaplamsalo. Nabacali su na nj grančica, najprije tanjih i suših, a povrhu njih i krupnije komade drveta koje je Melita pronašla.

Vatra je sada sasvim lijepo gorjela i odozdo osvjetljavala krošnju kestena pod kojim su je zapalili.

Miron je uzduž razrezao ribu i svaku polovicu nataknuo na zašiljen ražnjić. Ražnjiće je potom zabo u zemlju kraj vatre, ploštice okrenuvši polovice ribe prema žaru.

Dok se riba pekla, svi troje su čupali travu, otresali rosu s nje i slagali je uz stablo nedaleko od vatre. Pripremali su ležaj.

Ubrzo je i riba bila pečena. Skinuli su polovice s ražnjića i pojeli ih neslane.

Mjesec se sasvim priklonio zapadu. Njegov okrugli disk, kako se spuštao prema obzoru, postajao je sve crveniji i krupniji. Površinom rijeke rasula se crvenkasta svjetlost. Činilo se da rijekom plove krhotine svjetlucava stakla.

Smjestili su se na ležaj i ubrzo zaspali.

U toku noći Miron se probudio i vidio da Melita sjedi. Naslonila se leđima na stablo i gledala preko rijeke. Mjesec je bio zašao. U kesteniku se više nisu vidjele vatre.

-Zašto ne spavaš, seko?

-Nešto sam sanjala i probudila se.

-Dobro je, lezi opet i spavaj! Brzo će svanuti.

-Mislim da ove noći više neću moći zaspati. Nešto sam čudno sanjala.

Miron je znao da Melita mora nekome ispričati što je sanjala. Kod kuće je majka bila dežurni slušatelj. Ujutro bi sjela kraj nje na krevet i strpljivo slušala fantastične priče koje su se noću događale u Melitinoj glavi. Ali sada majke nije bilo tu i on će je, htio-ne htio, morati saslušati.

-Ispričaj mi, hoćeš li? - reče napokon, nastojeći da mu se u glasu ne osjeti nezainteresiranost za ono što će čuti.

Melita je, po običaju, nekoliko trenutaka razmišljala, nastojeći se prisjetiti svake pojedinosti svoga sna. Nedaleko od njih neki je čovjek hrkao. Mirona ponovno poče hvatati san.

-Dobro, hoću kad baš želiš - trgne ga Melitin glas. - Sanjala sam da smo nas troje u svemirskom brodu - ti, Bakreni i ja. Brod se spremao da uzleti i već je počelo odbrojavanje. Onaj riđobradi Magnencije držao je štopericu u ruci i vikao: šest... pet... četiri... tri... dva... jedan... nula!

-I? - reče Miron i dlanom prekine zijevanje. - Jesmo li uzletjeli?

-Nismo. Tata je trčao prema lansirnoj rampi. Mahao je rukama i nešto vikao.

-Jesi li čula što je vikao? - javi se Bakreni Petar.

-Zar ni ti ne spavaš, Bakreni?

-Ne spavam. Maloprije je pao kesten ili neka grančica, što li, to me probudilo. Što je vikao tata Leo?

-Vikao je da se let odgađa jer nemamo slobodan prolaz za nebo. Pogledali smo uvis i među zvijezdama vidjeli ogroman semafor s crvenim svjetlom.

-Zanimljivo - reče Miron.

-Dugo smo čekali da se upali zeleno svjetlo, ali se ono nikako nije pojavljivalo. Ti si zavikao daje semafor pokvaren i da više ne možemo čekati.

-Ja? Hm, pa valjda je i bio pokvaren kad sam to rekao. A onda, što je bilo dalje?

-Uključio si brodske motore.

-Znači da sam ja bio komandant toga broda. Jesmo li uzletjeli?

-Jesmo.

-Usprkos crvenom svjetlu? - reče Bakreni Petar.

-Da, usprkos crvenom svjetlu. Miron je bio suviše nestrpljiv, pa nije htio čekati da dobijemo prolaz.

-Dobro je, seko-reče Miron-ali sada spavaj! Čovjeku svašta dođe u san.

-Ipak je tu meni nešto čudno.

-Nema ti što biti čudno. Prije nego što smo zaspali, gledala si mjesec koji je bio sličan crvenom svjetlu na semaforu, sjećaš se? Otuda ti je sve to i došlo u san.

Melita na to nije rekla ništa. Spustila se na travnati ležaj, podmjestila ruku pod glavu i zagledala se u svod osut zvijezdama.

-Mirone - reče malo kasnije - hoće li tata doći po nas?

-Razumije se da će doći.

-Pa zašto već ne dolazi? Zna li on uopće gdje smo mi?

Bila su to pitanja kojih se Miron bojao. Nije znao što bi odgovorio sestri.

-To si me već pitala... - započe, ali Bakreni Petar odgovori umjesto njega:

-Ja mislim da zna. Kad se vrati sa savjetovanja i uđe u kabinet, odmah će odgonetnuti u kojem smo smjeru... ovaj... otputovali.

-Ono savjetovanje traje tri dana - dometne Miron. - Kada osvane, bit će srijeda. Tata i mama će se večeras vratiti u Murasek.

-Oni su nas sigurno nazivali telefonski, Mirone. Kad se nismo javili, ja mislim da su odmah pošli u Muresek, pa znaš ti mamu. Tamo su vidjeli da nas nema. I? Nisu nas pošli tražiti... zašto, Mirone? Ili nas, možda, traže, ali nas ne mogu naći... A to je još gore...

Uzdahnula je i čvrsto sklopila kapke kako bi zadržala suze što su joj navirale ispod vjeđa. Dvije se ipak probiju i kliznu niz sljepoočice u travu.

I Mirona malo zaškaklja u grlu. Već su dva dana odsutni, izgubljeni, tko zna gdje i kako. Može li im tata Leo uopće pomoći?

-Idem se napiti vode - reče i ustade.

Spustio se niz raskvašenu obalu do tankog pojasa pjeskovite zemlje uz riječni tok. Tu legne potrbuške i dugim gutljajima počne piti.

Voda je bila bistra i hladna. Malo je podigao glavu i zagledao se u plitko pješčano dno. U vodi se odražavao zvjezdani svod. Među zvijezdama je treperilo i jato ribica, čije su se krljušti ljeskale poput srebra.

Vidio je i svoj odraz - ramena i glavu s razbarušenom kosom. Podigne ruku i popravi čuperak što mu je stršio navrh tjemena. Ribice se razbježe prskajući površinom kao daje netko u vodu bacio šaku kukuruzna zrnja.

Ubrzo su opet doplivale u plićak.

Bilo je nepodnošljivo tiho. Samo je malo niže jedan vir šušorio i to je bilo sve što se moglo čuti.

Ribice se ponovno rasprše, iako Miron nije napravio nijedan pokret kojim bi ih uplašio.

Kad se voda smirila, zgrozio se.

Kraj svoga odraza u vodi ugledao je još jedan. Nad njega se nadnosilo lice s dugom sijedom bradom...

Dječaka presiječe misao da bi mu sjedobradi jednostavno mogao pritisnuti glavu pod vodu i držati je tako dok bude potrebno. On je, istina, mogao dugo držati zrak u plućima, to je često vježbao kad bi se ljeti kupao na moru, ali jedno ti je držati glavu pod vodom onoliko koliko se tebi sviđa i izroniti kad ti ponestane zraka, a sasvim drugo kada je moraš držati onoliko koliko netko drugi hoće.

Nije sada smio učiniti ni najmanji pokret. Otvorio je usta kako mu se ni disanje ne bi čulo. Prsti desne ruke bili su mu zariveni u fini pijesak pod vodom. Došle su ribice i doticale ih, i to ga je pomalo gicalo, ali se nije usudio pomaknuti ruku, bojeći se da time ne izazove onoga iza svojih leđa da nešto poduzme.

Grozničavo je razmišljao. Starac može još koji trenutak stajati tu, a onda... ? Možda još i ne zna daje Miron primijetio njegov odraz u vodi i sad ga promatra i smišlja što bi mu učinio. Osjeća njegov pogled na svom potiljku, upravo kao da ga pritišće k vodi.

Mora nešto smisliti, brzo, jer tko zna dokle će onaj čekati. Da počne dozivati u pomoć? Da se odgurne od obale i zaroni? Ili da se strelovito okrene, pograbi staroga za noge i sruši ga? Dok bi se on snašao i podigao, Miron bi se već popeo na obalu i probudio Bakrenog Petra. A blizu je bio i onaj čovjek koji je hrkao, moguće je da bi mu i on pritekao u pomoć.

Ili da možda nešto kaže starcu, da počne s njim razgovarati? Pa, to bi mogao, ali... "Ciceron" je ostao u jakni, a jaknom je pokrio Melitu.

Ili da jednostavno tu leži potrbuške i bulji u vodu dok ne svane ili dok ga Bakreni Petar ne pođe tražiti? Bakreni je dobar prijatelj, čim vidi da se Miron ne vraća, poći će za njim.

Da, to bi bilo najbolje i najlakše, samo dokle će onaj iza njegovih leđa mirovati? On sigurno nije došao ovamo da bi se ove noći nagledao Mironova potiljka, zacijelo ima neke druge namjere.

Uzeli smo mu onu ribu, iznenada ga pogodi misao. To bi se moglo nazvati krađom, to zapravo i jest krađa, prava pravcata! I sada je došao da nas kazni! Da barem nikada nismo ni dotakli tu ribu, mislio

je dalje, preživjeli bismo i bez nje. Trebao sam poslušati seku kad me je upozorila da riba ne pripada nama.

Malčice prigne glavu i proviri ispod svoga pazuha. U pijesku ugleda starčevo stopalo. Na bosoj nozi imao je sandalu. Koža na prstima i peti bila mu je gruba i ispucala. Evo, baš sada tare prste jedan o drugi kako bi se oslobodio pijeska što mu se nakupio između njih.

Odjednom se začuje mumljanje, upravo onakvo kakvim ga je opisivao Bakreni Petar.

Miron se u trenu ohladi.

JEDANESTO POGLAVLJE

**U RIJEČNIM VRTLOZIMA - BORBA ZA MIRONOV ŽIVOT -
DOLAZI MURSIJANSKI GLASONOŠA - NESREĆA STAROG
VENTURIJA**

Zatim se sve dogodilo brzo.

Stopalo se pokrene i starčeva odraza odjednom više nije bilo u vodi pokraj Mironove glave. Je li to moguće? Zar će sve tako brzo završiti? Dječak se hrabro osvrne i vidje kako sjedobradi odmiče uz rijeku. Malo je trčao, pa malo hodao i sve nekako poskakivao.

Ubrzo se njegova pogurena prilika izgubi u mraku.

Miron odahne. Kap znoja hladno mu klizne niz rebra.

Ostao je ležati na pijesku da se odmori od pretrpljenog straha.

Opet je promatrao jato ribica. Ali gle, što je ono dolje niže, u dubljoj vodi? Nešto svjetluca u mulju poput zvijezde, ne... nije zvijezda. Ovo dolje svjetluca zagasitožutim sjajem, a zvijezde su srebrno-bijele... Ma, čekaj, jest ...jest! Ono može biti samo fibula! Ono jest fibula!

U Mironovim grudima jače zakuca srce muresškog Amatera. Pojaviti se u društvu s ovakvom fibulom, to bi bilo nešto!

Zavrne rukav i polako uroni ruku u vodu. Pod prstima je osjetio samo pijesak i mulj. Zamutio je vodu - i svjetlucanje se više nije vidjelo. Morat će pričekati da se mulj slegne, pa će opet pokušati. Nije morao dugo čekati jer je mutna voda brzo otekla. Dolje opet zasvjetluca. Ipak je nešto dublje nego što je u prvi mah procijenio, ne bi mogao dosegnuti rukom.

Ustao je i zavrnuo nogavice. Pri tome nije odvajao pogleda od sjajnog predmeta, bojeći se da ga kasnije više neće ugledati. Lagano zagazi u vodu. Jedan korak i voda mu je već do koljena; dva koraka i zavrnuti dio hlača dotiče površinu vode. Ali sad, pa... fibula je tu, treba se samo sagnuti i uzeti je. Ispruži ruku i uroni je u vodu... ipak, daleko je, duboko... još jedan korak...

Taj treći korak nije smio napraviti. Stao je na vrlo klisku ilovaču pod vodom koja se gotovo okomito spuštala u tamnu dubinu. Pokliznuo se kao na ledu i propao pod vodu.

Nije uspio ni viknuti, pozvati u pomoć.

Malo dalje od obale voda je već bila duboka nekoliko metara, brza, virovita i hirovita.

Miron se na trenutak pojavi na površini. Izbaci vodu iz usta i pokuša viknuti. Samo zabrboće. Hladna voda opet ga povuče u dubinu, dohvati ga vir, okrene i spusti do dna. Otisne se nogom o riječno dno i počne mlatiti rukama ne bi li se probio do površine. Ali do površine nikako da stigne. Prsa ga bole kao da će prsnuti... evo, sad će morati udahnuti... Učini mu se da se više ne otiskuje prema površini nego da roni još dublje...

Gotovo je, pomisli i otvori usta.

Nakon toga još mu jedna misao bljesne u glavi, čudna, nevjerojatna misao, uzme li se u obzir da mu se um već zamračivao, a udovi klonuli. Pomislio je kako je čuvaru u Institutu obećao da će ga posjetiti i pogledati njegove golubove, a to nikada neće moći učiniti...

Udahnuo je.. vodu. Prestao je mahati rukama i prepustio se na milost i nemilost riječnoj struji i virovima.

Bakreni je Petar kroz san čuo brbotanje što je dopiralo odozdo, s rijeke. Trgnuo se i pogledao Mironov ležaj. Bio je prazan. Poput munje skoči i sjuri se niz obalu. U trku je ugledao tamnu mrlju na površini, koja se čas pojavljivala čas nestajala pod vodom.

U velikom je luku skočio u vodu, izronio i zaplivaio iz petnih žila. Zaplivaio je onako kako nikada nije plivao. Znao je da se sada bori za prijateljev život. Bolovi u ramenu od nezacijeljene rane pojačavali su se svakim zamahom.

Samo da stigne na vrijeme.

Jaknu je bio svukao prije nego stoje legao, i to je bila velika sreća. No uza sve to hlače su mu veoma otežavale plivanje i vukle ga na dno.

Jest, ono je Miron pred njim.

Još nekoliko zamaha... zgrabio ga je za košulju na leđima i jednom rukom zaplivaio prema obali, a drugom vukao prijatelja pazeći da mu glava stalno bude iznad vode.

Ispuzao je s njim na pijesak. Posljednjom ga je snagom presavio preko koljena. Iz Mironovih je usta izletio dobar mlaz vode.

Zatim ga plegne na leđa i počne pljuscati. Pljuskao je sve brže i sve jače, dok mu je u ramenu sijevalo od bolova. Pritom je plakao.

Miron je bio vrlo blijed i nije davao nikakve znakove života.

Bakreni Petar stisnuo je zube i udarao, sad lijevom, sad desnom. Odjednom između Mironovih blijedih usana zapišti tanak glasić:

-Hej, što ti je, dokle ćeš me pljuscati...

Bakreni Petar prestade ga pljuscati, zagleda se u nj kao da je s neba pao, zamuca nešto, a zatim zaviče kroz plač:

-Mirone, čovječe, reci...

-Tilumpa... tup... - dahne Miron i slabašno se osmjehne.

-Bravo! Reci još jednom ako ne želiš da ti razbijem tu blijedu njušku, čovječe!

-Tilumpa-tup...

-Hvala, čovječe! Daj ruku da ti čestitam!

Pograbi Mironovu ruku i na silu mu otvori šaku.

Na pijesak ispadne...

Fibula!

Bakreni Petar zbunjeno je gledao čas Mirona čas zlatnu kopču što mu je ispala iz šake. Onda sve shvati i nasmije se.

-Za njom si pošao u vodu?

Miron klimne.

-Što mogu - reče. - Pošao bi i ti da si bio na mom mjestu.

-Svaka ti čast! Na prvom sastanku Amatera predložit ću nadimak za tebe! Fibula! Miron Fibula! Lijepo će ti pristajati!

Nisu ni primijetili da je i Melita kraj njih. Čučala je nekoliko koraka dalje s licem zarivenim u Mironovu jaknu. Ispod jakne čuli su se jecaji. Kad je čula bratov glas, spustila je ruke i obrisala suze. Miron prenese pogled na tu krhku uplakanu priliku što poput uplašene grlice čuči kraj njega, na njezina preplanula koljena i sandale otežale od blata, i nešto ga stegne u srcu.

-Ne boj se, seko, nije to ništa!

-Znam da nije - zašmrca Melita - ali što bi bilo da Bakreni nije skočio u rijeku?

-Pa... - započe Miron - Bakreni je prijatelj i skočio je...

-No, idemo gore - prekide ga Bakreni Petar ne želeći da se sada ističu njegove zasluge. - Moramo osušiti odjeću.

Popeli su se uz obalu i potaknuli vatru. Još je pod pepelom bilo žari i brzo se razgorjela. Raširili su oko nje mokru odjeću da se suši i sjeli na ležaj. Melita je odmah počela skupljati suho granje.

Onaj čovjek još je hrkao.

O svom noćnom kupanju Miron je sada ispričao malo potanje. Završio je riječima:

-Pomislio sam da nikada neću vidjeti golubove onog čuvara iz Instituta.

Bakreni je Petar rukama obuhvatio koljena i zamislio se. Na čelu mu se usjekla jedna uspravna bora.

-Ima nešto čudno s tim starcem - reče ne podižući glavu. -Već smo se triput susreli s njim.

-A on s nama dvaput - reče Melita stavljajući nekoliko grana na vatru. - U napuštenoj kući vidio si samo ti njega, a on tebe nije.

-Da. Tamo, u šumi, dobro me pogledao i nešto promumljao, a onda se udaljio. Da je imao zle namjere, ne bi me ostavio na miru.

Miron odmakne vlažni čuperak kose s čela i nadoveže:

-I maloprije samo je stajao nada mnom i promatrao me. Pomislio sam da će me gurnuti u vodu ili tako nešto, ali to se nije dogodilo. A onda, kao da se predomislio, samo se okrenuo i pobjegao. No, ne bi se baš moglo reći da je bježao, ali je u svakom slučaju otišao uz rijeku i nije se ni jednom osvrnuo.

-To me i zbunjuje - reče Bakreni Petar. - Oba puta već nas je imao u rukama, ako ćemo pravo, a svaki put se jednostavno okrenuo i otišao.

Sasvim se razdanilo. U šumarku se probudio cvrkut ptica i žamor ljudskih glasova. Vatre su zaplamsale i uskoro se osjetio ugodan miris pečena mesa.

Melita je prevrnula odjeću i one vlažnije dijelove primaknula bliže vatri. Kosu ovlaženu rosom zategla je i pričvrstila ukosnicom. Zatim je pošla na rijeku da se umije. Miron ju je upozorio da se čuva i da ne prilazi preblizu rijeci.

Kad se djevojčica udaljila, Bakreni Petar reče:

-Ja mislim da nas taj starac zbog nečega slijedi. Uhodi nas, to sam htio reći.

-Moglo bi biti. Ali zbog čega? Mi zapravo još ne znamo je li nam prijatelj ih neprijatelj.

-No, dobro, mislim da ne moramo ljude odmah dijeliti na prijatelje i neprijatelje.

-Imaš pravo, ne moramo - složi se Miron. - Ali u svakom slučaju starac je pokazao veliko zanimanje za nas.

-To je točno.

-A uz to se ponaša neobično. Ako mene pitaš, ja mislim da je on malo lud.

Neko su vrijeme šutjeli.

Melita se vratila s rijeke.

-Odjeća vam je suha - reče brišući ruke o haljinu. - Možete se obući. - Dobacila je dječacima odjeću, a onda dometnula: - Tata će danas doći po nas.

Rekla je to kao što bi, na primjer, rekla: "Dolje, na rijeci, voda je prilično hladna".

-Po čemu to zaključuješ? - zapita Miron.

-Po tome što je danas srijeda. Popodne će se on i mama vratiti u Muresek i vidjeti da nas nema. Ako se već prije nisu vratili, mislim.

-Melita ima pravo - složi se Bakreni Petar. Mogli bi doći danas ili sutra.

-Misliš da će i mama doći s njim? - priupita Melita.

-Vjerujem da hoće.

Sunce je obasjalo vršice krošnji i sve se činilo ljepšim nego noću, pogotovo ako se uzme u obzir da se sve troje uglavnom složilo da bi danas tata Leo mogao doći po njih.

-Morali bismo otići u onu napuštenu kuću - reče Bakreni Petar pritežući remen na hlačama.

-Zašto? - zapita Melita. - Meni se onamo više ne ide.

-Ipak ćemo ići - reče Miron. - Znaš da je Plinije obećao da će nas potražiti u toj kući.

Melita se nije dala zbuniti.

-Ništa zato - reče. - Bit ćemo u blizini kuće i vidjet ćemo ga kad dođe. Ne moramo ulaziti.

-Dobro.

Ugasili su vatru i pošli prema napuštenoj kući. Sada se vidjela sasvim lijepo. Nije više bila onako tajanstvena i mračna kao noćas kad su je napuštali.

U izbjegličkom logoru sve je oživjelo. Žene su spravljale doručak, muškarci timarili konje ili poslovali oko kola, djeca se motala u šumarku između šatora, smijala se i cičala kao da se nalaze na izletu.

Iz kestenika iskrsne Plinije s djevojčicom od deset-dvanaest godina.

-Mislio sam da ste u onoj kući - reče prišavši im. - Posvuda sam vas tražio. Ovo je moja sestra Antonija, željela vas je svakako vidjeti. Došli smo noćas s majkom u Mursellu. U Mursi je vruće. Konstancije je posjekao četiri Magnencijeve kohorte koje je ovaj bio sakrio da čekaju u zasjedi. Ali bit će još strasnije ovih dana. Usput je Konstancije preuzeo vlast u Mursi, ali je Vetraniju poštedio život.

Antonija bijaše veoma lijepa djevojčica, gotovo tako lijepa kao Melita. Gledala ih je s velikim zanimanjem, ali je ipak pogled najčešće svraćala na Mirona, točnije na njegov džep na košulji, jer su odande dopirale riječi koje jednom nije razumjela, a drugi put opet jest. Miron je to, međutim, malo drukčije shvatio i protumačio, pa brzo poravna razbarušenu kosu, zategne košulju i ispravi leđa. Djevojčica se nekoliko puta veoma ljupko nasmiješila Meliti i svaki put su joj se na licu pojavile dvije dražesne jamice. U jednom trenutku iz nabora svoje lanene tunike izvukla je ukrasnu kopču s viticama i pružila je Mironovoj sestri. Melita se našla u neprilici. Preturala je po džepovima svoje haljine ne bi li našla prikladan poklon za uzdarje, ali tamo nije bilo ničega. Onda se dosjeti i iz kose izvuče plastičnu ukosnicu i ponudi je djevojčici. Ova sakri ruke iza leđa pokazujući time da je ne želi primiti, ali joj tada Melita uvuče ukosnicu u kosu i činilo se da mala Musijanka nema ništa protiv toga.

- Zašto me niste čekali u onoj kući?

Miron se zagledao u Antoniju kao da nikad nije vidio tako lijepu djevojčicu. I kao da nikoga drugoga nije bilo u blizini. Malo se zarumenio, oči mu postale sjajnije i življe. Nije čuo Plinijevo pitanje.

Melita mu se približi i gurne ga laktom.

-Mirone - šapne mu - nemoj sada gledati žene, zaboga!

-Tko gleda, ja? - zbuni se Miron. - Makar šta! Uopće ne gledam. I ne zanimaju me...

-Kao što te nisu zanimala ni Pigulica, ni Snježana, ni Pam, je li? Znam ja tebe. Plinije nas je nešto pitao.

Ispričaše Pliniju što su noćas doživjeli u napuštenoj kući. Rekli su mu da su se sa starcem sreli i prve noći u šumi, a i jutros pred svanuće na rijeci.

-To je stari Venturije - reče mursijanski glasonoša. - Malo je nagluh.

-Zar ga poznaješ?

-Kako da ne! Poznaju ga svi u Murselli i okolici. Prije je bio ranar. Nisam znao da se nastanio u onoj kući.

-Izgleda dosta neobično, a čudno se i ponaša - reče Miron ne želeći upotrijebiti izraz koji mu je bio navrh jezika. - Stalno nešto mumlja i kao da bježi od nekoga.

-Ne bježi on ni od koga. Venturije je veoma nesretan čovjek.

-Nesretan?

-O, da. Bio je ugledan građanin Murselle. Živio je tu sa svojim sinom, snahom i unukom. Sin mu se prijavio kao dobrovoljac u Vetranijeve legije, a on je ostao čuvati unuka. Bio je to dječak mojih godina. Zvao se Strazije.

-Zašto kažeš daje bio i da se zvao? - zapita Bakreni Petar - Gdje je on sada?

-Zarobili ga Magnencijevi legionari.

-Što im je dječak skrivio?

-Ništa. Imao je znamen na licu i to je bila njegova nesreća.

-Dobro, a zašto su ga zarobili?

-To je tužna priča. Neka je vračara nadrobila Magnenciju da će kod Murse pobijediti samo ako pronađe dječaka koji na licu ima mladež u obliku koplja i ako ga drži uza se sve dok njegovi vojnici ne izvojuju pobjedu.

-Gluposti!

-Magnencije je uputio nekoliko tisuća legionara u okolne gradove da traže dječaka s takvim znamenjem i da mu ga dovedu. Tako su na trgu u Murselli ugledali Strazija i zarobili ga.

-Hm... - razmišljao je Bakreni Petar - mudro je to rekla ta vračara. Ako ga čuvaju dok ne izvojuju pobjedu, kasnije će se moći reći da su pobijedili zato što su ga sačuvali "do pobjede" i da je vračara imala pravo. A ako bi Magnencije izgubio bitku, to bi opet ispalo da ga nije držao uza se "do pobjede". I tada bi se opet moglo reći da je vračara imala pravo.

-Točno! - usklikne Plinije. - To si dobro zaključio! Ali - doda snuždeno - neki opet pričaju da će ga Magnencije uoči same bitke prinijeti kao žrtvu Marsu, bogu rata.

-Čekajte malo! - odjednom reče Melita. - Kakav je znamen na licu imao taj dječak?

-Mladež u obliku koplja.

-Na kojem mjestu?

-Na lijevom obrazu, ispod oka.

-To sam i mislila. Vidjeli smo ga u Magnencijevu šatoru.

-Nećete valjda reći da ste bili u Magnencijevu šatoru? - zgrozi se Plinije.

-Baš to hoćemo reći! - potvrdi Miron. - Ali uspjeti smo se izvući. Ispričat ćemo ti kasnije.

-O, hvala velikom Jupiteru što vas je iščupao iz Magnencijevih pandži!

-Hvala našim čuvarima što su zaspali u pravi čas, na straži - tiho reče Miron i dometne glasnije: - Melita se dobro sjetila. Vidjeli smo plavokosog dječaka s takvim znakom na licu u Magnencijevu šatoru.

-To je on, Strazije! - iskreno se obraduje Plinije. Moj najbolji prijatelj! Zajedno smo pecali ribu, igrali se i natjecali u trčanju. Moj naj-naj-najbolji prijatelj!

-Imaš dosta tužnog prijatelja - reče Melita. - Stalno je plakao i pokušavao nam dati nekakav znak, tako mi se učinilo.

-O, moj dobri Strazije! -jadikovao je mursijanski glasnik. - Htio vam je reći da bježite, znam ja njega, svakome bi pomogao. Je li vam uspio nešto reći ili dati kakav znak?

-Nije. Magnencije ga je stalno držao na oku.

-Jadni, jadni moj prijatelj! Tako bih volio da sam ja zarobljen umjesto njega! No, drago mi je da je makar živ. Moram to svakako ispričati starom Venturiju. Otkako su ga zarobili, starac je napustio ranarski poziv i malo se razbolio u glavu. Neprestano luta okolo i zagleda svakog dječaka ne bi li u njemu prepoznao svog unuka.

Stigli su nadomak gradskih bedema. Djevojčice su sada išle iza dječaka i držale se za ruke. Miron se sve nešto osvrtao i koješta zapitkivao Melitu, ali mu se pogled i nehotice lijepio za Antonijino ljepušasto lice s jamicama. Bilo mu je pomalo neugodno jer se hlače nisu dobro osušile i zalijepile su se otraga, a to baš nije bio lijep prizor.

-O, gotovo sam zaboravio! - reče Plinije i počne razvezivati zavežljaj što ga je cijelo vrijeme nosio pod rukom. - Donio sam vam hrane, znam da ste gladni. Malo se okrijepite, a poslije ćemo vidjeti što ćemo činiti.

U hodu su jeli i razgovarali. Malo su pobliže ispričali mursijanskom glasonoši pod kakvim su čudnim okolnostima doputovali u Mursu. Činilo se da djeci centuriona Oktavijana ništa od svega toga nije bilo jasno, jer je Plinije na kraju rekao:

-Zalutali ste, to ti je to. I meni se ponekad dogodi da zalutam, nije to ništa, uvijek se nađe put. Hm... Muresek, nikad nisam čuo za to mjesto. Da je barem moj Strazije s nama, možda bi se on nečemu dosjetio. Danas ćete biti naši gosti u Murselli, majka i teta rekle su mi da vas pozovem. Možda ćemo nešto smisliti. Hm... Muresek... Muresek... Priznaje li vaš grad Konstancija ili Magnencija za cara?

-Ne priznaje nijednoga - odgovori Miron. - To je slobodan grad. Ali pričajmo radije o nečem drugom.

DVANAESTO POGLAVLJE

KAKO SPASITI STRAZIJA - MIRON I BAKRENI PETAR
SMIŠLJAJU PLAN - GOVORE LI BOGOVI DUBOKIM GLASOM -
MELITA JE TUŽNA

Sunce se prignulo zapadu i kosim zrakama obasjavalo kamena zdanja utvrđene Murselle.

Među stanovnicima vlada uznemirenost i napetost. Iz Murse su svakog časa stizali glasnici s različitim vijestima. Već se znalo daje Konstancije sa silnom vojskom stigao u Mursu i užurbano pripremao obranu grada. Samozvanom caru Vetraniju oduzeo je svu vlast zajedno s carskom krunom, ali mu je zbog njegove duboke starosti poštedio život. Glasnici koji su u Mursellu stigli toga poslijepodneva javili su da će Magnencije, bijesan što su mu već prije početka bitke sasječene četiri kohorte, a prije toga osujećen pokušaj spaljivanja Murse, ove noći ili najkasnije sutradan izvršiti odlučujući napad.

Naše društvo sjedilo je na niskom kamenom zidu pred kućom Plinijevih rođaka. Dan su proveli u njihovoj kući. Plinijeva tetka i majka pozvale su Melitu, Mirona i Bakrenog Petra da kod njih prenoće. Žene su bile utučene i sa strepnjom su očekivale sutrašnju bitku za Mursu, jer su im muževi bili u Vetranijevim legijama.

Melita i Antonija su za samo jedan dan postale dobre prijateljice. Poslije ručka čak su, radi zabave, na kratko zamijenile odjeću - Melita je odjenula Antonijinu tuniku, a Antonija Melitinu haljinu.

Melita je ipak bila zabrinuta. Stalno se pitala kako će ih tata Leo pronaći kad dođe po njih. Ona je, naime, čvrsto vjerovala da će on nekako saznati kako su "otputovali" i pohitati za njima. Ali oni se sada nalaze kod Plinijevih rođaka, a to tata Leo nikako nije mogao znati. A, opet, mislila je, čovjek nikad ne može biti siguran što tata Leo zna, a što ne zna.

Djevojčice sjede malo dalje od dječaka. Melita raščešljava Antonijinu kosu i nešto joj govori, zatim govori Antonija, pa opet Melita, pa se smiju, i sve tako, čovjek bi doista pomislio da raspredaju nekoj zanimljivoj temi. A one, zapravo, jedna drugu ne razumiju ni jednu jedinu riječ.

Na drugom kraju niskog zida okupilo se muško društvo. Trojica dječaka šute i revno mašu nogama. Svaki se zanio u svoje misli, a uistinu misle na isto. Bakrenom Petru pjegice se skupile oko nosa na čelu se urezala uspravna bora, a to je siguran znak da o nečemu duboko razmišlja.

Kraj njega su Miron i Plinije. I oni su zamišljeni, vrlo zamišljeni, ako je suditi po ubrzanom mahanju nogama. Miron uključi "Cicerona" i prestade s mahanjem.

-Rekao si - obrati se Pliniju - da je stari Venturije čuvao Strazija otkad mu je otac otišao u Vetranijeve legije. A gdje je dječak ova majka?

-Nije kod kuće. Kad je Strazijev otac otišao u legionare, ona je pošla u posjet rođacima u Singidunum, a Strazija ostavila na brizi djedu Venturiju.

-Kad je otišla u Singidunum?

-Prije desetak dana. A već sutradan po njezinu odlasku Magnencijevi su legionari uhvatili Strazija na trgu.

-Hm... znači da ona i ne zna da je Strazije zarobljen.

-Ne zna. Ali ja sam rekao njegovu ocu, on je očajan.

-Jadni dječak. Onaj Magnencije ima zvjerski izgled, čovjeka podiđe jeza kad ga pogleda.

Plinije duboko uzdahne boreći se sa suzama.

-Neka mu veliki Jupiter pomogne! Bio mi je najbolji prijatelj... naj-naj-najbolji - zagrcna na kraju.

-Pa, što se toga tiče, malo će njemu Jupiter pomoći. Trebala bi mu nekakva opipljivija pomoć.

Mursijanski glasonoša naglo se okrene k njemu.

-Kako to misliš? - upita s trunkom nade u glasu.

Miron je neko vrijeme šutio. Pitao se kako bi se njih troje proveli da se nisu uspjeli išuljati iz šatora pokraj usnulih čuvara. Pokušao je pomoću svog vjernog "Cicerona" zaplašiti riđobradog vojskovođu, ali se ne bi moglo reći da je u tome uspio. Samo mu se u jednom trenutku učinilo da se Magnencije malo pokolebao u svome hvalisanju i tvrdnji da mu pomoć bogova nije potrebna. No svejedno je naredio da ih drže u zarobljeništvu ne mareći ni najmanje za "izaslanike bogova", kako su mu se oni predstavili. Ipak, ipak... Kad mu je Miron rekao da će ga sažeći munje nebeske i stići osveta

božice Ire, u silnikovu se glasu osjetio trun nespokojsva. Osim toga, riđobradi se nekoliko puta trgnuo kad je čuo "Ciceronov" glas iz Mironova džepa. On, naravno, nije znao odakle dopire taj glas, to je Miron vješto prikrio. Vjerojatno ga je pripisivao bogovima i možda ga je baš to zbunilo. Ali i uza sve to, zar bi bilo pametno da se približe njegovu šatoru, da dobrovoljno uđu u osinje gnijezdo? Ili bi možda bilo bolje da se sakriju u mišju rupu, da se pretvore u dim i maglu, u lastin rep? U Mironu su se borila dva osjećaja - strah od ponovnog susreta s Magnencijem i želja da učini dobro djelo i pomogne nepoznatom dječaku.

-Kako to misliš? - ponovi Plinije pitanje.

Miron je još malo razmišljao. Pa eto, taj Plinije, nikad ih prije nije vidio, a pomogao im je kad su ih ono pritijesnilo uza zid. I smještaj im je našao, a i hranu im je jutros donio. Bio je dobar dječak, pravi prijatelj. Istina, malo je previše ljubopitljiv, ali zar mu se to može zamjeriti? Pa takvi valjda moraju biti svi glasonoš. Miron ga pogleda, malčice mu se osmjehnu i reče polako:

-Pa, mislim... ne znam, zapravo... Kad bismo se nekako mogli prišuljati Magnencijevu logoru i izvući tvoga prijatelja...

-Zar da uđemo u njegov šator? - zgrane se Plinije.

-Nisam rekao da uđemo, bilo bi preopasno. Kad bismo se samo prišuljali u blizinu njegova šatora, a onda...

-Što onda? - Plinije je napeto očekivao što će Miron reći.

-Ne znam još. Moram se posavjetovati s Bakrenim, on je neustrašiv i lukav, a i glavom se dobro služi.

Mursijanski glasonoša, pun očekivanja, brzo prenese pogled na Bakrenog Petra. Ovaj je, međutim, i dalje spokojno mahao nogama kao da nije čuo njihov razgovor.

-Da pokušamo? - Plinijeve oči zasjaše.

-Nemoj se ljutiti, prijatelju, ali ti nikako ne bi mogao s nama - ohladi ga Miron. - Stalno se hvališ da ti je tata centurion u Vetranijevoj vojsci, a Magnenciju bi sin jednog protivničkog centurio na baš dobro došao. Morao bi to znati. Magnencije bi te sigurno zadržao kao taoca i... no, znaš već što se radi s taocima.

Dječak se snuždi, a Melita, koja je očito osluškivala razgovor, zapita:

-A ja?

-Ni ti ne bi trebala ići. To je posao za muškarce. Ipak ćemo te povesti, jer nas troje moramo biti zajedno. Bakreni i ja smislit ćemo neko lukavstvo i rasporediti zadatke na nas troje...

-Četvero - reče Bakreni Petar i prestade mahati nogama.

-Tko je četvrti? - pogleda ga Miron.

-"Ciceron". On je naš četvrti čovjek.

-Zar si već smislio plan? - zapita Miron, a onda se lupi dlanom po čelu. - Uh, baš sam blesav! Bravo, Bakreni! Čini mi se da mislimo na isto. Imam li pravo?

-Rekao bih da imaš.

-Glas bogova i to, ne?

-Da - potvrdi Bakreni Petar i pogleda Plinija. - Jesu li Magnencijeve legije još u onoj šumi kraj Murse?

-Uglavnom jesu. Samo su se jučer još malo približile Mursi.

-Koliko?

-Sasvim su uz gradske bedeme. Glavnina vojske raspoređena je na zapadnoj strani, nedaleko od amfiteatra u kojemu je Konstancije jučer uništio četiri Magnencijeve kohorte. Je li i Magnencijev šator u blizini amfiteatra?

-Jest. Razapeo ga je nedaleko od jednih ulaznih vrata.

-Ima li u blizini njegova šatora kakvo drvo?

-Ima nekoliko - reče Plinije nakon kraćeg razmišljanja. - To su većinom orahova stabla.

-Koliko je najbliže stablo daleko od šatora?

-Ne mogu točno reći, nisam obraćao pažnju na to jer me nije zanimalo. Jučer sam onuda švrljao ne bih li ugledao Strazija, pa sam vidio da uz njegov šator ima nekoliko stabala. Ratnici su tražili vode i ja sam im donosio kako bih usput mogao razgledati. A zašto misliš da je važno koliko je stablo udaljeno od šatora?

Bakreni Petar pravio se da nije čuo njegovo pitanje. A možda ga zaista i nije čuo. Okrenuo se Mironu.

-Mirone - zausti, ali ga ovaj preduhitri:

-Znam što ćeš pitati.

-Reci!

-Zanima te ima li u "Ciceronu" vrpce za snimanje. Ako mislimo na isto, to bi te moralo zanimati.

-Mislimo na isto. Pa, ima li?

-Dakle, nema. Ali u kaseti je vrpca na koju smo u nedjelju snimali pjesme s ploča. Beatlese, sjećaš se? Možemo izbrisati pjesme i snimiti nešto drugo.

Plinije ih je gledao zbunjeno, a i Melita, jer im od svega toga ništa nije bilo jasno. Antonija je u međuvremenu otišla u kuću da se pohvali novom frizurom na mureseški način.

Malo kasnije Miron prekine šutnju.

-Ima tu još jedan problem - reče brišući mrlju od blata na svojim hlačama.

-Koji?

-Mislim da bogovi imaju vrlo dubok glas. Tako sam ih uvijek zamišljao.

-Možda imaš pravo - prihvati Bakreni Petar - ali nešto ćemo već smisliti. Kad večeras legnemo, dogovorit ćemo se o pojedinostima.

-Moramo požuriti. Sutra bi moglo biti kasno.

-Naravno - pogleda ga Bakreni Petar značajno i dometne šaptom: - Nas obojica znamo da bi sutra bilo prekasno.

Plinije je gorio od znatiželje, ali nije zapitkivao. Samo je pogledavao čas jednog čas drugog.

Sunce je zašlo. Tama se neprimjetno uvukla u uske ulice Murselle. Melita se u predvečerje uvijek osjećala pomalo tužnom, a sada pogotovo. Stisnula se uz brata i šutjela.

Na istoku, negdje iznad Murse, isplovio je mjesec.

-Eno tvoga semafora - pokuša Miron oraspoložiti sestru.

Melita samo slegne ramenima i reče tiho:

-Još nema tate.

U kućama su se upalile svjetiljke. Plinijeva majka pojavi se na prozoru i pozove djecu na večeru.

TRINAESTO POGLAVLJE

NOĆ UOČI BITKE - PRIJETNJE BOGA VULKANA - BEATLESI U MAGNENCIJEVU TABORU - BIJEG DO IZNEMOGLOSTI - SPASONOSNI KRUG MAČEM

Pun mjesec obasjava zidine Murse. Sva su gradska vrata čvrsto zatvorena, a straže pojačane. Stražari s kopljem na ramenu ujednačenim koracima vrše ophodnju i budnim okom motre sve što se zbiva izvan gradskih bedema.

Mnogi su građani Murse izbjegli u okolna naselja da bi spasili glave. Oni koji su ostali u svojim domovima odavno su pogasili svjetiljke, ali je malo tko od njih spavao. Sa zebnjom su očekivali bitku i molili se Jupiteru da otupi oštrice mačeva Magnencijevih legionara.

Magnencijeve su legije, međutim, čvrsto stegle obruč oko grada. Najviše se vojske sleglo na zapadnoj strani. Riđobradi je osvajač bio bijesan što mu je Konstancije uništio najbolje kohorte u amfiteatru, koje su trebale biti njegova glavna jurišna grupa i u presudnom trenutku riješiti ishod bitke.

Očekivalo se samo da Magnencije izda zapovijed za napad. Takva je zapovijed mogla biti izdana u zoru ili u toku dana. Ne uspije li Magnencije zauzeti utvrđenu Mursu, njegovi će osvajački pohodi u Panoniji biti napokon zaustavljeni, a i netom stečena kruna mogla bi mu lako pasti s glave. Ali, na poraz on nije ni pomišljao. Ratnici su mu dobro naoružani i vični ratovanju, ogrezli u mnogim bitkama i spremni da za svoga vojskovođu biju boj do iznemoglosti.

Prije nepuna dva dana pod Mursu je sa silnom vojskom stigao car Konstancije. Imao je dva razloga za to. Jedan je bio u tome da oduzme krunu samozvanom caru Vetraniju, koji ju je uz pomoć vojske stavio na glavu, a drugi da se suprotstavi osvajaču Magnenciju. Prvi je zadatak već ispunio. I ne potežući oružje prisilio je starog Vetranija da prigine sijedu glavu i odrekne se krune i carskog naslova, stavljajući mu tako do znanja tko je u ovoj carevini car, a tko onaj koji cara mora slušati. Još je trebalo da izvrši i drugi zadatak zbog kojega je došao - da odbije Magnencijev napad i obrani Mursu.

Nepregledne legije pokrile su polja i šume oko Murse.

Dva je sata iza ponoći. Mjesec je prevalio polovicu svoda i sada se spušta prema zapadnom horizontu. Upravo je zašao za krupan oblak i obojio ga jakom krvavocrvenom svjetlošću. Čitavo je zapadno nebo usplamtjelo kao da je zahvaćeno požarom. Takvu su pojavu zaplašeni i praznovjerni Mursijanci tumačili kao nagovještaj velikog krvoprolića i s još se većim žarom bacili na molitve Jupiteru i svim onim drugim, sitnijim bogovima.

Magnencijev šator, razapet između nekoliko razgranatih krošanja nedaleko od amfiteatra, utonuo je u san. Ili se samo tako činilo? Riđobradi osvajač već se odavno spustio u postelju. Ali nije spavao. U glavi mu se vrzmaju svakojake misli, ali jedna je stalno prisutna i zasjenjuje sve ostale: sutra mora zauzeti Mursu! To će biti, mislio je, velik korak ka konačnom cilju - pokoravanju Panonije i preuzimanju krune cijelog Rimskog Carstva. Išlo mu je na ruku što je i car Konstancije došao u Mursu. Smaknuo je njegova brata Konstansa, a sutra će i njega, Konstancija, pa tako neće morati u Rim po krunu. Jednim će udarcem osvojiti neosvojivu Mursu i dokopati se krune velikog Rimskog Carstva.

S tim lijepim mislima napokon je usnuo.

U dubokoj tišini što je vladala nad logorom začuje se odjednom snažan glas, stravičan, nezemaljski. Kao da je dopirao s neba, iz zemlje, odasvud.

ČUJ ME I POČUJ DOBRO, MAGNENCIJE! POZNATA MI JE TVOJA NAMJERA DA NAPADNEŠ MURSU. A ZNAM I DA SI SE DRZNUO VRIJEĐATI MOGA SINA I MILJENIKA, PETRONIJA OD BAKRA. I JOŠ SI IMAO SMJELOSTI, CRVE ZEMALJSKI, NAZVATI GA POSVOJČETOM! NISI POVJEROVAO NJEGOVU PROROČANSTVU DA NEĆEŠ USPJETI SPALITI MURSU, A TO SE PROROČANSTVO, VIDIO SI I SAM, VRLO BRZO OBISTINILO. I JOŠ REČE DA ĆEŠ GA BACITI DIVLJIM ZVIJERIMA, DUŠO KUKAVNA! MOGA SINA I MILJENIKA MOGA I BOŽICE IRE, PETRONIJA OD BAKRA, TI SI HTIO BACITI DIVLJIM ZVIJERIMA, ZAR? PRIGNI GLAVU K ZEMLJI, JER SI UVRIJEDIO BOGOVE I ZASLUŽIO KAZNU NAJSTRAŠNIJU! I UMJESTO DA POSLUŠAŠ NJEGOV BOŽANSKI RIJEK, TI SI SE PRIKLONIO MIŠLJENJU BABETINE NEKAKVE I VRAČARE I ZAROBIO DIJETE, STRAZIJA

NEDUŽNOG, VJERUJUĆI DA ĆE TI RIJEČ VRAČARINA DONIJETI POBJEDU. TEŠKO SI ZGRIJEŠIO, MAGNENCIJE! PRIGNI GLAVU K ZEMLJI I MOLI SE BOGOVIMA, ZA KOJE REČE DA TI POMOĆ NJIHOVA POTREBNA NIJE! JER SVOJ BI GRIJEH PREVELIKI JOŠ OKAJATI MOGAO I ISKUPITI SE. SLUŠAJ ME DOBRO, MAGNENCIJE, ODMAH OSLOBODI NEDUŽNOG DJEČAKA STRAZIJAI PUSTI GA NEKA IDE KAMO ŽELI! JESI LI ME DOBRO ČUO, O, MAGNENCIJE!

Već kod prvih riječi Magnencije se trgnuo iza sna i naglo ustao. Otvorenih je usta stajao nasred šatora. S izrazom zaprepaštenja na licu slušao je strašne optužbe i još strašnije prijetnje, koje su se obrušavale na njega poput teških udaraca maljem.

Hitro razgrne zastor na šatoru i istrči van. Lijevom je podlakticom zaklonio oči bojeći se da će ugledati gnjevno lice boga Vulkana. U strahuje zastao okrenut zažarenom zapadnom nebu.

Za sobom je vukao zbunjenog i uplašenog Strazija.

Strašnije glas u međuvremenu nastavio:

OSTAVI DJEČAKA PRED ŠATOROM I POĐI NA POČINAK. ALI PRIJE TOGA NAREDI SVOJIM LEGIONARIMA DA NI PRST NE SMIJU STAVITI NA JADNOG DJEČAKA NITI NA PRIJATELJE NJEGOVE. NEKA IDU KAMO ŽELE. AKO IM UČINITE BILO ŠTO NAŽAO, NEBESKOM ĆU VATROM SAŽEĆI TVOJE LEGIJE, A U TVOJU ĆU BRADU PUSTITI LJUTI OGANJ, NAKON ČEGA ĆEŠ LUTATI SVIJETOM POPUT OLINJALA JARCA. REKAO SAM ŠTO SAM IMAO REĆI, A NA TEBI JE DA SE DRŽIŠ MOJIH ZAPOVIJEDI.

Magnencije se nije ni časa dvojio. Pustio je dječak ovu ruku i pogurao ga u leđa kao da od sebe tjera zloduha.

A ovamo, pod gustom orahovom krošnjom, čučao je Bakreni Petar i čekao pogodan trenutak da se približi Straziju i povede ga na dogovoreno mjesto, gdje ih je čekala Melita.

Siroti Strazije napravio je nekoliko nesigurnih koraka, očito ne mogavši povjerovati da je slobodan.

Silnik se, svejednako držeći podlakticu na očima, okrenuo i podigao zastor kako bi ušao u šator.

Tada sve pođe naopako.

Kad su prijetnje boga Vulkana bile izrečene, u prvi je mah nastala duboka tišina. A onda zatrešti kričava muzika električnih gitara, a čudni glasovi zaparaju noćnu tišinu:

Baby you can drive my car yes I'm gonna be a star baby you can drive my car and mybe I'll love you.

Ratnike koje nije probudio strašni glas boga Vulkana probudili su još strašniji zvuči električnih gitara.

Sada se sve počelo odvijati filmskom brzinom.

Magnencije je naglo zastao, munjevito se okrenuo od šatora i napravio nekoliko koraka, a zatim opet zastao i prijeteći podigao šake uvis, neprestano gledajući u krošnju iznad svoga šatora.

I Bakreni Petar u očaju pogleda u tom smjeru. On je dobro znao koga će tamo vidjeti - Mirona.

A znao je i u čemu je pogreška.

Miron i on su noćas na magnetofonsku vrpce snimili "poruku" boga Vulkana, izgovorenu, naravno, Mironovim glasom, ali su zaboravili izbrisati i ostali dio vrpce na koju su prije snimili popularnu pjesmu Beatlesa. Zato je došlo do te grozne zbrke "božanskih" riječi s rock'n'rollom.

Miron je bio gore, da. Visio je s drveta poput šišmiša, jer mu se noga uklještila između dviju grana. Mlatarao je rukama po zraku i savijao se, pokušavajući dohvatiti granu i osloboditi nogu. Iz njegovih je usta visio "Ciceron". Dječak ga je zubima čvrsto držao za kožnati remenčić.

Bakreni Petar uzvikne panično:

-Skači, Mirone! Bježi!

U isti je čas jurnuo ispod oraha, ščepao Strazija za ruku i povukao ga za sobom.

Miron se nekako otkvači s grane i poput zrele kruške bubne u travu ispod drveta. Odmah je skočio na noge i natisnuo se za Bakrenim Petrom i Strazijem. Dok je trčao, "Ciceron" mu je svom snagom davao ritam:

Beep beep beep beep yeh beep beep yeh!

-Ugasi ga, čovječe! - u trku se prodere Bakreni Petar.

Miron isključi "Cicerona" i strpa ga u džep.

Čitav je logor skočio na noge. Centurioni su oštro izdavali zapovijedi, vjerujući da je Magnencije naredio napad.

Kroz svu tu gužvu dječaci su brže od vihora jurili prema šumi. U metežu koji su izazvali Beatlesi dobili su nekoliko dragocjenih sekundi i sada su tu prednost nastojali što bolje iskoristiti.

Za njima se dalo u potjeru nekoliko legionara. Iza svojih su leđa čuli dahtanje i zveckanje njihove ratne opreme. Nisu, međutim, imali vremena da se okrenu i pogledaju, grabili su velikim koracima i pravim jelenskim skokovima uletjeli u šumu. Tu se Melita poput preplašene ovčice stisnula uz drvo. Čim ih je ugledala, odvojila se od stabla i potrčala za njima.

Progonitelji nisu posustajali. Bila su sedmorica-osmorica. Neki krivonogi ratnik, kojemu je ispod zaštitne maske virila crna razbarušena brada, bio je uporniji i brži od ostalih. Predvodio je grupu progonitelja trčeći nekoliko koraka ispred njih. Melita je ponešto zaostala, saplitala se o visoku šumsku travu i suho granje, pa su i dječaci morali usporiti.

Razmak između progonitelja i progonjenih počeo se smanjivati.

Da nevolja bude veća, i Miron je počeo zaostajati. Tek sada je u desnom gležnju počeo osjećati bolove. U trku pogleda niz nogu i vidje tamnu krvavu mrlju ispod koljena. Ta mu je noga bila zaglavljena između dviju grana u krošnji, a kako je o njoj visio cijelom težinom, ogulio je kožu na listu ispod koljena i ozlijedio gležanj.

Stisne zube i nastavi trčati. Ispred očiju su mu sijevali svjetlaci. Hramao je.

Progonitelji su im već bili sasvim blizu.

Ne, Miron više nije mogao izdržati. Poklecnuo je, a zatim sjeo u travu i u nemoćnom bijesu, plačući, počeo šakama udarati o zemlju.

- Bježite vas troje! - dreknuo je kroz plač.

Dječaci su zastali i vratili se nekoliko koraka da mu pomognu. Odmah su vidjeli da u tome neće uspjeti.

U tom je trenutku i Melita, vidjevši što se dogodilo s Mironom, a osjećajući da su joj progonitelji odmah iza leđa, jednostavno uvukla ramena, zatreptala, zaplakala i - stala.

Onaj krivonogi bradonja koji je predvodio potjeru u trku ju je zgrabio za ruku i povukao za sobom, više je noseći nego vukući, te zasoptan dotrčao do Mirona pa ščepao i njega.

Tu su već bili i ostali, sve krupne ljudine i svaki pod sjajnim oklopom s vizirom duboko navučenim na oči.

Predvodnik ispusti Mirona i Melitu, zagleda se na trenutak u Mironovu ozlijeđenu nogu, pa strelovito izvuče mač i prisloni ga na dječak ove grudi. Miron zajauče misleći da je s njim svršeno. No ratnik je mačem samo dotaknuo njegove grudi, a odmah potom prisloni oštricu na grudi Bakrenog Petra i Strazija. Zatim je i Melitu, premrlu od straha, ovlaš dotaknuo mačem.

Ostali progonitelji također isukaše kratke mačeve i ustremiše se na djecu. Ispod oklopa čulo se njihovo šumno disanje, ljutiti povici i prijetnje.

Onaj koji je prvi stigao okrene se prema svojim drugovima i nešto im reče. "Ciceron" nije bio uključen, pa ga djeca nisu razumjela. Progonitelji nezadovoljno zagundāše, očito se ne slažući s onim što im je rekao predvodnik. Opkolili su bjegunce. Svaki se čas činilo da će dati oduška svome bijesu. Predvodnik hitro oko bjegunaca mačem opcrta krug i poče nešto žustro objašnjavati nasrtljivcima. Miron shvati da im želi reći da ih je on zarobio i da bjegunci pripadaju samo njemu, te da će ih on, samo on, privesti i izručiti Magnenciju.

ČETRNAESTO POGLAVLJE

PREGOVORI O SUDBINI ZAROBLJENIKA - NE MOŽE SE
POBJEĆI - MELITA POČINJE DUBOKO DISATI - LEGIONAR
PODIŽE MASKU S LICA

Krivotvorni legionar uspio je uvjeriti ostale progonitelje u ono što im je govorio. Nevoljko su spremili mačeve i ostali stajati u polukrugu oko zarobljenika.

Melita se sada držala prilično hrabro, ako se hrabrošću može nazvati to što nije plakala. Samo je širom otvorenih očiju promatrala što se događa oko nje. Legionar je primi za ruku i povede u logor, prema Magnencijevu šatoru, ne obazirući se više na dječake. Zaključio je daje oni neće napustiti i pobjeći bez nje. Imao je pravo. Dječaci su ih slijedili i ne pomišljajući više na bijeg. Ostali su legionari išli za njima, presijecajući im za svaki slučaj odstupnicu.

Magnencije je još stajao pred svojim šatorom. Kad ugleda male zarobljenike, gnjev ga ponovno obuze, oči mu ljutito sijevnuše. Žustro pođe prema djeci. Činilo se da će ih golim rukama zgromiti.

Legionar koji je vodio Melitu stavi desnu šaku na prsa i spusti se na jedno koljeno, postavivši se tako između zarobljenika i njegova riđobradog veličanstva. Isto učiniše i ostali legionari. Miron pomisli da će biti bolje učini li i on tako, pa hitro klekne na oba koljena. Pritom je u klečeći položaj povukao Bakrenog Petra i Melitu. Siroti Strazije već je klečao i čelom dodirivao zemlju.

Legionar je nešto pokušavao objasniti caru. U razgovor se umiješao i ostali progonitelji. Magnencije je žustrim koracima šetao ispred njih, nešto ljuti to govorio, podizao ruke k nebu i sve se činilo da želi dozvati munje i gromove da spale ovu uplašenu djevojčicu i tri bespomoćna dječaka.

Postajalo je jasno da bi se ova noćna pustolovina mogla vrlo brzo završiti. I vrlo, vrlo žalosno... Miron se nije usudio uključiti "Cicerona". Bojao se, da bi njegov glas izazvao još veći bijes strašnog cara, a sada, kad je njihovo "božansko podrijetlo" palo na ništicu, s "Ciceronom" i tako ne bi mogao ništa postići. No on je od "Cicerona" ponešto i naučio latinski. Razabirao je o čemu se ovdje

govori. Bilo je očito da Magnencije želi da ih se odmah kazni i da legionari jedva čekaju da izvrše kaznu. Onaj krivonogi bradonja je, međutim, dokazivao da po ratnim običajima samo on ima pravo na zarobljenike, jer ih je svojim mačem zarobio i svojim će im mačem suditi. Molio je da se kazna ne izvrši odmah, nego popodne.

Činilo se da će legionar izgubiti ovu bitku riječima. U jednom trenutku ustade i vrh mača okrene prema sebi, kao da će se probosti. Magnencije mu hitro odmakne mač s grudi, na što ga legionar zabode u zemlju. Magnencije nešto uzviknu, priđe maču, izvuče ga iz zemlje i predade, njegovu vlasniku. Nakon toga ovaj ponizno klekne i sagne glavu, dodirujući čelom Magnencijeve sandale.

Sve nešto vičući, car pograbi Strazija za rame. Legionar skoči i uhvati dječaka za drugo rame. Opet je nastalo žučno objašnjavanje. Car je dizao ruke k nebu i pokazivao znamen na dječak ovu licu. Napokon bijesno odmahne rukom i uđe u šator.

Legionari ščepaše djecu i grubo ih povukoše za sobom. Prema Straziju su se odnosili malo čovječnije. Miron pomisli da je to zato što njega moraju čuvati "do pobjede", kako je rekla ona vračara. A njih, njih ne moraju čuvati...

Dovedoše ih do velikih kaveza s gustim rešetkama. U većini su bili lavovi. Životinje su, razdražene što su probuđene u nevrjeme, prijeteći režale, zijevale i pokušavale progurati šape između rešetaka.

Djecu uguraše u jedan prazan kavez. Krivonogi je legionar zaključao vrata i sjeo uz obližnje drvo. Ostali su još neko vrijeme stajali u blizini, a zatim se povukoše.

U logoru je opet zavladała tišina. Čulo se samo potmulo režanje lavova i poneka riječ izgovorena u snu.

-Ja sam svemu kriva - šmrcne Melita. - Da sam mogla brže trčati... ali nisam mogla, eto. Odjednom mi se učinilo daje onaj ratnik iza mojih leđa i da će me ščepati i onda su mi se nekako ukočila koljena...

Položi glavu na koljena i zaplače.

-Nisi ti kriva, seko - počne je tješiti Miron. - I da nisi zastala, svakako bi nas uhvatili, pa vidjela si da ni ja nisam mogao dalje. Možda su se Bakreni i Strazije mogli spasiti da su nastavili trčati...

-Ne govorite koješta - umiješa se Bakreni Petar. - Melita nije kriva što ne može brže trčati, a ti nisi namjerno zaglavio nogu i ozlijedio gležanj. Nitko tu nije kriv. Jednostavno nismo imali sreće.

Govorili su tiho i legionar ih nije mogao čuti. A ako je i čuo, nije se obazirao na njihov razgovor jer nije mogao ništa razumjeti.

Ni Strazije ih nije razumio. Skupio se u jednom kutu i šutio.

Miron uključi "Cicerona" i prošapće:

-Ti se zoveš Strazije, ne?

Dječak potvrdno klimne glavom.

-Mi dolazimo od tvoga prijatelja Plinija. Sve nam je ispričao o tebi. Tvoj djed Venturije živ je i zdrav. Majka ti se još nije vratila iz Singidunuma. Htjeli smo te osloboditi, ali, kao što vidiš, nije ispalo kako treba.

Dječak ga je gledao nekoliko trenutaka. Mladež u obliku koplja na njegovu licu i pri mjesečini jasno se isticao.

-Zašto govoriš dvostruko? - zapita.

-Da bi nas ti mogao razumjeti i da bismo mi mogli razumjeti tebe. Ne govorimo istim jezikom, znaš.

-Ne znam - reče dječak i uzdahne. - Hvala vam što ste mi htjeli pomoći i što ste donijeli vijesti. Jupiter sve vidi i pomaže onima kojima je njegova pomoć potrebna.

-Misliš? - pogleda ga Miron.

-Da, jer je njegova milost prevelika. On sve vidi i pruža svoju milostivu ruku na pomoć onima koji je zaslužuju.

I ovaj govori kao i njegov prijatelj, pomisli Miron i reče:

-Ti si dobar dječak, Strazije, ali nemoj biti budalast. Govoriš gluposti. Noćas nam je bila potrebna njegova pomoć, a on nije ni prstom maknuo da nam pomogne.

-Još ima vremena za to, možda će nam pomoći - šapne Strazije. - Sigurno će nam pomoći... ako smo zaslužili.

-Pusti ti to! Bilo bi bolje da onaj tamo kraj drveta zaspi, onda bismo se pokušali iskobeljati iz ove krletke i sami sebi nekako pomoći.

-Ne polaži mnogo nade u to - primijeti Bakreni Petar. - Zar ne vidiš da su vrata zaključana s vanjske strane i da nikako ne možeš provući ruku kroz rešetke da ih otvoriš.

-Pa što ćemo onda? Imaš li kakvu ideju?

-Nemam - zatrese glavom Bakreni Petar. - Jedino...

-Jedino - što?

Bakreni Petar odmahne rukom.

-Ništa - reče.

-Reci što si mislio - navaljivao je Miron.

-Mislio sam da ti počneš vikati da te boli noga. Valjda bi onaj ispod drveta došao i otvorio vrata. Ja bih skočio kroz otvor i srušio ga, vi biste odmah izjurili, ja bih zatim potrčao za vama... ali to ništa ne vrijedi.

-Vrijedi, Bakreni! To zaista ne bi bilo loše. Zašto misliš da ne vrijedi?

-Zato što ti ne možeš trčati. Onaj bi nas stigao u nekoliko koraka.

-Možda bih mogao, ne znaš ti još mene. Sada me manje boli. Gležanj više ne otiče, samo me malo peče na mjestu gdje je koža oguljena. Hajde, Bakreni, učinimo tako! Da počnem vikati?

-Nemoj.

-Ali zašto? Nešto moramo poduzeti.

Bakreni Petar zagledao se u Melitu. Širila je nosnice i udisala punim plućima. Istovremeno je ostalima davala znak da šute, kao da joj njihov razgovor ometa duboko disanje.

-Seko, je li ti loše? - upita Miron zabrinuto.

-Nije - odgovori djevojčica, a zatim, veoma uzbuđena, povuče brata za ruku. - Mirone, diši duboko!

-Zašto?

-Samo diši, nemoj sada zapitkivati!

-Dišem, pa što? - reče Miron šumno uvlačeći zrak u pluća.

-Zar ništa ne osjećaš?

-Ne, ništa.

-A ti, Bakreni?

-Ni ja - zaniječe Bakreni Petar gutajući zrak dubokim udisajima.

-Dišite još dublje!

-Disali su još dublje.

-Vrti mi se u glavi - reče Miron. - Ništa ne osjećam.

-Bakreni?

-Pa... nekakav slabi vonj konjskog izmeta, čini mi se... ali nisam siguran.

-Makar šta, kakav konjski izmet! Dišite dublje, ljudi, morate osjetiti!

I Strazije je svojski disao. Odjednom reče:

-To je dim, kao da nešto gori... i miris kamilice, ali to ne može biti.

-Zašto ne može biti?-gotovo se ljutne Melita.

-Zato što je sada jesen. Kamilica je davno ocvala.

-Kakva jesen, čovječe, što je tebi! -pogleda ga Miron zabezeknuto. - Sada je ljeto! Prije mjesec dana završila je školska godina.

-Sad je jesen, to znam vrlo dobro - bio je uporan Strazije. - Početak jeseni, za nekoliko dana bit će moj rođendan. Samo ne znam otkud u ovo vrijeme miris kamilice.

-Mirone - zagrcne se Melita - tu negdje mora biti tata!

Mironu je bilo žao sestre. Ona, očito, ima neka priviđenja, mislio je. Ne, on je nije htio razočarati, pa reče:

-Da, da, možda je zaista tu negdje.

-Zar nisam rekla da će on danas doći! - govorila je Melita ushićeno.

- Zar nisam rekla, a?

-Rekla si, znam. Ali smiri se, molim te! Sigurno će doći.

-Ma on je tu, kažem ti! Osjećam da je tu!

-Da, da - mrmljao je Miron - ali sada šuti! Bakreni i ja moramo smisliti kako ćemo se izvući odavde.

-Pssst... - upozori ih Bakreni Petar stavljajući prst na usta. - Onaj dolazi k nama, sigurno nas je čuo.

Legionar je polako prilazio kavezu s djecom, ogledavajući se okolo kao da provjerava spavaju li svi u logoru.

-Sad će nas on, Mirone... - tiho zacvili Melita.

-Slušajte me dobro - brzo je šaptao Bakreni Petar. - Čim otvori vrata, ja ću se baciti na njega. Vas troje iskočite i bježite koliko vas noge nose... nemojte se osvrutati na mene... Važno je da se dohvatite šume... a onda u Mursellu...

-A ti, Bakreni, što će biti s tobom? - zašmrcne Melita.

-Ne brinite se, ja ću vas stići. Ako vas ipak ne stignem, čekajte me u kući starog Venturija. Jeste li čuli? Ti se, Mirone, nemoj junačiti i pokušavati nešto, u napuštenoj kući ćemo...

Ušutio je. Bradati je legionar prišao kavezu. Izvukao je mač iz korica, sječivo je bljesnulo na mjesečini. Malo je postajao pred vratima, a zatim ih počeo otvarati. Uvukao je glavu i ramena i tako zagradio cijeli otvor. Nije bilo nikakve mogućnosti da Bakreni Petar učini ono što je namjeravao.

Legionar je užagrenim očima promatrao djecu kroz proreze na metalnoj maski. Zatim lagano podigne masku s lica...

Miron, Melita i Bakreni Petar tiho kriknuše.

PETNAESTO POGLAVLJE

KAD JE LEGIONAR PODIGAO MASKU S LICA...- POVRATNI VREMENSKI STROJ JE IZGUBLJEN - RUPA U VREMENU - PLAN SE MORA MIJENJATI

Ispod metalne maske - koje li radosti i iznenađenja! - pojavi se lice profesora Leopolda.

Miron, Melita i Bakreni Petar nisu mogli povjerovati u to. Pomislili su da pred sobom vide sablast.

Ali sumnje nije moglo biti. Brada je bila tu. I dobroćudni osmijeh i lice profesora Leopolda.

Pohrliše k njemu.

-Tata, čovječe, pa zar si to ti! - govorio je Miron gušeći se od radosti i uzbuđenja. - Zar si to doista ti?

-Jesam, ali budi miran - oštro prošapće profesor Leopold i pokuša blago odgurnuti Melitu koja se objesila o njegov vrat kao priljepak. - Nipošto ne smijete pokazati da me poznajete!

-Tata, tata - ponavljala je Melita šaptom dok su joj se suze radosnice caklile u očima. - Osjećala sam da ćeš doći po nas. Ipak, ne mogu vjerovati da te sad gledam. Kako si samo nabavio taj grozni oklop, kacigu i mač?

-Mlatnuo sam stražara nekim komadom drveta i uspavao ga na dulje vrijeme. Posudio sam njegovu opremu. Morao sam je navući preko odijela, ali dobro, što možemo, barem sam čestito utegnulo trbuh. Tako sam se uvukao među legionare.

-Oh, da sam to mogao vidjeti! - reče Miron.

-Što da si mogao vidjeti?

-Kad si klepnuo stražara.

-Znaš da ja ne volim fizičke obračune, ali ovaj put nisam imao izbora. A sad me dobro slušajte! U kabinetu na mom radnom stolu bio je jedan sjajan i duguljast predmet u obliku kutije, sličan džepnom digitronu...

-Bio je tamo! - upade Melita.

-Jeste li ga ponijeli sa sobom?

-Jesmo.

-Onda je sve u redu - odahne profesor Leopold.

-Nije u redu - snuždeno reče Melita prekapajući po džepovima svoje haljine.

-Zašto nije?

-Izgubila sam ga. Sigurno znam da sam ga spremila u džep i... poslije više ne znam... valjda mi je negdje ispao...

-Melita - uzbuđeno je govorio profesor Leopold - dobro promisli gdje si ga mogla izgubiti. To je veoma važno, jer taj je predmet povratni vremenski stroj.

Uzalud je Melita prekapala po svojoj odjeći, uzalud su Miron i Bakreni Petar izokretali džepove i povadili sve iz njih. Uređaj do kojega je profesoru Leopoldu toliko stalo nije bio ni kod koga od njih.

Profesora Leopolda obuzeo je očaj. Djeca ga nikad nisu vidjela tako jadna i bespomoćna.

-Onda moramo mijenjati plan - reče utučeno, spuštajući masku na lice. - Ali stroj moramo pronaći pošto-poto.

-Kakav je bio tvoj plan, tata? - tiho zapita Miron.

Objasnit ću vam kasnije. Sada više nema potrebe da budemo ovdje - moramo bježati i potražiti taj uređaj. Danas točno u sedamnaest sat i moramo s tim uređajem biti pod onim orahom kod kojega ste se... iskrcali. To je onaj orah, zar ne? - pokaže rukom.

-Da. Kako znaš?

-I ja sam tamo stigao. Sada polako izađite! I dobro razmislite o svakom koraku, pokušajte se sjetiti kuda ste prošli i gdje ste se zadržavali od trenutka kad ste se udaljili od oraha.

-Dobro, tata.

U blizini nije bilo nikoga. Tek tamo dalje, uz mursijanske zidine, nazirali su se metalni oklopi usnulih Magnencijevih legionara. I lavovi su polijegali u kavezima i umirili se. Profesor Leopold odmakne se od vrata i propusti djecu.

Strazije nije mnogo razumio od onoga što je čuo. Slijedio ih je i ništa nije zapitkivao.

Šuljali su se kroz logor držeći se sjenovitih mjesta. Vojnici su posvuda ostavili tragove svoje prisutnosti - izgaženu travu i grmlje, poneki slomljeni mač ili koplje, odbačenu kacigu ili istrgnutu perjanicu. Ali svi su spavali, to je sada bilo najvažnije. U ovaj posljednji sat pred zoru uhvatio ih je najslađi san.

Odahnuli su kad su se dokopali šume. Sjeli su na izvaljeno stablo. Tek tada profesor Leopold čvrsto zagri Melitu i Mirona, a potom stavi ruku na rame Bakrenom Petru.

Dok je Miron držao glavu naslonjenu na očeve grudi, čuo je kako teško diše i kako mu srce lupa. To je čula i Melita. Obuze je neka toplina kad je čula to dobro tatino srce kako uzbuđeno šuška pod oklopom.

-Tata - reče - svuci tu limariju sa sebe i baci mač! Žmarci me prolaze kad te gledam u tome i sve se nekako bojim da ćeš opet početi trčati za nama.

-Imaš pravo - osmjehne se profesor Leopold i gurne mač u grmlje. - Mač ću ostaviti ovdje, a opremu ću ponijeti sa sobom. Danas će nam još trebati.

Skinuo je oklop i poslagao dijelove jedan na drugi, a zatim ih stegnuo konopčićem koji je Miron pronašao u svojim nepresušnim džepovima. Svežanj je bio prilično težak, pa profesor Leopold ipak odustade od namjere da ga vuče sa sobom. Spremio ga je u grmlje pokraj mača.

Ponovno je sjeo i iz džepa izvukao naočale i vrećicu sa suhim cvijetom kamilice. Pripalio je lulu i povukao nekoliko dimova zaredom. Sada je to bio opet stari tata Leo. Šutke je sjedio i duboko razmišljao. Upravo takvog su ga djeca voljela vidjeti.

-Tata, jesi li pušio dok si nas čuvao u onom kavezu? - zapita Melita.

-Jesam. Ali bilo je to prilično slabo pušenje. Kad god sam htio povući dim, morao sam micati masku s lica i paziti da me ne vide s lulom. Ovdje nitko ne puši i odmah bih postao sumnjiv. Zašto to pitaš?

-Zato što sam osjetila miris kamilice i znala sam da si tu negdje. Kako znaš da ovdje nitko ne puši? Zar je u vojsci zabranjeno pušenje?

-Nije zabranjeno, ali oni još ne poznaju duhan. On će tek 1519. godine biti prenesen u Europu, dakle za 1168 godina računajući od danas. No, dobro, to sada nije važno. Vodite me točno putem kojim ste prošli i dobro gledajte pred sebe!

-Nema tu nikakva puta - reče Miron. - Išli smo kroz šumu i izbili na cestu.

-U redu, pokušajte se sjetiti kuda ste prošli, gdje ste se zadržavali u šumi, kako bismo ta mjesta mogli pretražiti.

-Najprije smo bili u šatoru - počela se Melita odmah prisjećati. - Čuvali su nas legionari jer im je tako naredio Magnencije. Nisu nas dobro čuvali i mi smo pobjegli.

-Sada taj šator više nije tamo - primijeti Bakreni Petar. - Magnencije se još više približio gradskim zidinama.

-Znam. Htjela sam samo reći da mi u šatoru, a ni prije toga, nije ispao onaj... kako se ono zove... što je sličan digitronu. U to sam sigurna, jer sam osjetila da me žuljao u džepu dok smo ležali u kolibi.

-Možda si ga izvadila iz džepa kad te žuljao, sjeti se! - reče profesor Leopold.

-Nisam.

Pošli su dalje. Teško se bilo sjetiti jesu li prošli ovuda ili onuda, kraj ovog ili onog stabla. Bila je noć kad su ovuda prolazili, a i sada je noć.

Bakreni Petar približi se profesoru Leopoldu i upita:

-Maloprije, kad smo vam rekli da smo izgubili povratni vremenski stroj, rekli ste da morate promijeniti plan. Kakav ste imali plan?

-Dakle, ovako - započe profesor Leopold. - Reći ću vam ukratko. Ja sam konstruirao vremenski stroj kojim se može putovati velikom brzinom. Takvo što znanost još ne poznaje i ne priznaje, hm... no, dobro, neka im bude. Ja, međutim, imam završen stroj u svom kabinetu. Vi ste sasvim slučajno učinili sve što je trebalo da ga pokrenete. Stali ste na lansirnu rampu, pritisnuli odgovarajuće dugme i tako odabrali vrijeme u koje želite stići...

-Ma što ne kažeš! - upade Miron. - Nismo mi željeli nikamo stići niti smo što odabirali. Došli smo u tvoj kabinet po šah, malo smo zavirili u onu prostoriju, ja sam stao na svjetlucavo postolje, iako su me Melita i Bakreni Petar pozivali da izađemo... eto, tako se to dogodilo. Sve je ispalo sasvim slučajno.

-Znam da je ispalo slučajno. Isto ste tako slučajno uzeli i povratni vremenski stroj...

-Ja sam ga uzela s tvog radnog stola - pokajnički reče Melita.

-Sada više nije važno tko ga je uzeo. Da ga vi niste ponijeli, ponio bih ga ja kad sam pošao po vas. Zlo je u tome što ga više nemamo

kod sebe, a on nam je neophodan za povratak. Izrada povratnog stroja dugotrajan je posao, a ja sam žurio po vas pa nisam imao vremena da izrađujem drugi. Računao sam da je ovaj sigurno kod vas.

-Zašto je tako neophodan?

-Suviše je složeno da bih vam sada mogao objasniti. Kad se istovremeno u pogon stavi taj mali uređaj i prihvatna rampa u mom kabinetu, između njih se uspostavlja energetska veza, kao nekakav most kroz prostor i vrijeme...

-Nije mi jasno, tata - reče Melita - nemoj se truditi! Objasni ti nama običnim riječima kako smo mi to putovali i kamo smo zapravo stigli!

-Putovali ste nezamislivo velikom brzinom, kao energetska snop. Napravili ste rupu u vremenu.

-Dobro, tata. Kamo smo stigli?

-Tamo odakle ste i pošli. Na isto mjesto što se prostora tiče, ali u drugom vremenu. Obišli ste svemirsko prostranstvo i stigli...

-Ma čekaj, tata - opet ga prekide Melita. - Govoriš da smo stigli na mjesto s kojega smo pošli.

-Otkud sad to? Mi smo stigli u nekakav orahov šumarak, a pošli smo iz tvoga kabineta u mureseškom Institutu, ako se ne varam.

-Naravno da se ne varaš. Evo, ovako. Institut je izgrađen 1961. godine i sada će dobiti moje ime, znate li to?

-Znamo, pisalo je u novinama - reče Miron - a i ti si o tome pričao barem desetak puta.

-Zar sam pričao? I zar je pisalo u novinama? Uistinu?

-Pisalo je, znaš ti to vrlo dobro. Hajde, nastavi, molim te!

-Dakle, na mjestu na kojemu je 1961. godine izgrađen Institut, koji će ubuduće nositi moje ime, mnogo, mnogo ranije, prije oko šesnaest stoljeća, rastao je orah pod kojim smo se iskricali.

-Oh! - uzdahne Melita.

-Vi ste kroz onu rupu u vremenu stigli upravo pod to stablo, u 351. godinu, baš uoči velike bitke za Mursu između Magnencija i Konstancija. Mursa je staro ime za Muresek. Sreća je što je u mom kabinetu kompjutor točno zabilježio u koje ste vrijeme otputovali i kojom brzinom, tako da sam odmah mogao poći za vama. Možete li pratiti moje izlaganje?

-Savršeno - reče Melita i slegne ramenima.

-Samo ti govori, tata - potakne ga Miron.

-Dobro. To je sjajan stroj, genijalan! Dokazat ću svijetu ono u što se danas usuđuju vjerovati samo oni najsmjeliji znanstvenici... no, nećemo sada o tome. Danas u sedamnaest sati moramo biti pod onim orahom. U sedamnaest sati, zapamtite! Tako sam programirao kad sam pošao po vas i tu se više ništa ne može mijenjati. Mama čeka u kabinetu da u to vrijeme uspostavi energetski most i aktivira prihvatnu rampu...

-Mama? Zar ona? - zasmijulji se Melita. - Joj, narode, mama i energetski most!

-Bez upadica, Melita! - ukori je tata Leo. - Ja sam joj objasnio što treba činiti. Dakle, možemo se vratiti samo ako se s povratnim vremenskim strojem u točno određeno vrijeme zateknemo na istom mjestu na koje smo stigli. Moj prvobitni plan bio je da vas zadržim u Magnencijevu logoru u blizini oraha, kako bismo mu se danas u sedamnaest sati mogli primaknuti i tako se postaviti u polje energetskog djelovanja. Bilo bi sumnjivo kad bismo se do sedamnaest sati šetkali okolo, pogotovo vi u toj za njih smiješnoj odjeći, ali ako bih vas držao kao zarobljenike, mislio sam... eto, da je stroj kod vas, tako bismo učinili. Ali sada se plan mijenja, moramo tražiti stroj. Ako ga ne nađemo i u sedamnaest sati ne budemo s njim pod orahom, onda...

-Onda se više nikada nećemo moći vratiti - reče Bakreni Petar tiho.

Profesor Leopold je nekoliko trenutaka šutio, a zatim potvrdi:

-Da. U tom bismo slučaju zauvijek ostali u ovom vremenu. Mnoge bi se stvari temeljito zamrsile, poljuljao bi se sustav dimenzija i njihovi relativni odnosi...

-Oh, tata, a zašto si onoliko jurio za nama? - svrne Melita tatino razmišljanje u neki razumljiviji okvir.

-Kad sam čuo "Ciceronov" glas, znao sam da ste vi zakuhali svu tu kašu i da ste negdje u blizini. Uzgred, ovaj dječak s vama je Strazije kojega ste pošli osloboditi, je li tako?

-Jest - potvrdi Miron. - Nije pravo da zbog mladeža nastrada. Htjeli smo nadmudriti Magnencija, ali smo pogriješili što vrpcu nismo izbrisali do kraja. Zbog toga je sve pošlo naopako. Mislim da smo postupili ispravno kad smo mu pokušali priteći u pomoć.

-Sasvim ispravno, sine - pomiluje profesor Leopold Mirona po kosi.
- Upravo je sretna okolnost što ste ga pošli tražiti u vrijeme kad sam se i ja zatekao tamo. U protivnom, tko zna bih li vas našao. Čim sam čuo Beatlese, znao sam da vam je zamisao propala, a kada sam ugledao Mirona u onom neslavnom položaju na grani, poput bezrepog zamorca...

-Pa, tata, nemoj baš tako - pobuni se Miron.

-Dakle - nastavi profesor Leopold malo se osmjehnuvši Mironu - kad sam ugledao Mirona na grani, protrnuo sam i uplašio se kao nikada prije. A onda je on na povik Bakrenog Petra skočio s grane i potrčao. Tada sam i ja pojurio za vama, znajući da vas pošto-poto moram prvi stići i zarobiti. Dobro je što sam na Sanonu izliječio svoju kostobolju, pa mogu trčati kao ptica...

-Tata - upozori ga Miron - ptice nisu osobiti trkači.

-Pa, dobro, ali nojevi, na primjer, brzo trče, no to sada nije važno, bitno je da sam trčao poput vjetra...

-Miron se malo nakašlje.

-Htio si opet nešto primijetiti - pogleda ga profesor Leopold.

-Nisam, oprost, samo ti nastavi!

-Trčao sam poput antilope kako bih vas prvi stigao i zarobio, jer po rimskim ratnim običajima, onaj tko zarobi neprijatelja može raspolagati njegovim životom, pretvoriti ga u roba ili činiti s njim što mu drago. Ni car mu to pravo ne može osporiti.

-Onda hvala što si nas zarobio - reče Miron. - A drugi razlog?

-Ipak sam imao muke dok sam u to uvjerio ostale progonitelje, a pogotovo Magnencija.

-Zar ne bi bilo bolje da si nas pustio da pobjegnemo?

-Nipošto. Bilo je više razloga što sam za vama jurio i zarobio vas. Jedan je od njih i taj što sam vidio da ti ne možeš umaknuti zbog ozlijeđene noge. Oni bi vas legionari stigli i zarobili, a kao što si vidio, nisu bili prijateljski raspoloženi prema vama. To su sve grubi ratnici, željni vojničke slave i spremni da se na bilo koji način dodvore Magnenciju. Da su vas oni zarobili, nikako vas više ne bih mogao iščupati iz njihovih ruku. Magnencije je, iako zna da kao moji zarobljenici pripadate meni, zahtijevao da vas troje odmah bacim lavovima. Na kraju je svaki malo popustio - on se složio da pripadate

meni, a ja sam pristao da vas danas o zalasku sunca bacim lavovima...

-Lijepo, tata! - pogleda ga Melita iznenađeno. - Pristao si da svoju rođenu djecu... ljudi, tko bi to rekao!

-Čekaj malo i slušaj što govorim! Znao sam da će sunce danas zaći poslije sedamnaest sati. Ja bih vas nešto prije sedamnaest sati poveo k lavljim kavezima, pazeći da točno u sedamnaest budemo u neposrednoj blizini oraha. Tada bih aktivirao stroj i nestali bismo pred njihovim očima. Taj sam plan smislio dok sam razgovarao s Magnencijem. Nije odmah pristao, ali kad sam zaprijetio da ću se probosti ako mi ne dopusti da vas kao svoje zarobljenike držim do zalaska sunca, nerado se složio. Ipak je htio da mu predam Strazija, ponudio mi je u zamjenu mjesto centuriona, ali ja nisam htio popustiti. Eto, zato sam vas baš ja morao zarobiti.

U početku, dok nisam primijetio da ti hramlješ, uplašio sam se da ćete mi umaknuti i sakriti se. To bi bilo vrlo nezgodno, jer tko zna bih li vas pronašao do sedamnaest sati. Osim toga, rekao sam već, zarobim li vas, moći ćemo s debelim razlogom ostati u blizini oraha. Tada još nisam znao da ste izgubili uređaj. Ako se ne varam, danas poslijepodne doći će do teške bitke pod zidinama Murse. Ako i pronađemo stroj, ipak će se kroz svu tu gužvu biti teško probiti do oraha.

Svitalo je.

Profesor Leopold reče s tugom u glasu:

-Danas će pod Mursom poginuti ili se utopiti u rijeci više od pedeset tisuća ljudi.

-Tata - reče Miron približivši se ocu - zar ne bismo to nekako mogli spriječiti? Da upozorimo Magnencija ili Konstancija...

-Mi ne možemo utjecati na tok događaja i bilo što popraviti - uzdahne profesor Leopold. - Možemo samo promatrati i plakati nad ljudskom pohlepom i bolesnim slavoљjubљem.

-Zašto ne možemo utjecati?

-Zato što nismo iz ovog vremena. Ono što će se ovih dana dogoditi već se zapravo dogodilo i dogodit će se upravo onako kako se dogodilo.

Na ovu igru riječima o prošlim i budućim događajima Miron samo slegne ramenima.

ŠESNAESTO POGLAVLJE

PROFESOR LEOPOLD JE VEOMA ZABRINUT - VRIJEME NEZAUSTAVLJIVO PROLAZI

Bakreni Petar zastane i pokaže rukom na lijevu stranu.

-Tamo je koliba u kojoj smo zanoćili prve noći, nakon bijega iz Magnencijeva tabora - reče. - Možda je stvar koju tražimo ispala iz Melitina džepa baš u njoj.

Koliba je još stajala tu, naslonjena na stablo i ponešto nakrivljena. Ostavljala je dosta tužan dojam, kao što ga ostavlja svaki napušteni dom. Lišće na granama pobodenim u zemlju sparušilo se i uvenulo.

Miron je pretraživao unutrašnjost kolibe, a Melita i Bakreni Petar prostor oko nje. I Strazije se želio uključiti u potragu, ali nije znao što bi tražio. Profesor Leopold ukratko mu objasni kako izgleda stroj i dječak s mladežom sada se tako temeljito bacio na posao da je počeo razgrtati travu i suho lišće u krugu od dvadesetak koraka oko kolibe. Pronašao je samo rog divljeg jarca i zahrđali šiljak koplja. Bilo je to sve što se tu moglo naći.

-Tata, što bi ovo moglo biti? - čuo se Mironov glas iz kolibe, a odmah potom: - Ma, nije ništa, ne morate dolaziti.

No ostali su se već okupili na ulazu i vidjeli Mirona kako rupčićem briše ruku. Prošle je noći neka šumska životinja zaposjela kolibu i ostavila nesumnjiv trag svoje prisutnosti. Miron je, u žaru traganja, zgrabio taj "trag" i sada je s izrazom gađenja na licu brisao zaprljanu ruku.

Dan se uvelike uvukao u krošnje, još uvijek bujne i zelene, tek neznatno načete prvim bojama jeseni. Ptice se raspjevale takvom snagom kao da svako malo stvorenje želi istočiti iz grudi svu svoju razdraganost. Čovjek naprosto nije mogao vjerovati da i u ovakvom danu netko može biti nesretan.

Prestali su s uzaludnim traganjem oko kolibe i pošli dalje kroz šumu, prema cesti što spaja Mursu i Mursellu. Djeca su profesoru Leopoldu usput pričala o svemu što im se događalo u posljednja tri dana. Profesor Leopold pažljivo ih je slušao.

-Da ponovimo - reče na kraju. - Izašli ste iz šume na cestu. Tu ste onom čovjeku pomogli podići prevrnutu kola i natovariti na njih rasute stvari. Bili ste i u vinogradu. Treba dobro pogledati na tim mjestima.

-S onim smo se čovjekom povezli do Murselle - prisjećao se Miron.
- Na trgu smo upali u veliku gužvu, gotovo su nam dušu istisnuli. Ipak mislim da tamo ne vrijedi tražiti, jer ako nam je ispao na trgu, netko ga je sigurno već pokupio.

-Vrlo vjerojatno. Rekli ste da ste na česmi pili vode. Za to ste se morali saginjati. Moguće je da ti je tamo ispao, Melita, promisli dobro!

-Što mi vrijedi razmišljati o tome, tata? Da sam vidjela da mi je ispao, odmah bih ga i pokupila.

-Pravo kažeš. Znete li put kojim ste nakon toga pošli prema napuštenoj kući?

-Znamo - odgovori Miron. - Njime ćemo i sada ići. U kući smo se najviše zadržavali u prvoj prostoriji desno. Noću smo tražili Bakrenog i spustili se tunelom gotovo do rijeke. Zatim smo napustili kuću i ulogorili se na obali.

-Zastao je, jer bi sada trebalo nešto reći i o onom noćnom kupanju. Kad Bakreni Petar vidje da mu je prijatelj u neprilici, priskoči mu u pomoć i nastavi:

-Ujutro smo ponovno krenuli prema napuštenoj kući i sreli Plinija i njegovu sestru...

-Vrlo lijepa djevojčica, tata, samo da je vidiš! - uskoči Miron i obrazi mu se malo zarumenješe. - Zamisli, kad se smije, na licu joj se naprave dvije jamice i...

-... i ti si blenuo u nju kao daje pala s Marsa - optuži Melita brata.

-Nisam blenuo, tata - branio se Miron. - Samo sam je nekoliko puta pogledao...

Profesor Leopold mu se dobroćudno nasmiješi kao da je htio reći: "Znam ja tebe!" U međuvremenu Bakreni Petar nastavi:

-Poveli su nas k svojoj teti u Mursellu i pozvali da prenoćimo u njezinoj kući. Bilo je to sinoć. Sjedili smo neko vrijeme, pred kućom, a poslije smo večerali i legli.

-Ja sam spavala u sobi s Antonijom, a Miron i Bakreni u susjednoj sobi - reče Melita. - E, pa, mogu ti reći da imam vrlo pažljivog brata.

Svečeri je tri puta kucao na vrata naše sobe i pitao jesam li se dobro smjestila, je li mi hladno i sve tako neke gluposti. A noćas, kad smo polazili, tobože se zabunio pa počeo buditi Antoniju umjesto mene. I to vrlo nježno, mogu ti reći. Zamisli, tata!

Tata je to lijepo zamislio i još jedan dobroćudan osmijeh sakrio u bradu.

-A dalje? - pitao je.

-Oh, tata, gotovo sam zaboravila - opet zapijuče Melita. - Poslije ručka sam s Antonijom malo zamijenila haljine da vidim kako će mi stajati ta njihova čudna odjeća. Mogu ti reći da nisam zadovoljna sadašnjom modom u Murselli. Nemaju mašte ni ovoliko. Zamisli, nose tunike, pa to je skroz-naskroz demodirano! Odjeća im je uglavnom bijela, to bi se još i moglo podnijeti, ali pitam se samo...

Profesor Leopold stavi joj ruku na rame.

-Kad si s tom djevojčicom zamjenjivala odjeću, nisi li možda taj predmet izvadila iz džepa i nekamo odložila?

-Nisam, sigurno. Tada ga po svoj prilici više nisam ni imala u džepu... no, kad smo već kod džepova, smeta me na ovdašnjoj odjeći što uopće nema džepova, razumiješ? Žene ovdje ne nose torbice, a nemaju džepove, zamisli! Pitam se samo u što stavljaju rupčice, šminke i te stvari, mislim...

-Dobro, Melita - prekine je otac - nemojmo sada o modi!

Izbili su na cestu i okrenuli prema Murselli. Ni u vinogradu, ni na mjestu na kojem su onom čovjeku pomogli uspraviti prevrnutu kola nisu našli uređaj.

Strazije je cijelo vrijeme šuteći koračao uz njih. Profesor Leopold opet je započeo razgovor s njim. Njemu nije bila potrebna "Ciceronova" pomoć, jer je vrlo dobro govorio latinski.

-Dobar je dječak ovaj mali Strazije - reče malo kasnije. - Zabrinut je za oca koji će se boriti u Vetranijevim legijama. Osim toga, gori od želje da što prije vidi djeda Venturija i majku te prijatelja Plinija. Ali uza sve to želi ostati s nama dok ne pronađemo naš uređaj.

-To je lijepo od njega - reče Miron.

-To je vrlo lijepo od njega - podvuče Bakreni Petar.-Ali bojim se da nam on tu malo može pomoći.

-I ja tako mislim - složi se profesor Leopold. - Zato sam mu predložio da ode k svome prijatelju i da nas u deset sati obojica

čekaju u napuštenoj kući. Mi ćemo dotle pretražiti ostala mjesta.

-To je dobar plan-reče Miron. - Koliko je sada sati?

Profesor Leopold pogleda na svoj ručni kronometar. Bila je to veoma precizna sprava, koja je, osim sati, minutai sekundi, pokazivala i desetinke, stotinke i tisućinke sekunde, zatim dane, mjesece i godine, strane svijeta, vlažnost i tlak zraka, sastav i gustoću atmosfere i još ponešto.

-Za tri minute bit će četiri sata. Do sada smo prešli oko tri kilometra, do Murselle ima još desetak. Možemo biti tamo do šest sati.

Miron priđe ocu i sam pogleda na kronometar. Zastao je držeći očevu ruku s kronometrom.

-Tata, čovječe, tvoj kronometar je pokvaren! Pokazuje da je danas 28. rujna 351. godine!

-Nije pokvaren - profesor Leopold prijekorno pogleda svoga sina, jer mu nije bilo drago da netko ima takvo mišljenje o njegovu kronometru. - Zar nisi shvatio što sam ti objašnjavao? Kronometar se automatski uključio u ovo vrijeme.

-Ah, da, već sam zaboravio - reče Miron i spusti očevu ruku. - Imao je pravo Strazije kad je rekao da je kamilica davno ocvala i da je sada jesen.

Na cesti je bilo još izbjeglica koji su hitali prema Murselli. U gradić su stigli prije šest sati. Odvojili su se od Strazija i nekoliko puta obišli trg i prostor oko česme. Nešto duže zadržali su se kraj niskog zida na kojemu su djeca sinoć sjedila. Kad su već bili tu, Melita je predložila da skokne u kuću Plinijeve tetke i da tamo potraži uređaj.

Ni tamo ga nije našla. U kući je zatekla samo Antoniju. Strazije je već bio otišao u potragu za Plinijem i Venturijem, a Plinijeva majka i tetka oputovale su u Mursu kako bi, ako zatreba, mogle pomoći u previjanju ranjenika.

-Jesi li dobro pretražila, seko? - zapita Miron mekim, umiljatim glasom.-Tamo ti je zaista mogao ispasti dok si mijenjala odjeću. Kad smo odlazili, bio je mrak pa nisi mogla dobro vidjeti. Možda je pod krevetom, a, što misliš? Da odem pogledati?

-Pogledao bi ti one dvije jamice na nečijem licu - neumoljivo ga poklopi Melita.

-Baš si nekakva! - frkne Miron, a zatim se potuži ocu: -Tata, Melita me stalno zafrkava.

Profesor Leopold nije ga čuo. Bio je veoma zabrinut. Situacija je postajala svakim časom sve ozbiljnija, a njihov položaj sve teži i neizvjesniji. Pred djecom je pokušavao prikriti svoje strepnje.

Izašli su iz Murselle i pokraj gradskih zidina zaputili se prema napuštenoj kući. Kako su već odlučili da tu kuću pregledaju posljednju, odmah su produžili do obale, na mjesto na kojemu su djeca provela ostatak noći kad su preksinoć napustila Venturijevo obitavalište.

Izbjeglice iz Murse zatekli su u šumarku pod šatorima ili pod krošnjama. Jadni ljudi, imali su mnogo svojih briga, pa se nisu obazirali na profesora Leopolda koji se s djecom probijao između njih.

Našli su pepeo od vatre na kojoj su pekli ribu. Opet ništa. Uzalud su pretražili i svaki pedalj oko vatre.

Djevojčici je s lica iščezla veselost. Osjećala se jedinim krivcem, jer je baš ona uzela tu spravu s očeva radnog stola u kabinetu i kasnije nije dovoljno pazila na nju,

I Bakreni Petar postao je šutljiv i zabrinut.

Samo je Miron držao da sve na ovom svijetu uvijek mora dobro završiti. Pokušavao je malo odobrovoljiti društvo, ali je u tome slabo uspijevao. Obuzeli su ih utučenost i beznađe, sutrašnjica im se ukazivala siva i neizvjesna, samo su Mironu iz toga sivila svjetlucale dvije jamice...

Već je devet sati.

Zaputili su se prema napuštenoj kući.

SEDAMNAESTO POGLAVLJE

GLODAVCI NAPADAJU - PRAVO LICE STARCA VENTURIJA -
PROFESOR LEOPOLD JE NEŠTO UGLEDAO NA ZIDNOJ POLICI

-Nema ga - reče Miron turobnim glasom. - Kao da je u zemlju propao.

Nalazili su se u napuštenoj kući na obali rijeke.

Pretražili su hodnik i tunel i sve prostorije u koje su ulazili pretprošle noći. Gasile su se i posljednje nade u mogućnost povratka.

Profesor Leopold sjeo je na široku drvenu klupu i pripalio lulu. Jednom je rukom podbočio glavu i zamislio se. Ubrzano je povlačio dimove i ispuštao ih kroz bradu.

-Kad nije bolje, dobro je i tako - mrmljao je. - Čovjek koji nema sreće slomit će nogu uspinjući se na krevet.

Iznad njih se iznenada začuje tapkanje bezbroj nožica. Profesor se trgne i pogleda u strop.

-Koji je to vrag?

-Ne boj se, tata, to su miševi - reče Miron.

-Ne bojim se. Jeste li se penjali na tavan?

-Nismo.

Malo kasnije ipak su se trošnim drvenim stubištem popeli do potkrovlja. Na vrhu su se pred njima ispriječila teška hrastova vrata. Profesor Leopold podiže ruku da ih otvori.

Čisto i uredno. Na prvi se pogled moglo zaključiti da u njoj netko održava čistoću.

Na policama su bile poslagane glinene posude raznih oblika i veličina. Među njima stajalo je mnoštvo bočica od plavkastog i zelenkastog stakla, nejednako ispunjenih obojenim tekućinama. Profesor Leopold zakorači prema vratima u dnu prostorije, iza kojih se, po svemu sudeći, nalazila još jedna prostorija.

Čim ih je otvorio, iz susjedne je sobe pokuljalo k njima mnoštvo štakora.

Prava najezda!

Melita vrisne i uspenra se na mramorni stol.

Profesor Leopold zalupi vrata kako bi spriječio nalet glodavaca. No, ovi su već na juriš osvojili prostoriju. Trčkarali su amo-tamo, penjali se na police, njuškali po posudama. Nekoliko ih se pokušavalo popeti na stol, k Meliti. Na drugoj strani Miron i Bakreni Petar mlatarali su nogama nastojeći odbiti napasnike. Jedan je uspio zaposjesti Mironova leđa. Pobjedonosno mu je sjeo na rame i podigao prednje šapice. Bio je sličan natjecatelju koji je upravo osvojio prvo mjesto pa sada s pobjedničkog postolja pozdravlja publiku. Zatim je htio nešto učiniti s Mironovim uhom, no ovaj ga s gađenjem strese s ramena.

Melita je vrištala i pokušavala obraniti stol. Pograbila je posudu punu žuta praha i bacila je među štakore. Posuda se razbila, a žuti se prah prosuo po nasrtljivcima i poput guste magle ispunio prostoriju. Životinje navališe na prah kao ovce na sol.

Sve se to zbilo u svega nekoliko sekundi.

Profesor Leopold izroni iz žute magle i pohita k Meliti. Uze je u naručje i zagrabi prema izlaznim vratima.

-Ne, tata! - uplaši se Melita. - Unutra su te životinje, izjurit će čim otvoriš vrata.

Profesor Leopold već ih je otvorio. Ušli su u dosta veliku i svijetlu prostoriju, koja je djelovala vratima, koja je Bakreni Petar u međuvremenu otvorio.

Zalupiše ih za sobom i sjuriše niza stube.

-Kakav odvratani čopor! - promrsi profesor Leopold i spusti djevojčicu na tlo.

-Uh! - othukne Miron. - Tata, stresi taj žuti prah s brade, izgledaš kao mlinar!

Otvoriše se vrata i na njima se pojavi starac Venturije. Iza njega uđoše Plinije i Strazije. Miron se nadviri da vidi ide li iza Strazija još netko, pa kad vidje da više nitko ne ulazi, malo se sneveseli.

Starac priđe profesoru Leopoldu i rukova se s njim. Bilo je to neobično rukovanje. Uхватili su jedan drugoga za podlaktice i prodrмали ruke, uvrćući ih lijevo i desno.

Kad je završio pozdravljanje s profesorom Leopoldom, na isti se način pozdravio s Bakrenim Petrom i Mironom. Pred Melitom je malo zastao, a onda joj se nasmiješi pa i njoj pruži ruku.

Sada su ga mogli malo bolje pogledati. Bio je visok, mršav, duga savinuta nosa i preplanula lica. Rijetka sijeda kosa padala mu je niz leđa, a srebrnasta brada spuštala se do pojasa.

Više nije mumljao. Bio je to sada sasvim ugodan starac, kojega bi svatko mogao poželjeti za djeda.

Profesor Leopold nešto mu reče na latinskom i pokaže rukom uza stube. Miron brzo uključi "Cicerona" i uhvati posljednje očeve riječi:

-...i sada ližu onaj žuti prah.

-Otići ću kasnije gore - reče starac.

Kad je čuo "Ciceronov" glas, pogledao ih je iznenađeno i, ponešto uznemiren, upre prstom u Mirona iz čijeg je džepa taj glas dopirao. Profesor Leopold uze "džepnog prevodioca" i pokaže mu ga, objašnjavajući mu njegovu namjenu. Starac je sa strahopoštovanjem gledao čas profesora Leopolda čas čudnu spravicu koju mu je ovaj pokazivao. Još uvijek osupnut od čuda koje je vidio, ne prestajući s nepovjerenjem klimati slijedom glavom, povede ih u prostoriju u kojoj još nisu bili i ponudi da sjednu.

Počeo im je srdačno zahvaljivati što su mu doveli unuka.

-Bio sam kao izgubljen bez njega - govorio je gledajući Strazija toplim pogledom. - Otkad su ga odveli, nisam ga prestajao tražiti, nadajući se daje možda uspio pobjeći onim zlikovcima i da se skriva negdje u okolici. U Murselli su svi držali da sam poludio, znam ja to, a bojim se da bi se tako i dogodilo da mi ga niste doveli. I životinjama sam u posljednje vrijeme poklanjao vrlo malo pažnje. No, sada ih idem pogledati, sigurno su gore napravile rusvaj. Želite li poći sa mnom ili ćete me pričekati ovdje?

Brzo su se izjasnili da će ga radije pričekati.

Starac se popne do potkrovlja i otvori hrastova vrata. Odozdo se moglo vidjeti kako štakori navališe na njega. Po nekoliko mu ih se istodobno veralo uz noge, uz leđa i prsa do ramena i poput grozdova visjeli s njega. Bio je okićen glodavcima kao božićno drveće.

Melita se uplašeno privine uz oca.

-Da mu pomognemo? - reče uzbuđeno. - Oglodat će ga, sigurno se neće moći obraniti.

Profesor Leopold je kao začaran gledao nesvakidašnji prizor.

Pa taj stari se uopće ne brani! Samo nešto mrmlja i smiješi se. A životinje zadovoljno ciče. Kad su se povješali o njegovu tuniku,

starac pođe prema vratima koja je profesor Leopold malo prije onako neoprezno otvorio i oslobodio životinje. Štakori koji se nisu uspjeli prikvačiti za tuniku slijedili su starca.

Ubrzo se Venturije spustio k njima bez ijedne životinje na sebi.

-Drage su to životinje - reče. - Posljednjih dana nisam bio s njima. Izgladnjeli su, morao sam im dati hrane. Razbili su mi gore dvije staklenke.

-Što će vam ta farma glodavaca, prijatelju? - zapita profesor Leopold. - Zar ste ih pripitomili?

-Da, do određene granice. Vršim pokuse s njima, proučavam ih.

-A, tako! Vi ste, dakle, znanstvenik, dragi kolega! Sada mi je jasno.

-Ja sam u prvom redu veliki prijatelj ovih životinjica. S vremena na vrijeme moram neku priklati, ali što ćete, sve to činim u ime viših ciljeva.

-Da, da, ima toga i kod nas. I naši anatomi u interesu znanosti rezuckaju jadne životinjice. Za tu su svrhu dobri i kunići, ovisi što ispitujete.

Starac je s neprikrivenim zanimanjem počeo zagledati naočale profesora Leopolda. Ovaj mu ih pruži. Venturije se malo sustezao, a potom ih uzme i počne razgledati. Profesor Leopold mu objasni čemu služe okrugla stakalca. Vidio je da bi ih starac želio namjestiti na svoj nos pa mu pomogne.

-Jupitera mi! - usklikne Venturije. - Sada imam božanski vid!

-Onda ih zadržite, ja u džepu imam još jedne.

Ispričao je starcu o nevolji u koju su zapali. No ovaj od toga ništa nije razumio. Držao je rukama naočale na nosu i sažalno klimao glavom.

-Da, da - govorio je - pričao mi je Strazije da vas prati veliko zlo. Ali ako mogu pomoći...

-Na žalost, ne možete.

-Mogao bih vam pribaviti najbrži dvopreg i usput osigurati zamjenu konja na putu do tog... Mureseka, tako ste rekli da se zove vaš grad, zar ne?

Uzalud bi mu bilo objašnjavati. Zato profesor Leopold povede razgovor o znanosti i znanstvenim dostignućima; bila je to njegova omiljena tema. Dijelilo ih je više od šesnaest stoljeća, ali su se kao znanstvenici dobro razumjeli.

Plinije je pozvao dječake da izađu u dvorište.

-Razvoj znanosti i napredak čovječanstva uvijek idu zajedno - govorio je profesor Leopold. - Jedno utječe na drugo. Kod vas je znanost još u povojima, nadam se da mi nećete zamjeriti na ovakvom zaključku.

-Ne, nikako! Ali iskra je upaljena! Ona je bljesnula i osvijetlila naš razum. U stoljećima koja dolaze svjetlo spoznaje osvijetljavaće nove vidike. Kao sjajna munja probijati će se iz tmine naše ograničenosti i osvajati široke predjele.

-To ste vrlo lijepo rekli, dragi kolega Venturije. Eto, vidite, ja sam u situaciji da točno znam kojim će se smjerom kretati razvoj znanosti. Dobro ste rekli, razgorjet će se iskra o kojoj govorite, neugasiva iskra spoznanja. Nego, kažite mi, molim vas, kako stojite s astronomijom?

-Astronomija, hm... Astra je zvijezda. A zvijezde pripadaju bogovima. Oni ne mogu biti zadovoljni kad vide da kopkamo po stvarima koje se samo njih tiču. Plašim se njihova gnjeva. Ja sam ranar, znate. Zvijezde me ne zanimaju. Zanima me samo ljudsko tijelo i bolesti koje ga napadaju. Jer to tijelo treba pošto-poto obraniti od bolesti, ono je naj savršenije...

-Oprostite - zakašljua profesor Leopold - ako mene pitate što je najsavršenije, odgovorit ću vam da je to svemir. To je najsavršenije od svih savršenstava, ako savršenstva uopće postoje. To je područje na kojemu treba tražiti rješenje svih zagonetki koje postoje. Vi taj svemir još ne poznajete dovoljno, ali ja ću vam reći daje upravo to ono što treba proučavati i promatrati. Pa kad vam se već upalila ona... kako ste ono rekli?

-Iskra spoznanja.

-Točno. Kad vam se već upalila...

Miron proviri kroz prozor.

-Tata, znaš da bismo morali poći.

-Kamo poći? Ostavi me sada, vidiš da razgovaram s gospodinom Venturijem. - Kad se dječak povukao, on nastavi: - Mali me omeo, oprostite, zaboravio sam što sam htio reći. Dobro. Mislim, dragi kolega Venturije, da sam htio reći nekoliko riječi o teleskopu. Vi ga još ne poznajete, naravno. -Ako se ne varam, on je ušao u upotrebu krajem šesnaestog stoljeća, a vi ste sada u četvrtom stoljeću. Mogu vam reći da ja znam sve o teleskopu. Otkrit ću vam o čemu se radi.

-To je daleko više nego što bih smio očekivati - odvrati starac skromno. - Od srca vam zahvaljujem na plemenitoj namjeri, no radije bih da za sada još ništa ne znam o teleskopu. Iskra ljudskog spoznanja, kao što rekoh, već je upaljena. Ona gori, razgorijeva se, plamsa velikim sjajem...

Miron se opet približi prozoru i osluhne, a onda se vrati u dvorište i reče Bakrenom Petru:

-Razgovaraju o iskri ljudskog spoznanja. Starac upravo govori da ona plamsa velikim sjajem. Kad se tata upusti u takve razgovore, to bi moglo potrajati. Moramo ga nekako izvući.

A Venturije je nastavio:

-... Doći će vrijeme kada će ona svojom blaženom svjetlošću obasjati i taj vaš... teleskop. A dotle, vi ćete to sigurno shvatiti, ne bismo smjeli preskakati vrijeme...

Na spomen riječi "vrijeme" profesor Leopold trgne se i pogleda na svoj ručni kronometar.

-Žao mi je, dragi kolega, ali mi moramo smjesta poći - reče i ustade.

-Kamo su ta djeca nestala? Ovdje su sjedili...

Sjedili su u dvorištu na polusrušenom zidu. Melita je nešto čeprkala po noktu, ali ništa nije mogla iščeprkati. Nikako nije mogla shvatiti da više nikada neće vidjeti svoju majku. Miron joj je rekao da je majka živa i zdrava i da ih očekuje, ali da se oni ne mogu vratiti dok ne pronađu povratni uređaj. A baš ga je ona uzela s očeva stola, dakle ona je svemu kriva, moglo bi se reći. Tako je ona sada razmišljala, pomalo predbacivala sebi i kopkala po noktu.

-Jeste li našli ono što ste tražili? - pitao je Plinije.

-Nismo - odgovori Miron ne podižući glavu. Nešto ga pritom štrečne u prsima.

-Je li veliko zlo u tome što ste tu stvar izgubili?

-Da, vrlo veliko. Morat ćemo zauvijek ostati ovdje.

-Meni ništa nije jasno od onoga što ste mi pričali, mislim na to kako ste stigli ovamo, tko ste i odakle ste. Sviđate mi se i volio bih da ostanete ovdje, a opet, ne bih želio da budete tužni. Htio bih vam pomoći ako ikako mogu. Strazije mi je pričao kako ste se hrabro držali u Magnencijevu taboru i kako ste se poslije našli sa svojim ocem. I Strazije bi vam želio pomoći.

-Hvala i tebi i njemu. To je lijepo od vas.

Najbrži mursijanski glasonoša bio je istinski ožalošćen.

-Moj tata je centurion - reče - možda bi on mogao nešto učiniti. Pričao sam mu o vama. Ako treba, on će razgovarati s Konstancijem. Car bi vam mogao dati pratnju, pogotovo kad čuje kako ste nasamarili Magnencija. A? Što mislite?

-Uzalud - reče Bakreni Petar. - Nikakva nas pratnja ne može dovesti onamo odakle smo došli. Pravo je rekao Miron, morat ćemo ostati ovdje.

U dvorište doskakuće Antonija. Odmah se privila uz Melitu, a Mironu se osmjehnula s obje jamice na licu.

-Znaš, Bakreni - živne malo Miron - meni to baš i ne bi teško palo, lijepo je ovdje, i priroda je lijepa, i tako. Ali naša majka je ostala sama i brinut će se, znaš kakve su majke!

Profesor Leopold spremio se da pođe. Pripalio je lulu i sada je opet morao starom Venturiju ispričovijedati sve o pušenju i lulama. Na kraju reče:

-Rado bih s vama još razgovarao, ali sada zaista moramo poći. Još jednom ćemo sve pretražiti.

-Prije toga svakako morate objedovati. U Murselli imam lijepu kuću, no radije prebivam ovdje, kod svojih životinja. Pođite sa mnom u Mursellu!

-Hvala - uljudno odbije profesor Leopold. - U drugim prilikama rado bih prihvatio vaš poziv, ali sada ne mogu. Moramo još jednom pokušati...

-Pričekajte barem da vam nešto priprelim da prezalogajite. Začas će biti gotovo.

-Pa, sad...

Pozvao je Plinija i Strazija i poslao ih u pristanište po svježu ribu. On je uzeo vrč i pošao po vodu.

Profesor Leopold se razrogačenih očiju zagledao na policu s koje je Venturije uzeo vrč. Zatim joj priskoči i uze predmet koji je tamo stajao. Bio je to povratni vremenski stroj.

OSAMNAESTO POGLAVLJE

PUTOVANJE PREMA MURSI - U VRTLOGU BITKE - "CICERON"
JE ZANIJEMIO – " VARALICA! ULJEZI!"

Starac Venturije vratio se s vrčem vode, a odmah za njim ušli su Strazije i Plinije s nekoliko riba nanizanih na vrbov prutić.

Profesor Leopold već je provjerio ispravnost povratnog vremenskog stroja i našao da je sve u redu. Držao ga je u rukama kao veliku dragocjenost.

-Zaboga, dragi kolega, odakle vam ovo?

U glasu mu se još osjećalo uzbuđenje. Venturije ovlaš pogleda uređaj i reče:

-To? Ne znam čemu služi. Jedne sam noći u šumi nedaleko od Murse nabasao na tek sagrađenu kolibu. U njoj sam našao taj predmet. Ako mene pitate, držim da on zaista nema nikakve vrijednosti. Moguće je da je to nekakav ukras s vojničke opreme. Ako vam se sviđa, slobodno ga uzmite.

-Hvala vam - zahvali profesor Leopold. - To je najljepše što ste nam mogli pokloniti.

-Doista?

-Da! To je ono što smo tražili.

-O- zgrane se starac - da ste mi rekli kako izgleda, odmah bih se sjetio da je kod mene i rekao vam.

-Sada je sve dobro - reče profesor Leopold i spremi uređaj u jedan od svojih džepova. Zatim pogleda na kronometar. - Sada je trinaest sati. U sedamnaest moramo biti kraj Murse.

-Stići ćete, imate još malo vremena - govorio je starac istinski obradovan što se toliko traženi predmet našao. - Neću vas pustiti gladne.

-Nije trebalo da se trudite.

-Nije to ništa. Riba će odmah biti gotova.

Čemu žurba, pomisli Miron i pogleda Antoniju.

On bi pošao u zadnji čas, pa makar morao trčati do Murse, samo da što duže gleda one dvije jamice na Antonijinu lijepom licu.

Venturije je naložio vatru na ognjištu i stavio posudu s vodom iznad nje.

-Požurite vas dvojica s tom ribom - reče Straziju i Pliniju koji su čistili ribu.

Profesor Leopold pripali lulu i s užitkom počeo povlačiti dimove. Više nije bio uzrujan. Sada je sve dobro. Vrlo, vrlo dobro.

Dječaci su bezvoljno strugali krljušt s ribe. Bili su snuždeni. Uskoro će se morati rastati s tek stečenim prijateljima. Strazije ostavi napol očišćenu ribu i nešto prišapne starcu.

-Dopuštate li da vas otpratimo do Murse? - zapita nakon toga Venturije. - Moj unuk bi jako želio da što duže ostane s vašim dječacima i djevojčicom.

-Bit će nam drago - prihvati profesor Leopold, na što krljušti s riba počeo se frcati poput srebrnastih iskrica. - Ali samo do izlaza iz šume. Tamo ćemo se rastati. Sami ćemo se probiti između vojnika do našeg oraha.

-To će biti teško. I opasno. Vrlo opasno.

-Snaći ćemo se nekako. U šumi sam sakrio ratnu opremu jednog Magnencijeva legionara. Kad je navučem, nitko me neće razlikovati od ostalih.

-Prepoznat će dječake. Na njih je Magnencije posebno kivan jer su ga prevarili i izvrgli ruglu, a to carevi ne vole.

-A tko voli! - zadovoljno se nasmije profesor Leopold. - Ali i u tom slučaju znam što ću činiti. Reći ću da su to odbjegli zarobljenici koje vodim njegovu carskom veličanstvu, ha, ha, ha, ha! Uostalom, kad mi stignemo, tamo će biti velika zbrka.

-Budite oprezni! Otkriju li vaše namjere, stavit će vam usijano kamenje u ušne školjke, tako kažnjavaju odbjegle zatvorenike i robove.

-Samo da se mi u sedamnaest sati dokopamo oraha, mogu nam...

-Staviti soli na rep! - ubaci Miron.

-Nisam to mislio - prijekorno ga pogleda profesor Leopold. - Pazi kako se izražavaš! Htio sam reći da nam onda mogu... no, zaboravio sam što sam htio reći.

-Mogao bih vam nabaviti dvopreg - predloži Venturije. - Ima devet milja do Murse.

-Ne, hvala vam. Lijepo je vrijeme i jedna takva šetnja dobro će nam doći. Zar ne, Mirone? - pogleda ga otac značajno.

-O, da! - brzo potvrdi Miron, pomislivši da će u šetnji svakako biti i ova mala ljepotica.

Objedovali su s velikim tekom i spremili se da pođu.

Napustili su Venturijevu kuću i uskoro izbili na cestu za Mursu. Profesor Leopold i starac Venturije išli su na čelu povorke i razgovarali o... iskri spoznanja. Iza njih su tapkale djevojčice, Melita i Antonija, držeći se za ruke. S vremena na vrijeme pogledale bi se i osmjehnule jedna drugoj. Nisu mogle razgovarati, jer je Miron s "Ciceronom" ostao otraga.

U zadnjoj grupici vodio se živahan razgovor. Tek sada se dječacima jezici potpuno razvezali, kao da su jedni drugima željeli ispričati sve što im je na duši.

Miron je svaki čas dostizao djevojčice i zapitkivao ovo ili ono. Htio je nešto reći Antoniji, ali su mu riječi zapinjale u grlu.

Moram joj reći, zaboga, moram, moram joj reći, mislio je. Još malo pa ćemo stići i onda više neću imati prilike da joj kažem. Tko zna, možda i ona nešto slično osjeća, oh, to bi bilo divno! A kako ću saznati ako joj ne kažem, moram...

Odlučno bi zakoračio k Antoniji, čvrsto je pogledao u oči i onda... oborio pogled i zapitao Melitu žulja li je sandala, zamislite, ili bi joj priopćio da su sada otprilike na pola puta, ili tako neku glupost.

Melita bi ga samo pogledala i značajno zaklimala glavom.

Bakreni Petar sve je to promatrao i onda ga pozvao na stranu i rekao mu:

-Nemoj praviti budalu od sebe!

-Kakvu budalu, ne znam o čemu govoriš - rekao je Miron u neprilici i brzo se priključio Pliniju i Straziju.

Sve je manje sudjelovao u razgovoru i postajao sve zamišljeniji. Lice mu se odjednom ozari. Pa da! Kako se toga nisam prije sjetio! Nije ona došla u napuštenu kuću da bi vidjela starog Venturija, dao bih ruku u vatru da nije zbog toga došla, a nije sigurno ni zbog Melite. Mirone, čovječe, pa zbog tebe je ona došla! Osjećao je kako mu se pri toj pomisli lice pošteno zažarilo. E, sada moram, moram joj reći, pa došla je zbog mene, u to ne može biti ni najmanje sumnje, moram... Kako da joj kažem? Glas bi mi istodobno morao biti i grub i

nježan, i jak i tih, mek, šaputav i dubok, kakav već mora biti glas muškarca kada takve stvari otkriva ženi...

A možda je došla zbog Bakrenog, kao grom ga pogodi misao. Nešto mu se stvrdne u prsima. Pa da, mislio je, lijepo je to reći, nemoj praviti budalu od sebe. Drugim riječima, nemoj oprčavati oko nje, zar ne vidiš koga ona gleda, zar ne znaš zbog koga je došla...

Malo mu se, bome, smrkne pred očima. Tko bi to očekivao od Bakrenog! Ispod oka pogleda prijatelja. Jasno, pa on cijelo vrijeme bulji u nju! Kako to nisam odmah primijetio! Moramo to odmah raščistiti, smjesta! Priđe Bakrenom Petru i zapita ga nemarno, pazeći da drugi ne čuju:

-A što ti misliš o njoj, Bakreni?

-O kome?

-O Antoniji, znaš ti na koga mislim.

-Pa, tako...

-Sviđa ti se, zar ne? Reci slobodno, Bakreni, možemo mi i dalje ostati prijatelji.

-Lijepa je, ali ništa posebno. Nije moj tip.

-Oh, hvala ti, prijatelju, hvala ti, Bakreni, pomisli Miron i odahne s olakšanjem. Pravi si prijatelj, Bakreni! ... Ali, čekaj malo! Kako da nije ništa posebno, kako se on to usuđuje misliti o njoj! Pa ona je naj... naj... E, sada više nije znao treba li da bude zahvalan Bakrenom što mu se Antonija ne sviđa, ili bi trebalo da se ljuti na njega zbog toga što smatra da ona nije ništa posebno. Zatim je odlučio da o tome za sada ne misli.

Počeo je nešto govoriti "Ciceronu" i okretati dugme tražeći najljepšu boju svoga glasa, ugodnu, nježnu, uvjerljivu, muzikalnu... evo, ovako... samo još moram udaljiti Melitu od nje.

-Što to šapućeš "Ciceronu"? - zateče ga glas Bakrenog Petra.

-Ja?... Ovaj... šapućem... ne šapućem... - zbunjeno zafrflja Miron.

-Dođi ovamo! - Ne možemo razgovarati bez "Cicera".

-Doći ću, odmah, samo da nešto kažem Meliti...

Sustigao je djevojčice i rekao:

-Melita, seko, hoćeš li, molim te, pitati tatu koliko je sati, znaš, bojim se da ćemo zakasniti, znaš...

Oh, klipane nespretni, pomisli Melita, a glasno reče:

-Hoću, braco, a ti budi dobar pa dotle pravi društvo mojoj prijateljici.

Pošla je naprijed ne žureći se suviše.

Mirona je nešto steglo u grlu. Antonija je koračala uza nj, lijepa, prelijepa... Moram, moram...

-Antonija... - zausti Miron nježno, meko, uvjerljivo, muzikalno - Antonija...

Tu su te dvije jamice i dva sjajna oka, gledaju u njega, samo u njega, kao da očekuju, ohrabruju.

-Antonija... - napregne se još jednom, osjećajući kako mu neka vatica žari obraze.

Zar je moguće, pomisli očajno. O, zašto, zašto baš sada, nevjerni "Cicerone"! Kad čovjek nema sreće, onda je uistinu nema!

-Šesnaest-čuo je Melitin glas. Stajala je pred njim i gledala ga.

-Kakvih šesnaest?

-Šesnaest sati. Poslao si me da pitam tatu koliko je sati. - Kad je vidjela zbunjen, očajan izraz na bratovu licu, zapita: - Što je to s tobom? Zar si u neprilici?

-K vragu! - opsuje Miron. - "Ciceron" ništa ne govori, istrošile mu se baterije.

Melita se počne smijati.

-Samo se ti smij! - skreše Miron i onda više nije znao što bi rekao. Bijesno se okrenuo i otišao u svoje društvo.

-Prošlo je šesnaest sati. Ušli su u šumu i približavali se ratnom poprištu. Do njih su dopirali reski zvuči truba.

-Ovamo! - pozove Bakreni Petar, koji je uvijek na sve mislio. - U ovom smo grmu spremili ratnu opremu.

Profesor Leopold ga pogleda i odobravajući klimne.

-Svaka čast, Bakreni! Da se nisi toga sjetio, mislim da bih među legionare upao u ovoj odjeći.

Izvukao je oklop iz grmlja i navukao ga na sebe.

Pošli su dalje. Od Murse su sada već dopirali ratni poklici, zveket oružja, jauci i zapomaganje ratnika. Iz svega toga izdvajali su se prodorni zvuči truba i duboko, prigušeno tamtamanje ratnih bubnjeva.

-Počelo je - reče profesor Leopold.

-Bit će vrlo opasno - zabrinuo se Venturije. - Ne biste li ipak ostali dok sve ovo ne prođe?

-Hvala, ali to nikako ne dolazi u obzir.

Uskoro su se rastali. Melita i Antonija rasplakale su se na rastanku. Malo je trebalo pa da i Miron zaplače. Gutao je i gutao, stiskao zube i grlo, potiskujući ono nešto što mu se opasno penjalo do očiju i prijetilo da se pretvori u suze.

Rastanak je bio prilično kratak.

Profesor Leopold i Venturije pozdravili su se uvrtnjem ruku. Miron i Bakreni Petar nisu ništa govorili, jer ih bez "Ciceronove" pomoći Plinije i Strazije ne bi razumjeli. Onda se sjetiše pa i oni pružiše ruke na pozdrav... no, što je to? Ovi se dječaci ne žele s njima pozdraviti. Samo su nešto lamatali rukama i pokazivali prema Mursi. Tada muresški Amateri shvatiše što im žele reći. Njih dvojica pratila bi ih još jedan dio puta.

Antonija je stajala kraj starog Venturija i gledala Mirona. Očekivala je da joj priđe, to je bilo očito.

Profesor Leopold je s Melitom i dječacima već pošao.

-Požuri, Mirone! - rekao je ne osvrćući se.

-Sve je propalo, nesretni "Cicerone", izdajniče, ali moram se barem pozdraviti s njom, mislio je Miron, moram biti pristojan.

Prišao joj je. Pružio ruke.

-I gle! Djevojčica se zaskoči, objesi mu se oko vrata, poljubi ga čvrsto u jedan obraz, pa u drugi... Tu su te božanske jamice, pomisli Miron, tu su... brzo pronađe jednu, poljubi je, pa onda drugu, obasu poljupcima cijelo lice...

Malo mu se i zamagli pred očima.

Ma kakvi "Ciceroni", ne treba ih tu, mislio je. To ti je to, vidi se sad, zna se, nije ona došla ni zbog koga drugoga nego zbog mene, zna se.

Trube vrište, bubnjevi jauču...

-Požuri, Mirone! - dovikne profesor Leopold sada oštrim glasom.

Ode, ode ona. Uplakana. Drži Venturij a za ruku i odlazi. Osvrće se na svakom koraku i domahuje mu.

-Ode, uzdahne Miron. Ode sve.

Potrči za ocem. Poskakuje i osvrće se. I žalostan je i veseo u isti mah. Obriše suze izdajnice.

Na čistini je pravo razbojište. Najžešća bitka vodi se kod amfiteatra. Tisuće legionara jurišaju jedni na druge, lome se koplja i mačevi, štitovi zveče.

Odnekud se iznenada pojaviše konjanici ogrnuti crvenim plaštevima što su se vijorili iza njih. Izazvaše pravi metež u redovima Magnencijevih legionara. Zapomaganje ranjenika, naredbe centuriona, njiska konja i zveket mačeva paraju uši, stvaraju neopisiv kovitlac, pravi vrtlog užasa. Težak vonj konjskog znoja i zadah svježeh krvi štipaju nosnice. Povici i vrisak vojnika i reski zvuči ratnih truba prodiru do srži.

Kroz širom otvorena gradska vrata kuljaju nove centurije Konstancijevih oklopnika. Žestoko se sudaraju s Magnencijevim legionarima.

Profesor Leopold čvrsto steže Melitu za ruku i vuče je za sobom. Miron i Bakreni Petar tik su mu iza leđa. Iza njih su Plinije i Strazije... ne, nisu više iza njih. Nema ih. Vratili su se ili izgubili u metežu.

Još devet minuta...

Pod teškim oklopom profesor Leopold dašće i hropće. Melita je čvrsto zagrizla donju usnu da ne bi zaplakala. Miron i Bakreni Petar posrću, zaobilaze ranjenike, preskaču preko njih. Upravo su zaobišli jednog legionara strašno izobličena, krvava lica, poput raspolovljene lubenice... Jedan konj u samrtnom hropcu očajnički se trza, umalo je Bakrenog Petra dohvatio kopitom...

Grupa konjanika s isukanim mačevima i krvavo-crvenim perjanicama projuri mimo njih i gotovo ih sravni sa zemljom.

Samo da im je na vrijeme do spasonosnog oraha...

Još sedam minuta...

Profesor Leopold je u trku izvadio iz džepa povratni vremenski stroj i drži ga u lijevoj ruci. Viče ispod maske:

-Pod orahom se svi stisnite uza me! Domašaj energetskog snopa samo je u krugu promjera jednog metra... tko se nađe izvan toga kruga, ostat će... Čim viknem "Sad!", odmah zažmirite i dlanovima pokrijte oči... nastat će jak bljesak koji može oštetiti vid... To ne smijete zaboraviti!...

Još tri minute...

Orah je već tu, na dohvat ruke, nema više od deset-petnaest metara do njega. Profesor Leopold saplete se o nečiju nogu i posrne, no odmah se uspravi i zagradi prema orahovu stablu. Melitu ne ispušta iz ruke... tu su, odmah iza njih, Miron i Bakreni Petar... spašeni su... oh...

Iznenada se pred njima uspravi ratnik, gologlav i bez oklopa.
Zagradi prolaz profesoru Leopoldu i divlje se prodere:

-Varalica! Uljez! Držite ga!

Munjevito mu je s lica strgnuo masku i kriknuo još jače:

-On mi je noćas oteo opremu! Napao me na stražarskom mjestu!
Ubijte ga!

DEVETNAESTO POGLAVLJE

NEŠTO JE PALO S DRVETA - KOPLJA SU BAČENA - BLJESAK POD MURSIJANSKIM ZIDINAMA

Sve je propalo, gotovi smo, pomisli profesor Leopold i usekne se. Oko njih se začas stvorila velika gužva. Legionari su jarnosno sijevali očima i prijeteći podizali koplja. Morali su na nekome iskaliti bijes.

Miron bespomoćno pogleda oko sebe. Ništa nije mogao vidjeti, osim zida ljudskih tijela u oklopima, čvrstog i neumoljivog zida, koji se stezao oko njih i presijecao im put do oraha, do izbjavljenja.

Zatim pogleda uvis. Nad njime je samo gusta krošnja u kojoj je noćas doživio nezgodu s "Ciceronom". Magnencijeva šatora više nije bilo.

-To je on, prepoznao sam svoj oklop! - derao se onaj ratnik i upirao prstom u profesora Leopolda. - On nam je donio nesreću! Noćas me napao i ukrao moj oklop!

-Hej, momče, pripazi malo što govoriš! - pobuni se profesor Leopold. - Povuci riječi, ili... Ja nisam kradljivac, morao sam to učiniti...

Onda samo odmahne rukom, usekne se još jednom i ušuti.

Razgoropađeni bivši stražar ne prestaje vikati. Miron ga čuje, ali ne razumije ni riječi. Ipak shvaća o čemu se radi. Čovjek je bez ratne opreme i metalne maske na licu, ne može to biti nitko drugi nego onaj kojega je tata Leo noćas klepnuo i oduzeo mu oklop.

Bakreni Petar stezao je zube i šake, članci na prstima mu pobijeljeli. Nije znao što bi sada valjalo činiti. Upuštati se u bilo što nije imalo nikakva smisla.

Melita plače.

Profesor Leopold diše teško, isprekidano. Niz bradu mu curi znoj. U lijevoj ruci drži povratni vremenski stroj i izgubljeno zuri u kronometar. Kao da još ne može vjerovati da će sve ovako jedno završiti.

Sekunde otječu unepovrat. Svaku osjeća kao udarac maljem. Kao oštar bljesak u sljepoočicama.

Još samo pedesetak sekundi i njihovo će vrijeme isteći. Ne mogu se probiti do spasonosne krošnje. Ali sada se više i ne radi o tome. U ovoj prilici valja samo misliti kako spasiti djecu.

Još trideset sekundi.

Pomisli na svoju ženu, koja će za trideset sekundi u kabinetu pritisnuti dugme i aktivirati prihvatnu rampu. A nakon toga oni se neće pojaviti...

Zaboli ga misao da svijet nikada neće saznati da je njegov genijalni izum bio ispravan, tehnički savršen, da svijet neće saznati da se nisu vratili samo zato što se u posljednjim trenucima pred njima ispriječio ovaj razoružani i razodjenuti legionar i prepoznao svoju ratnu opremu, samo zato što nisu mogli prevaliti još ovih desetak metara u sljedećih...

... dvadeset pet sekundi...

Trebalo je da ga programiram sa širim poljem djelovanja energetskog snopa, pomisli profesor Leopold. Morao sam misliti na to. Ali gdje pronaći takav izvor energije? Moglo bi, moglo bi se naći... ali kako je pretvoriti u oblik upotrebljiv za iskorištavanje?

-Tata, ne daj me! - cikne Melita i to ga trgne iz razmišljanja. - Ne želim biti ničija ropkinja!

Očajnički se uhvatila za očevu ruku. Jedan ju je legionar pokušavao otrgnuti. Druga su dvojica već pograbila profesora Leopolda za ramena.

I Mirona. I Bakrenog Petra. Ovaj je udarao nogama sve oko sebe, pokušavao se iščupati i priskočiti u pomoć Meliti i profesoru Leopoldu.

A tada odjednom...

Pras!

Tres!

Ona dvojica što su se hrvala s profesorom Leopoldom popadaše kao gromom pogođeni. Nešto je palo s krošnje na njihova leđa. Dvije cigle... ili dva kamena...

Bakreni Petar se istrgne, snažno povuče Mironovu ruku i krikne:

-Naprijed!

U klupku ljudskih tijela profesor Leopold pronađe Melitinu ruku, iščupa djevojčicu iz klupka i jurne za dječacima. Preskočiše nekoliko ratnika, sudariše se s onim bivšim stražarom, srušiše ga, posrnuše,

zabauljaše, uspraviše se... Tu su Miron i Bakreni Petar, vratili su se nekoliko koraka da im pomognu. Grabe Melitu svaki za jednu ruku, nose je između sebe, vuku...

Deset sekundi...

Evo ih nadomak krošnje, evo ih u krugu spasa... stiže i profesor Leopold... u ruci drži uređaj, ne skida pogled s kronometra... zbijaju se pod krošnjom...

Miron baci brz pogled na mjesto s kojega su pobjegli. Klupko se još nije raspetljalo. Odjednom iz njega iskočiše dva tijela i poput sjena kliznuše prema šumi.

Dva sitna tijela...

Plinije i Strazije!

Mironu suze grunuše na oči. Obuze ga toplina, grudi mu se ispuniše slatkim osjećajem ljubavi i prijateljstva.

-Dragi... dragi prijatelji... - zagrcu gušeći se od suza - dragi prijatelji... - Samo je mucao te dvije riječi.

I Bakreni je Petar ukočeno zurio u dvije krhke bijele sjene što lepršaju preko razbojišta, među zbunjenim ratnicima, i odmiču prema šumi.

Profesor Leopold ih čvrsto steže uza se, u krug od jednog metra, prstima hitro traži odgovarajuće dugme na uređaju, ne skida pogled s kronometra.

Miron još jednom pogleda prema šumi. Kroz zastor od suza posljednji put ugleda dječake kako zamiču za prva stabla, okreću se, domahuju im.

Još pet sekundi...

Klupko se napokon raspetljalo. Ratnici poustajaše, osvrću se zbunjeno, traže ih. Kad ih ugledaše pod krošnjom, snažno zamahnuše i ispustiše koplja. Ubojiti šiljci upereni su prema jednom cilju, prema četiri zbijena tijela pod krošnjom...

-Zažmirite, pokrijte oči! - zagrmi profesor Leopold! - Sad!

Učiniše tako samo djelić sekunde prije nego što je strahovit bljesak osvijetlio poprište bitke pod zidinama Murse.

U tom trenutku izbačena koplja bila su na pola puta do svoga cilja... do kojega nikada nisu stigla.

DVADESETO POGLAVLJE

OPET U MURESEŠKOM INSTITUTU - KADA JE SKUHAN OVAJ PAPRIKAŠ - MAJKA ŽELI OSTATI UZ DJECU - USPOMENA IZ MURSELLE - HOĆE LI PROFESOR LEOPOLD PRIČATI PISCU O DOŽIVLJAJIMA SVOJE DJECE

(Muresek, kabinet profesora Leopolda u Institutu za eksperimentalnu fiziku. Ponedjeljak, kasno popodne.)

Djeca spustiše dlanove s očiju i pohrliše k majci. Ona je stajala kraj svjetlucavog postolja. Bila je još u kupaćem kostimu.

Kad su prošli prvi izljevi radosti, majka se, nasmijana i presretna, okrene profesoru Leopoldu.

-Leo, dragi... - zausti ushićeno, ali tada joj odjednom nestade osmijeha s lica... Leo, zaboga, kako si to odjeven?

Nedaleko od nje stajao je rimski legionar u teškom oklopu od bakrenih pločica, ali bez kacige na glavi.

-Tako kako vidiš - odgovori profesor Leopold zadovoljno se smješajući. - U ratnu opremu neopreznog legionara.

Zatim svrne pogled na povratni vremenski stroj što ga je još stezao u ruci, na taj fantastični izum njegova genijalnog uma, ali... malo je toga ostalo od povratnog vremenskog stroja. Taj predmet s pregorjelim i potrganim žicama što su virile iz njega više je sličio komadu ugljena i samo je oblikom podsjećao na uređaj koji im je omogućio povratak.

Profesor Leopold baci ga u košaru za otpatke i počne svlačiti oklop. Uskoro je ostao u svom sivom odijelu.

-Pa gdje ste tako dugo, Leo? - pitala je majka.

-Učinila sam sve kako si rekao, pritisnula sam ono dugme i čekala, čekala, prošlo je deset minuta, pa dvadeset, pa trideset... gdje ste bili, pobogu?

-Tu, u okolici - kratko odgovori profesor Leopold.

-No, lijepo! Tu, u okolici, kažeš! Onda si se mogao vratiti i prije. Ja čekam ovdje pola sata, na sve pomišljam, brinem se, strahujem, a ti lijepo kažeš - tu, u okolici.

-Hej, tata - zabezekne se Miron - što to mama govori! Pola sata, pa to je smiješno! Otišli smo prije tri dana.

Profesor Leopold je polako punio lulu i smijuljio se.

-Vrijeme je nestalna kategorija - reče zagonetno.

-Mirone, sine - pomiluje ga majka po kosi - ti govoriš koješta. Danas je ponedjeljak. Jučer smo tata i ja otišli na ono savjetovanje. Danas dopodne tata je izlagao svoju temu a potom smo pohitali kući. Jutros smo vas nazvali i razgovarali s vama, zar se ne sjećaš?

-Jutros? - začudi se Melita. - Oprosti, mama, ali što to govoriš? Mi smo odsutni tri dana. Danas je po mom računu četvrtak.

Majka priđe Meliti i opipa joj čelo.

-Djevojko moja - reče joj nježno - jesi li sigurna da je s tobom sve u redu? Kad kažem daje danas ponedjeljak, onda je danas ponedjeljak! Ako tata požuri... - pogleda na sat i odmahne glavom

-... ne, danas više ne može stići, već je šest sati.

Bakreni Petar zamišljeno je gledao preda se, a profesor Leopold ispuštao dimove kroz bradu, smijuljio se i mrmaljao: - Vrijeme je nestalna kategorija... - Na kraju ustade i reče: - Ostavimo sada ponedjeljke i četvrtke. Hajdemo kući!

Kad su izlazili iz Instituta, čuvar se nagne kroz prozor na čuvarevoj sobici i reče:

-Djeca su dobro?

-Dobro su, hvala - odgovori profesor Leopold.

-A vaši golubovi? - priupta Miron.

-I oni su dobro. Hoćeš li jednom doći da ih vidiš?

-Vrlo rado - obeća Miron.

-Profesore, javio sam da dođu popraviti bravu na vašem kabinetu. Sutra će doći majstori.

-U redu, hvala vam.

Čuvar je netremice gledao djecu. Bilo je očito da mu tu nešto nije bilo jasno i da bi rado postavio još koje pitanje. Maloprije ih u kabinetu nije bilo, a sada su opet tu. Ipak nije htio pokazati svu svoju znatiželju, pa je samo zurio u njih kao da pred sobom vidi duhove.

Očev auto bio je pred Institutom. Smjestili su se u nj i začas stigli kući.

-Sve si lijepo pospremila, velika moja djevojko - pohvali majka Melitu vukući usisavač - ali si i ovo mogla staviti tamo gdje mu je

mjesto.

Spremila je usisavač iz vrata, tamo gdje mu je mjesto, a zatim iz hladnjaka izvadila zdjelu s paprikašem što je ostao od nedjeljnog ručka. Stavila ga je na štednjak da se podgrije.

-Ali, mama - pobuni se Melita - nećemo valjda jesti taj paprikaš! Star je četiri dana.

-Nije. Jučer sam ga skuhalo za ručak.

-O-la! - priklopi Melita.

Miron nije imao ništa protiv dobrog paprikaša, bez obzira na to je li skuhan prije jednog ili prije četiri dana. A paprikaši koje spravlja majka uvijek su dobri.

-Ako nećeš paprikaš, uzmi nešto drugo!

-Ja hoću paprikaš - reče Miron. - Gladan sam kao vuk!

-Sasvim razumljivo. Sav paprikaš što je ostao još je tu. Danas uopće niste ručali.

-Jesmo.

-A što to?

-Kuhanu ribu kod starog Venturija.

-Kod koga?

-Kod Venturija, u Murselli.

-Leo, što klepeće ovaj dječak? Kakav Venturije i kakva Mursella?

-U redu je, nemojmo sada o tome - izbjegne profesor Leopold odgovor. - Podgrij taj paprikaš, pa pristavi kavu!

-Ima li u ovoj kući ikoga tko je pri zdravoj pameti? - majka raširi ruke.

Profesor Leopold reče pomirljivo:

-No, dobro nemoj se uzrujavati. Za tebe je taj paprikaš star jedan dan, za mene dva...

-Čuj sad ovo! Za tebe dva, je li? - pogleda ga majka.

-Da, a za njih četiri, pa što onda? Vrijeme je nestalna kategorija...

-Leo, molim te, nemoj djecu stalno gnjaviti tim vremenom!

U kuhinji se širio ugodan miris paprikaša. Bakreni Petar je svukao crnu kožnatu jaknu i ostao u crvenoj kockastoj košulji. Pozvao je Mirona i Melitu u kupaonicu da operu ruke.

Miron je usput na komodu odložio ključ od stana, a u dječjoj sobi "Cicerona" i vrećicu sa starim novcem. Zlatnu fibulu stavio je na počasno mjesto u svojoj zbirci. Kad je pošao u kupaonicu, nečega se

sjeti i vrati se k "Ciceronu". Promijenio je baterije i uključio kasetofon. U stanu se razliježe glas:

ČUJ ME I POČUJ DOBRO, MAGNENCIJE! POZNATA MI JE TVOJA NAMJERA...

Iz kupaonice se čuo smijeh. Dječaci su se smijali tako jako da se uskoro i bočica s kolonjskom vodom počela tresti od smijeha. Kad su oprali ruke i izašli u hodnik, tu je sve treštalo:

Beep beep beep beep yeh beep beep yeh!

-Ugasi ga, čovječe! - dovikne majka.

Dječaci se značajno osmjehnuše jedan drugome. Iste te riječi Bakreni je Petar doviknuo Mironu kad su bježali iz Magnencijeva logora.

Majka je u blagovaonici prostirala stol za večeru.

-Hoćeš li ujutro ići u "Raketu"? - zapita oca.

-Da. Poći ćemo rano...

-Poći ćeš ti sam.

-Zar ti ne ideš?

-Ne.

-Imamo uplaćenu dvokrevetnu sobu i kompletan...

-Molim te, Leo - presiječe ga majka napravivši rukama pokret kao da se od nečega želi zaštititi. - Rekla sam da možeš poći sam, ako želiš. Nećeš me više tako lako odvući od kuće.

-Zašto?

-Zato što sam potrebna djeci.

-Oni su već odrasli - započne profesor Leopold, ali se onda prekine i završi riječima: -... no, kako hoćeš. Možda ni ja neću ići.

Posjedali su oko stola. Majka je na Melitinoj haljini primijetila bakrenu kopču s viticama.

-Što si to prikvačila na haljinu?

-Ukrasnu kopču.

-Na tvojoj haljini baš svašta nađe mjesta. Gdje si to pokupila?

-Nisam nigdje pokupila - malo se naroguši Melita. - Dobila sam od svoje prijateljice Antonije. Zar nije lijepa?

-No, možda je ta tvoja prijateljica lijepa...

-Oh, lijepa je, prelijepa, ja sam siguran da ljepše nema, pomisli Miron i odmah mu pred očima iskrснуše dvije ljupke jamice i krhki, lepršavi lik što se udaljuje sa starcem Venturijem, osvrće se,

domahuje mu... Pomiluje obraze kao da će na njima napipati poljupce... i neki mu srsi prosršiše prsima, i neki mu šumovi zašumiše u ušima.

-... ali to na tvojoj haljini samo je komad savijene žice - reče majka.
- Kopčom bi se još i mogla nazvati, ali ukrasnom nikako.

-Takve se nose u Murselli - reče Melita i nastavi žvakati, glave duboko nagnute nad tanjur.

-A, tako. Opet ta Mursella! Zar ste tamo bili? Leo, jeste li bili u toj Murselli?

-Jesmo.

-Je li to mjesto daleko od Mureseka?

-Nije daleko. Ali je davno.

-Davno od Mureseka? Kako to govoriš?

-Tako kako si čula. Mursella je davno od Mureseka.

Majka zatrepće i zausti da kaže još nešto, ali onda samo odmahne rukom i počne odlagati posuđe u sudoper.

Profesor Leopold je s djecom prešao u dnevnu sobu. Tu su neko vrijeme sjedili i samo se gledali. Tada profesor Leopold zapita:

-Melita, čega ćeš se najdulje sjećati s tog puta?

-Mode u Murselli! - odgovori djevojčica bez razmišljanja. - To je da pukneš od smijeha! Pitam se samo...

-Dobro, dobro - reče profesor Leopold i pogleda Mirona. - A ti?

Miron se zarumenio i gledao preda se.

-O, oprosti, baš sam nespretan - reče profesor Leopold. - Reci drugo po redu čega ćeš se najdulje sjećati.

Miron ga zahvalno pogleda i reče:

-Jedne sitnice, tata. To je onaj prizor kad se Vetranije na nosiljci udaljavao prema carskoj palači u Mursi. Upravo su ga bili obavijestili da će Magnencije svakog časa stići s velikom vojskom pod Mursu. Stari se car držao dostojanstveno. Bilo mi je žao starca, jer sam znao da će morati Konstanciju predati krunu za koji dan. U tom času zapravo još nisam znao, ali sam se uskoro tome dosjetio. I sada mogu jasno sebi predočiti onu raskošnu palaču s vitkim bijelim stupovima i ružičnjacima, nosače s carskom nosiljkom i pratnju kako se od gradskih vrata udaljuje i prilazi palači. Eto, sve to, bijela palača s kupolama i carska povorka najdulje će mi ostati u sjećanju. Zapravo...

-Znam, znam što misliš - nasmiješi se profesor Leopold. - No, dobro. Mislim daje doista taj prizor vrijedan da ga čovjek - zapamti... osim još nekih, naravno. A ti, Bakreni? Što je tebe najviše zadivilo u svemu tome?

Bakreni Petar ga je gledao veoma ozbiljno. I dugo. Na čelu mu se opet pojavila ona uspravna bora. Zatim reče tiho:

-Vi.

-Ja?

-Da, tata Leo. U svemu tome vi ste me najviše zadržali. Vaš pronalazak, vaš um. Dat ćete svijetu nešto veliko. Takvima koji daju, a za uzvrat malo dobivaju, uvijek se moram diviti. Ja. I svi mi.

Gledali su se u oči, ozbiljno i otvoreno. Tko zna dokle bi to potrajalo da Melita nije prekinula šutnju:

-A ti, tata? Što ćeš ti pamtititi?

Miron podiže uvis dva prsta i reče:

-Ja znam. Mislim da znam.

-Onda kaži umjesto mene - reče profesor Leopold.

-Iskra spoznanja, mislim. Promatrao sam te kroz prozor Venturijeve kuće kako si pažljivo slušao starca kad je govorio o iskri spoznanja. I o tome kako će ona osvijetliti široke prostore. Jadnik, što će on postići s onim silnim štakorima i glinenim posudama? Ali on se trudi. I nada se. Mislim da si to najviše cijenio kod njega. Najdulje ćeš se sjećati toga starca. Jesam li pogodio?

-Jesi.

U sobu uđe majka. Spustila je na stol poslužavnik s vrelom kavom i smjestila se u naslonjač.

-Leo, dragi, nešto bih te zapitala.

-Da? - pogleda je profesor Leopold pripaljujući lulu.

-Zar nam je potrebno sve ovo?

-A što to?

-Pa sva ova uzbuđenja.

-Kakva uzbuđenja? Ne znam o čemu govoriš.

-Znaš, dragi. Djeca nam se uvijek u nešto upetljaju. Mislim da bi to moralo prestati.

-Što ja tu mogu? Djeca kao djeca.

-Možeš, možeš. Štoviše, mislim da ti donekle utječeš na njih.

-Kako to, molim te? - zapita profesor Leopold pučkajući lulu. Možete dati sto na jedan da se on nije suviše uzbuđivao zbog dječjih nepodopština. Majka je šutjela, pa on ponovi pitanje: - Kako misliš da ja utječem na njih?

-Zapravo, ne znam. Čini mi se da se ponekad ponašaš kao i oni. Tako ih osokoljuješ i daješ im krila. Ali to još nije sve.

-Nije sve? Izjasni se, ne znam što želiš reći.

-Pa mislim ovako. Čim upadnu u neku pustolovinu, ti sve odmah ispričaš onom svom prijatelju, piscu. On napiše knjigu o tebi i našoj djeci.

-Ne vidim u tome nikakva zla.

-Zato što ne gledaš daleko, Leo. Pogledaj malo dalje i malo bolje. I što ćeš vidjeti? Vidjet ćeš da oni poslije čitanja te knjige postanu poput one žabe što se napuhivala, ne znam, negdje sam čitala o toj žabi, možda usporedba i nije najbolja. Dakle, podignu nos i misle tko-sam-da-sam-ja-sam! I srljaju u nove pustolovine, ne bi li opet ugledali novu knjigu i svoja imena u njoj. I tako to ide.

-Neka ide. Ja ne mogu zabraniti piscu da piše.

-Znam da ne možeš. Ali ne moraš mu sve ispričati, to sam mislila. Hajde, obećaj mi nešto, molim te!

-Što?

-Vidiš, osjećam da ste i sada kroz nešto prošli. Mursella, Venturije, Antonija, davno, daleko, jedan dan, dva dana, četiri dana, pa su u kabinetu, pa opet nisu u kabinetu, pa opet jesu... ne znam. Meni, naravno, nećeš to razjasniti.

-Pa, ako ćemo pravo, i ne vidim neke velike potrebe za tim. Nego, htjela si da ti nešto obećam.

-Da, htjela sam, a hoću i sada. Kad već nećeš meni razjasniti o čemu se radi, obećaj da nećeš pričati ni svome prijatelju.

-E, to ti ne mogu obećati. Ovo mu jednostavno moram ispričati. To će mu biti dobra građa za roman. Na kraju krajeva, pisac mora pisati.

-Dobro, onda mu ispričaj, pa neka piše - popusti majka nakon kraćeg razmišljanja. Prinosila je šalicu s kavom ustima i ispod oka gledala svoga muža toplim pogledom. Smiješila mu se i licem i očima, razoružavala ga. - Ali, Leo dragi, obećaj mi barem da poslije toga više nećeš pričati o doživljajima naše djece. Barem to mi obećaj! Neka pisac potraži sebi nešto drugo o čemu bi pisao.

Oh, kako ga je samo gledala onim svojim milim, lijepim, opasnim pogledom. Vidjelo se odmah daje profesor Leopold istaknuo bijelu zastavu, da je temeljito razoružan tim pogledom i osmijehom, poražen do nogu. Zausti da joj obeća ono što je tražila od njega.

-Sto mu rrrrogatih vrrragova! - zakriješti u tom trenutku neki stravičan gusarski glas u dnevnoj sobi profesora Leopolda.

U tom trenu...

Majci ruka zadršće i onom kavom propisno napoji svoju kućnu haljinu i sag kraj stola.

Profesor Leopold proguta dobar gutljaj kamiličina dima, zagrcne se i zakašlje.

Miron i Bakreni Petar trgnu se kao opareni i pogledaju jedan drugoga. Već su bili spremni za akciju.

Papigica Kelementina gotovo dobi slom živaca. Odazvala se vrlo uzrujanim kriještanjem.

A Melita? Ta lijepa, draga, slatka djevojčica? Ona je oborila oči i nedužno promatrala neki končić na svojoj haljini.

Možete misliti! Ona je izbacila tu strašnu psovku.

Podiže pogled s koljena i pogleda majku nevjerojatnim pogledom, od kojega bi se čičak pretvorio u lijepu katu, a guska počela cvrkutati.

-Oprostite - reče pokajnički - to sam pročitala u nekoj knjizi, pa mi sad došlo...

I pobježe u svoju sobu.

Za njom nahrupiše Miron i Bakreni Petar.

Majka je kuhinjskom krpom brisala kavu sa saga i govorila ocu uzbuđenim glasom:

-Maloj su živci prenapeti od svega toga, morat ću je sutra odvesti liječniku.

A ovamo, u Melitinoj sobi, djevojčica je sasvim mirno začušljavala kosu svojoj llonkici.

-Što ti je bilo odjednom, Melita? - snebivao se Miron.

Melita je šutjela.

-Zaista, Melita - zanimalo je i Bakrenog Petra - zašto si ono uzviknula?

Melita pričvrsti mašnicom lkonkinu prorijeđenu kosu.

-Zar niste čuli kakvo je obećanje mama tražila od tate?

-Ne znam - reče Miron.

-Molila ga je da joj obeća... - sjetio se Bakreni Petar.

-Da, da! Da joj obeća, zamislite, da neće pričati piscu o našim doživljajima! A jeste li vidjeli kako gaje samo gledala! Tata bi joj to sigurno obećao. A on drži do svoga obećanja, koliko ja znam.

-A ti si onda uzviknula-lupi se Miron dlanom po čelu - da ga spriječiš da joj da - to obećanje!

-Dakako! - cokne Melita jezikom i pokrije Ilonkicu bijelom plahticom s plavim cvjetićima.

Dječaci razvukoše usta od uha do uha i čestitaše joj.

ZAVRŠNA RIJEČ

Naši junaci nisu vidjeli kraj bitke za Mursu, u kojoj je - kako je povijest zabilježila - sudjelovalo oko 116.000 vojnika, i to 80.000 Konstancijevih i Vetranijevih branitelja utvrđenoga grada i 36.000 Magnencijevih napadača.

Bitka je započela 28. rujna 351. godine kasno popodne i potrajala duboko u noć. Smatra se najtežom bitkom četvrtog stoljeća naše ere. U njoj je u samo jednom danu izginulo ili se utopilo u rijeci oko 54.000 vojnika, od čega 30.000 na Konstancijevoj i 24.000 na Magnencijevoj strani.

Magnencije je osobno sudjelovao u bici pod mursijanskim zidinama i pokazao veliku hrabrost, što se ne bi moglo reći i za njegova protivnika Konstancija. Ovaj se za vrijeme bitke sklonio u kapelu (Bazilika Mučenika) izvan gradskih zidina, gdje su mu glasnici dojavljivali što se zbiva na poprištu.

Kad je vidio da će izgubiti bitku, Magnencije se prerušio i pobjegao, ostavljajući na cjedilu svoje legionare, koji su se još borili, sve dok ih većina nije izginula i utopila se, a ostatak se predao Konstanciju.

Nakon ovog strahovitog poraza, ali još uvijek s krunom na glavi, Magnencije se povukao u Galiju (današnja Francuska). Opet je skupio vojsku i poveo još jednu vojnu. I opet je doživio poraz. Nakon toga izvršio je samoubojstvo (353. godine).

U mutnim stoljećima koja su slijedila Mursa je izgubila svoj prvotni sjaj, gušila se, umirala i napokon umrla. S lica zemlje nestale su velebne građevine sjajne rimske arhitekture. Ali na njihovim je temeljima izrastao novi grad, koji će gaziti mnogi osvajači, ali ga nikad neće uništiti.

Danas je to grad parkova, modernih nebodera, vitkih mostova i širokih ulica. Ali pod njihovim temeljima, nekoliko metara u zemlji, ili u mulju hirovite rijeke koja je one strahotne ranojesenske noći progutala tisuće i tisuće legionara, i danas se mogu naći ostaci mursijanskih građevina, cesta, foruma i tržnica, kao dokaz bujnog života na koji su godine i stoljeća taložili prašinu vremena i zaborava. Nalaze se i oružja i ostaci ratne opreme nesretnih mursijanskih bojovnika, koji pokazaše silnu hrabrost u teškoj i krvavoj bici pod Mursom 351. godine, koja je zacijelo imala izvjesnog utjecaja na kasniji tok povijesti.

Table of Contents

[PRVO POGLAVLJE](#)

[DRUGO POGLAVLJE](#)

[TREĆE POGLAVLJE](#)

[ČETVRTO POGLAVLJE](#)

[PETO POGLAVLJE](#)

[ŠESTO POGLAVLJE](#)

[SEDMO POGLAVLJE](#)

[OSMO POGLAVLJE](#)

[DEVETO POGLAVLJE](#)

[DESETO POGLAVLJE](#)

[JEDANESTO POGLAVLJE](#)

[DVANAESTO POGLAVLJE](#)

[TRINAESTO POGLAVLJE](#)

[ČETRINAESTO POGLAVLJE](#)

[PETNAESTO POGLAVLJE](#)

[ŠESNAESTO POGLAVLJE](#)

[SEDAMNAESTO POGLAVLJE](#)

[OSAMNAESTO POGLAVLJE](#)

[DEVETNAESTO POGLAVLJE](#)

[DVADESETO POGLAVLJE](#)

[ZAVRŠNA RIJEČ](#)